

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXXXX

Нови Сад, јануар–фебруар 2018.

Књига 78

Број 1–2.

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Марија Милојевић	Обезбеђење присуства малолетника у кривичном поступку / 3
Проф. др Иван Јоксић Горан Милојевић Милорад Матић	Ванинституционалне васпитне мере / 27
Биљана Гавриловић	Појава тужбе за утврђење у Српском грађанском поступку / 38

РАСПРАВЕ

Проф. др Маријана Пајванчић	Поступак одлучивања о променама Устава Републике Србије / 54
Др Слободан Бељански	Патронат над правосуђем. Поводом радног текста амандмана на Устав Републике Србије / 70

СУДСКА ПРАКСА

Драган У. Калаба	Рад у јавном интересу као казна (чл. 52. КЗ) у судској пракси / 90 Кривично дело нехатно лишење живота (чл. 118. КЗ) у судској пракси / 98

САОПШТЕЊА

Са седница Управног одбора Адвокатске коморе Војводине / 111

*Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н ј е
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом.*

CONTENTS

ARTICLES

- Marija Milojević** Ensuring the Presence of Minors in Criminal Proceedings / 3
- Professor Ivan Joksić Ph.D.
Goran Milojević
Milorad Matić** Non-Institutional Corrective Measures / 27
- Biljana Gavrilović** Occurrence of Declaratory Action in the Serbian Civil Procedure / 38

DISCUSSIONS

- Professor Marijana Pajvančić Ph.D.** The Decision Making Procedure on Amendments of the Constitution of the Republic of Serbia / 54
- Slobodan Beljanski Ph.D.** Patronage over Justice – In relation to the working draft of the amendments to the Constitution of the Republic of Serbia / 70

CASE LAW

- Dragan U. Kalaba** Community Service as a Penalty (Article 52 of the Criminal Code) / 90
- The crime of negligent homicide (Article 118 of the Criminal Code) / 98

NOTICES

From the meeting of Vojvodina Bar Association Board of Directors / 111

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Косџа Мајински (1928–1932), др Никола Николић (1933–1936), др Василије Сџанковић (1936), др Славко М. Ђурић (1937), Владимир К. Хаџи (1937–1941), Милорад Бојић (1952–1972), Сава Савић (1973–1987), Мирослав Здјелар (1987–1994), др Слободан Бељански (1994–2004), др Јанко Кубињец (2004–2016)

Уређивачки одбор

Милан Караћ

главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Зоран Којривица, адвокат у Новом Саду, др Аџила Чоколић, адвокат у Осијеку, мр Мирјана Томић Јовановић, адвокат у Новом Саду, мр Вукица Мидоровић, адвокат у Кикинди, Александар Тодоровић, адвокат у Кикинди

Технички уредник

Јелица Недић

Адреса Уредништва
21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1
Телефон: 021/521-235; факс: 021/529-459
e-mail: akvojvodine@gmail.com
Рукописи се не враћају

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Ч А С О П И С З А П Р А В Н У Т Е О Р И Ј У И П Р А К С У

Година LXXXX

Нови Сад, јануар–фебруар 2018.

Књига 78

Број 1–2.

Ч Л А Н Ц И

UDC 343.1-053.6

Мр Марија Милојевић,
студент докторских академских студија
Правног факултета Универзитета у Нишу
приправник-волонтер Вишег суда у Нишу

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИСУСТВА МАЛОЛЕТНИКА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ*

САЖЕТАК: У овом раду аутор даје преглед специфичности кривичног поступка према малолетницима у погледу обезбеђења присуства малолетника у кривичном поступку, анализира појам мера процесне принуде и њихове одлике у редовном кривичном поступку и упоређује их са мерама процесне принуде према малолетницима које су регулисане Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. Такође, објашњава се у којој мери су међународни стандарди о малолетницима испоштовани у нашем позитивно-правном законодавству у погледу лишења слободе малолетника. Показаће се да је Законом о малолетницима учињен позитиван заокрет у досадашњем регулисању кривичног поступка према малолетницима и да не постоји потреба за значајнијим реформама, између осталог, и у погледу репресивних мера према малолетницима, осим незнатних измена на које ће овим радом бити указано. Новим нацртом Закона о малолетницима не долази до значајнијих промена у погледу начина примене мера процесне принуде према малолетницима, ипак аутор у овом раду даје и преглед измена у новом нацрту уз анализу њихове неопходности и сврсисходности.

---

* Рад примљен 9. 11. 2017. године.

Кључне речи: мере процесне принуде, мере обезбеђења присуства малолетника, притвор, привремени смештај малолетника, полицијско задржавање, довођење, лична слобода, кривични поступак према малолетницима

УВОД

У српском праву донет је јединствен Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (у даљем тексту: Закон о малолетницима – ЗМ) који је ступио на снагу 1. 1. 2006. године и који је обухватио све материјалноправне, процесноправне и одредбе о извршењу кривичних санкција и мера према малолетницима, тачније регулисао целокупни кривичноправни статус малолетника.¹ Разлози за овакво поступање леже, пре свега, у специфичним биолошким и психосоцијалним карактеристикама малолетних делинквената које захтевају другачију реакцију државе на њихово понашање, која подразумева што учесталију примену диверзионих мера и избегавање штетних последица вођења редовног кривичног поступка према малолетнику, као и у међународним стандардима у области малолетничког правосуђа.²

Закон о малолетницима, између осталог, познаје и регулише примену процесне принуде према малолетницима. Мере процесне принуде неопходне су за успешно одвијање и окончање кривичног поступка. Како се ради о репресивним мерама које се најчешће састоје у ограничавању или лишавању слободе малолетника (довођење, полицијско задржавање, привремени смештај малолетника и притвор као најтежа мера процесне принуде) неопходно је обазриво поступање свих органа који учествују у поступку лишења слободе малолетника као и издвајање примене мера лишења слободе према малолетницима од примене ових мера у кривичном поступку према пунолетним лицима.³

---

¹ Пре доношења на снагу овог закона кривичноправни статус малолетника регулисан је у различитим законима, тј. кривичноматеријалне одредбе о малолетницима налазиле су се у Кривичном законнику, процесноправне одредбе у Законнику о кривичном поступку где је у посебној глави поступак према малолетницима регулисан као посебна врста кривичног поступка, а извршно кривично право према малолетницима регулисано је у Закону о извршењу кривичних санкција; наведени закони данас егзистирају не као основни већ као споредни извори малолетничког кривичног права у Републици Србији.

² Ради се, између осталих, о Резолуцији бр. 2 о социјалној улози кривичноправног система коју су усвојили министри правде Европске уније у Хелсинкију 2005. године, о Стандардним минималним правилима ОУН за алтернативне казнене мере (Токијска правила) из 1990. године, Минималним стандардним правилима за малолетничко кривично правосуђе (Пекиншка правила) из 1985. године, Правилима ОУН о заштити малолетника лишених слободе тзв. Хаванска правила из 1990. године и др.

³ Посебно поступање према малолетницима у погледу лишења слободе предвиђено је свим значајнијим међународним документима, а посебно Конвенцијом о правима детета

Посебним Правилима УН о заштити малолетника лишених слободe предвиђено је, између осталог, да се лишење слободe малолетника мора вршити под условима који обезбеђују поштовање људских права малолетника⁴, а лишење слободe је регулисано као шири појам и односи се, не само на лишење слободe у кривичном поступку, већ и на лишење слободe у поступку социјалне и здравствене заштите.

МЕРЕ ПРОЦЕСНЕ ПРИНУДЕ У ПОСТУПКУ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА

Као и пунолетни учиниоци кривичних дела, и малолетници могу бити подвргнути мерама процесне принуде. Циљ ових мера је, као и у редовном кривичном поступку, успешно одвијање и окончање кривичног поступка, а у себи садрже ограничавање личне слободe као једног од најважнијих људских права, али и других права малолетника, и то пре него што му је правноснажном судском одлуком изречена васпитна мера или казна малолетничког затвора. Међутим, код мере процесне принуде, која се огледа у привременом смештају малолетника у прихватилиште, васпитну или сличну установу, стављању малолетника под надзор органа старатељства или његовог смештаја у другу породицу, циљ је и издвајање малолетника из средине у којој је живео, као и пружање помоћи, надзора, заштите или смештаја малолетника.⁵ Како се може приметити, мерама процесне принуде у поступку према малолетницима могу се остварити како процесни, тако и ванпроцесни циљеви.

Радње процесне принуде према малолетницима могу се поделити на мере процесне принуде ради обезбеђења присуства лица и мере процесне принуде ради обезбеђења ствари, док у мере процесне принуде ради обезбеђења ствари спадају претресање и привремено одузимање ствари као што је то случај и у редовном кривичном поступку. У даљем тексту ће се говорити укратко о мерама процесне принуде ради обезбеђења ствари, а затим ће акценат бити стављен на мере процесне принуде ради обезбеђења

и Стандардним минималним правилима Уједињених нација о малолетничком правосуђу – Пекиншким правилима (чл. 13).

⁴ Правило бр. 12 тзв. Хаванских правила из 1990. године.

⁵ Наведена сврха представља примарни циљ мере привременог смештаја малолетника. Међутим, из контекста одредбе о притвору којом је предвиђено да се притвор може одредити ако се сврха, због које се малолетник лишава слободe, не може постићи привременим смештајем, произилази да се и овом мером могу остварити неки процесни циљеви који се могу остварити притвором, нпр. осујећење бекства или спречавање малолетника да поново учини кривично дело, доврши започето или учини кривично дело којим прети.

присуства малолетника у кривичном поступку. Пре детаљнијег разматрања мера процесне принуде биће неколико речи о поступању полиције према малолетницима и на који начин се оно разликује од поступања према пунолетним учиниоцима кривичних дела, као и на којим међународним стандардима се заснива посебан третман малолетних учиниоца кривичних дела и на који начин су ти стандарди имплементирани у нашем праву у важећем Закону о полицији, имајући у виду да су полицијски службеници надлежни да спроводе одлуке суда о примени мера процесне принуде.

Поступање полицијских службеника у поступку према малолетницима

Међународни стандарди који регулишу репресивне мере према малолетницима, односе се, у великој мери, и на поступање полиције у контакту са малолетним учиниоцима кривичних дела. Међународни стандарди који се тичу појединих мера процесне принуде биће изложени у оквиру разматрања тих мера, док ће се у овом делу говорити уопштено о поступању полиције приликом спровођења мера ради обезбеђења лица и ствари, јер су полицијски службеници извршиоци наредби о спровођењу ових мера од стране судије за малолетнике и већа за малолетнике. Наиме, Пекиншким правилима предвиђено је да полиција, у контакту са малолетницима, мора поштовати правни статус малолетника, унапређивати њихову добробит и избегавати штетне последице по њих, уз пуно уважавање околности конкретног случаја.⁶ Такође, овим правилима велики значај придаје се специјализацији и посебној обуци полицијских службеника који раде на превенцији малолетничке делинквенције, као и на формирању посебних јединица за те намене у великим градским агломерацијама.⁷ Када упоредимо текст Закона о полицији и претходно наведена правила, можемо закључити да је српски закон у потпуности у складу са датим међународним стандардима.

Улога полиције у поступку према малолетницима конкретизована је подзаконским актима. Министар унутрашњих послова Републике Србије донео је 1. 5. 2006. године Упутство о поступању полицијских службеника према малолетним и млађим пунолетним лицима, којим се разрађују правила о поступању полицијских службеника према малолетницима у Закону о полицији и ближе одређује специјализација овлашћених лица која су

⁶ Правило бр. 10.3. Стандардних минималних правила за уређење малолетничког правосуђа (Пекиншких правила).

⁷ Правило бр. 12.3. Стандардних минималних правила за уређење малолетничког правосуђа (Пекиншких правила).

ангажована у раду са малолетницима. Такође, у складу са Националним планом акције и Општим протоколом 2006. године усвојен је Посебни протокол о поступању полицијских службеника у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања који, између осталог, прихвата дефиницију детета у складу са Конвенцијом о правима детета, одредбама Кривичног законика и Закона о малолетницима. Посебни протокол предвиђа право на заштиту малолетних лица коју обезбеђују материјално, процесно и извршно законодавство, обавезујући је за све полицијске службенике МУП-а Србије и уређује процедуре при поступању полицијских службеника према малолетним лицима као учиниоцима, очевицима, сведоцима или оштећенима кривичним делима или прекршајима.

Мере процесне принуде ради обезбеђења ствари у поступку према малолетницима

У мере процесне принуде ради обезбеђења ствари спадају претресање и привремено одузимање предмета, и оне су предвиђене како Законом о кривичном поступку, тако и Законом о малолетницима. Наведене процесне радње многи аутори сврставају у радње доказивања и излажу их заједно с анализом одредби о саслушању окривљеног и сведока, о увиђају и вештачењу.⁸ Претресање стана и других просторија предузима се у случају када постоји вероватноћа да ће се претресањем окривљени ухватити или да ће се пронаћи трагови кривичног дела или предмети који могу послужити као извор материјалних доказа.⁹ Привремено одузимање предмета изводи се упоредо са претресом стана или лица или са увиђајем, а може се извести и као независна процесна радња, а основна сврха ове радње је привремено одузимање предмета који се по кривичном законнику морају одузети или предмета који могу послужити као извор материјалних доказа у кривичном поступку.¹⁰ Начин извршења мера процесне принуде ради обезбеђења ствари идентичан је као и у редовном кривичном поступку, с тим што у поступку према малолетницима постоји дужност обазривог поступања према малолетнику како кривични поступак не би штетно утицао на његов развој, која се односи и на поступање полицијских службеника приликом претресања и привременог одузимања ствари од малолетника. Даље, полицијски службеници који имају одређена овлашћења према ма-

---

⁸ В. Ђурђић у свом уџбенику *Опшћење дела кривичног процесног права*, Ниш, 2014. године, о претресању стана и лица и о привременом одузимању предмета говори у делу о исправама као о посебним начинима прибављања исправа, 319–326.

⁹ *Ibid.* 319.

¹⁰ *Ibid.* 324.

лолетницима, морају бити посебно оспособљени за рад са малолетницима сходно одредбама Закона о полицији РС. Аналогно томе, закључује се да полицијски службеници који врше претрес и привремено одузимање ствари од малолетника морају бити овлашћена лица посебно оспособљена за рад са малолетницима. Законом о малолетницима предвиђено је да судија за малолетнике може поверити органу унутрашњих послова да изврши наредбу о претресању стана или о привременом одузимању предмета на начин предвиђен Закоником о кривичном поступку¹¹, што даље значи да се одредбе о мерама процесне принуде ради обезбеђења ствари у редовном кривичном поступку сходно примењују у поступку према малолетницима.

Мере процесне принуде ради обезбеђења лица у кривичном поступку према малолетницима

Мере процесне принуде ради обезбеђења присуства лица могу се предузети како према окривљеном, тако и према другим субјектима кривичног поступка. Међутим, мере које се примењују према другим субјектима кривичног поступка не разликују се у поступку према малолетним и према пунолетним лицима, те ће у овом раду детаљније бити објашњене мере које се примењују ради обезбеђења присуства малолетника у кривичном поступку. Одређена одступања у погледу примене мера ради обезбеђења присуства сведока или вештака (као што су позив или довођење) могућа су ако се има у виду одредба у Закону о малолетницима да судија за малолетнике сам одређује начин извођења појединих кривичнопроцесних радњи, што значи да постоји мањак формализма у односу на начин извођења кривичнопроцесних радњи који је стриктно и прецизно прописан Закоником о кривичном поступку и ког судија у поступку према пунолетним лицима мора строго да се придржава. Осцилације у погледу начина извођења појединих кривичнопроцесних радњи процесне принуде према другим субјектима кривичног поступка према малолетницима могуће су, али уз услов да се судија за малолетнике придржава одредаба Законика о кривичном поступку у мери која обезбеђује права окривљеног на одбрану, права оштећеног и прикупљање доказа потребних за одлучивање.¹² У даљем тексту, биће обрађене мере ради обезбеђења присуства малолетника као централна тема овог рада.

Анализирајући мере за обезбеђење присуства окривљеног у редовном кривичном поступку и несметано вођење кривичног поступка из

---

¹¹ Чл. 63. ст. 2. ЗМ.

¹² Чл. 65. ст. 1. ЗМ.

чл. 188. ЗКП-а, треба нагласити да Закон о малолетницима не познаје забрану прилажења, састајања или комуницирања с одређеним лицем, забрану напуштања боравишта, јемство и забрану напуштања стана као мере ради обезбеђења присуства малолетника. Мере које се примењују и у поступку према малолетницима и регулисане су Законом о малолетницима уз одређене модификације, су: позив, довођење и притвор. Закон о малолетним учиниоцима познаје још једну меру процесне принуде која се не може применити према пунолетном окривљеном, а то је привремени смештај малолетника. У раду ће бити објашњена мера полицијског задржавања, коју познаје упоредно законодавство, али која није предвиђена у нашем праву, уз анализу неких упоредноправних решења и разматрање потребе увођења исте у српско позитивно правно законодавство.

Позив као мера за обезбеђење присуства малолетника

Позив представља најблажу меру за обезбеђење присуства, како пунолетног окривљеног, тако и малолетног учиниоца кривичног дела у поступку према малолетницима. Оно што је специфично у погледу позивања малолетника јесте чињеница да се малолетник позива преко родитеља, односно законског заступника. Одредбом чл. 54. ст. 1. Закона о малолетницима предвиђено је да се малолетник позива преко родитеља, односно законског заступника, осим ако то није могуће због потребе хитног поступања или других околности. Пре свега, малолетник се изузетно позива лично, само ако то налаже хитност поступања према малолетнику. Имајући у виду да је економичност поступка израженија у поступку према малолетницима, с обзиром на начелну одредбу у Закону о малолетницима да органи који учествују у поступку поступају најхитније, како би се кривични поступак према малолетницима што пре окончао, овако регулисано позивање малолетника је у потпуности оправдано. Хитно поступање је оправдано потребом брзог друштвеног реаговања на преступништво младих како би се на време и успешно остварила сврха примене кривичних санкција према малолетницима, а то је да се утиче на васпитање, преваспитање и правилан развој малолетника, како би се он одвратио од вршења кривичних дела. Поставља се питање шта законодавац подразумева под другим околностима у којима је дозвољен изузетак од позивања малолетника преко родитеља, односно законског заступника. Потребно је прецизније у закону навести који су то случајеви када се малолетник лично позива, а с обзиром на дужности обазривог поступања према малолетнику и појачане заштите малолетника, требало би лично позивање свести на минимум, само у случајевима када, нпр. родитељ или законски заступник малолетника није познат, или није познато његово

пребивалиште или боравиште, или, пак, ако се налази у иностранству, јер би у том случају дошло до непотребног одуговлачења поступка. Имајући у виду нацрт текста новог Закона о малолетницима овај недостатак није отклоњен, па ће тумачење правног стандарда „других околности” остати у надлежности судова за малолетнике. Све остало одредбе којима је регулисан позив, као најблажа мера процесне принуде за обезбеђење присуства пунолетног окривљеног, сходно се примењују и у поступку који се води према малолетнику.

Довођење малолетника

Довођење је друга по тежини мера за обезбеђивање присуства малолетника. Последице које она може оставити по личност малолетника могу бити далеко озбиљније него у случају позивања малолетника, имајући у виду да се ради о ограничавању слободе кретања малолетном лицу које се приводи на одређено место где ће привремено боравити (ради саслушања или притварања лица). Да би малолетно лице било доведено у просторије надлежног органа потребно је донети одлуку у форми наредбе када су испуњени исти услови који су предвиђени Законом о кривичном поступку (ако се уредно позван, малолетник не одазове позиву, а свој изостанак не оправда, ако се позив малолетнику није могао доставити а из околности конкретног случаја произилази да очигледно избегава пријем позива и ако је према малолетнику одређен притвор). Против наредбе судије за малолетнике није дозвољена жалба, с обзиром на природу одлуке којом се довођење одређује. Лице коме је одређено довођење има статус лица лишеног слободе, а време за које је малолетник био лишен слободе урачунава се у притвор а касније и у трајање кривичне санкције изречене према малолетнику. Наредбу извршавају полицијски службеници, али је посебном одредбом Закона о малолетницима предвиђено да органи унутрашњих послова имају обавезу неупадљивог понашања уз ношење цивилне одеће.¹³ Постојање овакве одредбе у потпуности је разумљиво јер би свако другачије поступање полиције довело до стигматизације малолетника у средини у којој живи, угрожавања његовог развоја и повреде достојанства, што је у супротности са прокламованим начелима кривичног поступка према малолетницима о којима је било речи. Сличну одредбу предвидео је и Нацрт Закона о малолетницима који је ову одредбу формулисао тако да уместо постојања обавезе неупадљивог понашања уз ношење цивилне одеће, стоји да службена лица полиције приликом довођења малолетника морају водити рачуна о личности и достојанству

¹³ Чл. 54. ст. 2. ЗМ.

малолетника. Све што је речено о поступању полиције према малолетницима важи и у случају његовог довођења.

Како је дошло до увођења јавнотужилачке истраге у поступку према пунолетним лицима, постоји дилема да ли се иста може применити и у поступку према малолетницима, а у посебном контексту да ли наредбу за довођење може издати јавни тужилац као што је предвиђено новим Законом о кривичном поступку. Мишљења смо да би припремни поступак према малолетницима требало да остане судски, што даје и одговор на питање да би искључиво судија за малолетнике требало да примењује мере процесне принуде, а самим тим и издаје наредбе за довођење малолетника, имајући у виду посебно осетљиво питање ограничења личне слободе малолетника у кривичном поступку.¹⁴

Полицијско задржавање малолетника

Полицијско задржавање или полицијски притвор представља полицијско овлашћење којим се лицу ограничавају одређена права и слобода због учињеног кривичног дела или прекршаја када су за то испуњени одређени услови прописани законом.¹⁵ У Законику о кривичном поступку постоје два случаја: полицијско хапшење и хапшење при извршењу кривичног дела у којима се може изузетно одредити задржавање тј. ограничење одређених права и слобода окривљеног због учињеног кривичног дела, од стране јавног тужиоца, ради саслушања, али најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив. Задржавање малолетника лишеног слободе од стране полиције није предвиђено Законом о малолетницима.¹⁶ Конвенција о правима детета предвиђа да ниједно дете не буде незаконито или произвољно лишено слободе, а Правилима УН о заштити малолетника лишених слободе под лишењем слободе подразумева се било која врста хапшења или затварања малолетника, а мора се вршити под условима који обезбеђују поштовање људских права малолетника (правило бр. 12). Поред наведених међународних стандарда који теже да лишење слободе малолетника сведу на минимум, полицијско задржавање малолетника било

---

¹⁴ Неки од аргумената зашто припремни поступак према малолетницима треба да остане судског карактера су и: да концепција јавнотужилачке истраге не би допринела убрзању кривичног поступка према малолетницима зато што је претерано формализована, утврђивање профила личности ће с већом пажњом вршити судија за малолетнике који ће касније учествовати у доношењу одлуке него процесни субјект кривичног гоњења, разлици правне традиције итд. Ђурђић, В., Природа, структура и принципи кривичног поступка према малолетницима, *Малолетници као учиниоци и жртве кривичних дела и прекршаја*, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2015, 99.

¹⁵ Ивановић, З., Радојковић, И., Полицијско задржавање лице у законодавству Републике Србије, *Правне шеме*, год. 2, бр. 4, 8.

¹⁶ Чл. 61. ЗМ чак изричито забрањује задржавање малолетника.

би у супротности са заштитом њихових интереса и достојанства личности, разорно би деловало на њихову психу, а поред тога, у супротности је са нашом правном традицијом у којој је одређивање репресивних мера према малолетницима у искључивој надлежности суда за малолетнике.

Полиција може малолетно лице ухапсити само у случају ако постоји разлог за одређивање притвора, али је дужна да такво лице без одлагања спроведе надлежном јавном тужиоцу.¹⁷ Како је новим ЗКП-ом управо у чл. 291. предвиђен институт хапшења као један вид ограничавања личне слободе окривљеног од стране полиције, изводи се закључак да је у српском праву дозвољено хапшење малолетника. Чини се да нема ограничења ни примени хапшења при извршењу кривичног дела јер се у том случају ухапшени одмах предаје јавном тужилаштву или полицији. Оно што је *ratio legis* забране задржавања малолетника јесте онемогућавање дводневног полицијског репресивног третмана малолетника који би погубно деловао на психу ове категорије учинилаца кривичног дела.¹⁸

Посматрајући упоредноправна решења, изводи се закључак да је у већини других земаља ипак дозвољено полицијско задржавање малолетника. Нпр. у хрватском праву судија за малолетнике може према малолетнику одредити меру задржавања у трајању од 24 часа (чл. 67. ст. 2. Закона о судовима за младеж), а према македонском праву полицијско задржавање малолетника може трајати најдуже 12 сати и могуће је под строго прописаним условима (чл. 109. Закона о малолетничкој правди).¹⁹ Задржавање малолетника предвиђено је француским, италијанским и холандским правом, с тим што се законом ограничава трајање задржавања (највише 6 сати у холандском праву), ограничава се примена задржавања малолетника само ако се ради о кривичном делу за које је запређена казна затвора од 9 и више година (италијанско право), или се пак примена полицијског притвора ограничава с обзиром на узраст малолетног учиниоца према коме треба да се примени (француско право захтева узраст малолетника преко 13 година, а изузетно се може применити и према малолетнику узраста од 10 до 13 година). На овакав начин законодавства ових земаља испоштовала су међународни стандард изузетне примене мера превентивног лишења слободе према малолетницима.

¹⁷ Чл. 291. ЗКП-а.

¹⁸ Кнежевић, С., *Малолетничко кривично право – материјално, процесно и извршно*, Ниш, 2010, 138.

¹⁹ Полицијско задржавање малолетника могуће је ако је малолетник затечен при извршењу тешког кривичног дела, ако је за њим расписана потерница или ако је затечен при извршењу другог дела а постоји опасност да се дело понови или доврши започето, ако је затечен при извршењу кривичног дела а ситуација захтева примену мера његове заштите или се не може утврдити његов идентитет.

Нацртом Закона о малолетницима избрисана је одредба о забрани задржавања малолетника, а уведено је опште правило које прописује да се мере за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка прописане законом који уређује кривични поступак, могу сходно применити у поступку према малолетницима, када је то оправдано сврхом тог поступка. Оваквим начином регулисања створиће се могућност примене мере задржавања у позитивном малолетничком законодавству наше земље, али и примене осталих мера процесне принуде из Законика о кривичном поступку које тренутно не налазе своју примену у поступку према малолетницима (јемство, забрана напуштања боравишта, забрана напуштања стана...).

Привремени смештај малолетника

Привремени смештај малолетника је мера лишења слободе у кривичном поступку према малолетницима која је карактеристична само за малолетничко кривично право и за разлику од осталих мера процесне принуде које су предвиђене Закоником о кривичном поступку (позив, довођење, притвор) и које се могу применити према пунолетним лицима, она се може применити само према малолетним учиноцима кривичних дела. Овај вид лишења слободе према малолетницима карактеристичан је по сврси коју треба остварити његовом применом. Наиме, Законом о малолетницима изричито је предвиђено да се овакво ограничење слободе налаже само кад је то потребно ради издвајања малолетника из средине у којој је живео, или ради пружања помоћи, надзора, заштите или смештаја малолетника.²⁰ Из наведене одредбе изводи се закључак да је првенствени циљ ове мере заштита малолетника, те остваривање превасходно ванпроцесних циљева (издвајање малолетника из средине у којој је до тада живео, помоћ малолетнику), за разлику од притвора којим се првенствено остварују процесни циљеви – притвор се одређује ради обезбеђења несметаног вођења кривичног поступка (мада се њиме у мањој мери могу остварити и ванпроцесни циљеви када се њиме штити безбедност људи, нпр. када је притвор одређен како окривљени не би поново учинио кривично дело, довршио започето или учинио кривично дело којим прети или, пак, како би се смањило узнемирење јавности). Из наведених разлога неки аутори привремени смештај малолетника сврставају у заштитне мере јер судија за малолетнике приликом спровођења припремног поступка мора да води рачуна о угрожености малолетника средином у којој живи као и да му пружи заштиту од лоших услова живота у тој средини.²¹ Поред мере при-

---

²⁰ Чл. 66. ЗМ.

²¹ Ђурђић, В., *Кривично процесно право – посебни део*, Ниш, 2011, 288.

временог смештаја малолетника, према неким ауторима, у мере надзора и заштите малолетника спада и мера упућивања малолетника у стручну установу или прихватилиште уколико је потребно испитати лична својства малолетника.²² Ова мера предвиђена је Законом о малолетницима на тај начин што је прописано да, када је за утврђивање здравственог стања малолетника, степена зрелости и других својстава личности, потребно да малолетника прегледају вештаци, за овај преглед одредиће се лекари, психолози или педагози, а оваква испитивања могу се извршити у здравственој или другој установи. Из контекста наведене одредбе примећује се да је њен *ratio legis* сасвим различит од мера обезбеђења присуства малолетника у кривичном поступку, да првенствено служи расветљењу чињеница о личним својствима малолетника и формирању чињеничног супстрата касније одлуке већа за малолетнике о кривичној санкцији која ће бити изречена према малолетнику, те се нећемо детаљније бавити њеном анализом у даљем тексту.

Међутим, други аутори овакву меру ипак сврставају у делу у којима разматрају о примени мера процесне принуде у поступку према малолетницима.²³ Разлог за разматрање привременог смештаја малолетника у оквиру радњи процесне принуде у овом раду лежи у томе што је привремени смештај један вид ограничавања слободe малолетника у већој или мањој мери (у зависности од тога да ли се ради о смештању малолетника у одговарајућу установу, стављање под надзор органа старатељства или предавање малолетника другој породици) што чини суштину примене мера процесне принуде како према пунолетним, тако и према малолетним учиниоцима кривичних дела (позив и довођење као најблаже мере процесне принуде такође представљају један вид ограничавања слободe само у најмањој могућој мери, што се свакако односи и на притвор као најтежу меру која се састоји у лишењу слободe кретања окривљеног). Такође, разлог сврставања привременог смештаја у мере процесне принуде има упориште у чињеници да сврха ове мере није само заштитна како је наведено, већ да се посредно, из одредби Закона о малолетницима изводи закључак да се њоме могу постићи и неки процесни циљеви који се могу постићи одређивањем притвора. Наиме, из контекста одредбе о

---

²² Шкулић, М., Стевановић, И., Малолетни делинквенти у Србији, *Нека њишања материјалног процесног и извршног права*, Југословенски центар за права детета, Београд, 1999, 209. Ови аутори мере упућивања малолетника у стручну установу или прихватилиште ради испитивања личних својстава малолетника и привремени смештај малолетника сврставају у привремене мере у поступку према малолетницима.

²³ Види: Кнежевић, С., *Малолетничко кривично право – материјално, процесно и извршно*, *op. cit.*, 156–167 и Кнежевић, С., *Примена процесне принуде према малолетницима*, Пројекат „Право на приступ правосудју”, *Инструменти за имплементацију европских стандарда у правни систем РС*, Ниш, 2009, 385–397.

притвору којом је предвиђено да се притвор може одредити ако се сврха, због које се малолетник лишава слободе, не може постићи привременим смештајем, произилази да се и овом мером могу остварити неки процесни циљеви који се могу остварити притвором, нпр. осујећење бекства или обезбеђења присуства малолетника у кривичном поступку. Логично је да ће малолетник коме је одређен привремени смештај у прихватилишту, васпитној или сличној установи теже побећи или учинити ново кривично дело. Такође, у прилог доградњи нормативног оквира ове мере и њеног уобличења као мере обезбеђења присуства у кривичном поступку иде и чињеница да би се на тај начин у већој мери редуцирала примена притвора у поступку према малолетницима, што би се нарочито остварило привременим смештајем малолетника у другу породицу или стављањем малолетника под надзор органа старатељства, а поступило би се и у складу са тенденцијама извршавања мера процесне принуде у ванзатворском амбијенту заступљеним у компаративном праву.²⁴

Одредбом чл. 66. Закона о малолетницима предвиђено је да судија за малолетнике може, у току припремног поступка, донети решење о привременом смештају малолетника у прихватилиште, васпитну или сличну установу, или да се малолетник стави под надзор органа старатељства, односно да се смести у другу породицу, ако је то потребно ради издвајања малолетника из средине у којој је живео, или ради пружања помоћи, надзора, заштите или смештаја малолетника. Значи, за одређивање ове мере потребно је испуњење два услова – формалног и материјалног. Формални услов изражен је кроз два елемента: функционални субјект одлучивања је судија за малолетнике који одлуку доноси у одређеној фази поступка – припремног поступку, а одлука коју доноси је у форми решења, а материјални услов представља процену суда да је предузимање смештајно-надзорних мера неопходно ради остварења једног од два алтернативно формулисана циља: 1) ако је то потребно ради издвајања малолетника из средине у којој је живео, или 2) ради пружања помоћи, надзора, заштите или смештаја малолетника, а други циљ сматра се испуњеним ако се наведеним мерама остварује било који од ова четири посебна циља.²⁵

Ранијим законским решењима, када је кривични поступак према малолетницима био регулисан као врста посебног поступка у посебној глави Законика о кривичном поступку, било је предвиђено да се мера привремене-

---

²⁴ Кнежевић, С., *Примена процесне принуде према малолетницима*, Ibid., 394–395. У хрватском праву привремени смештај малолетника усмерен је како остваривању социјално-педагошких (заштита малолетника од угрожавања његовог развоја), тако и процесних циљева (спречавање понављања кривичног дела), а такав закључак изводи се из одредбе чл. 72. Закона о судовима за младеж Републике Хрватске јер се ови циљеви изричито наглашавају за одређивање привременог смештаја малолетника.

²⁵ Шкулић, М., Стевановић, И., *op. cit.*, 210–211.

ног смештаја малолетника може наредити током трајања читавог поступка према малолетнику и да је може наредити или судија за малолетнике или веће за малолетнике (у зависности од фазе поступка у којој се мера наређује, у припремном поступку или у току поступка пред већем за малолетнике).²⁶ Такође, није била предвиђена форма одлуке којом се одлучује о примени мере привременог смештаја малолетника, али како је у законској формулацији употребљен глагол „наредити” у теорији се сматрало да се наведена одлука доносила у форми наредбе мада је било и аутора који су сматрали да се одлука доносила у форми решења. Како је у садашњем законском решењу прецизно одређена форма одлуке о привременом смештају малолетника – решење, места за овакве дилеме више нема, а чини се да је оваква форма погоднија од наредбе јер омогућава право на жалбу овлашћеним лицима, посебно имајући у виду да се ради о значајнијем ограничавању слободе малолетника и задирању у његова људска права, те је неопходно и позитивно законско решење којим је установљена судска контрола одлуке о привременом смештају.

Против одлуке судије за малолетнике о привременом смештају малолетника жалбу у року од 24 часа могу изјавити малолетник, његови родитељи, усвојилац, старалац, бранилац и јавни тужилац за малолетнике. Жалба не одлаже извршење решења у складу са начелом хитности поступања надлежних органа у поступку према малолетницима. Законом је стриктно предвиђено и да се трошкови смештаја предујмљују из буџетских средстава суда²⁷ и имају третман трошкова кривичног поступка што значи да ће коначна одлука о њима зависити од начина на који је поступак окончан и од врсте одлуке коју је веће за малолетнике донело. Оно што законом није прецизно одређено јесте ко одлучује о жалби на решење о привременом смештају малолетника, а због чињенице да је рок за подношење жалбе изузетно кратак (24 часа), хитност поступка налаже да о жалби одлучује веће за малолетнике првостепеног суда.²⁸

Случајеви у којима постоји потреба и у којима се најчешће одређује примена ове привремене мере су: када се под утицајем средине у којој малолетник живи испоље неки поремећаји у његовом понашању као што су просјачење, скитња, коцкање, бежање из школе, када родитељи подводе своју децу, захтевају да се баве прошњом или коцкањем, када су деца

²⁶ Чл. 473. ЗКП.

²⁷ Неопходност ове мере и прописана сврха која се састоји од заштите малолетника и издвајање из средине која га угрожава, условила је начин предујмљивања трошкова привременог смештаја малолетника, јер се предујмљивање трошкова ове мере, због превелике важности, није могло препустити вољи странака.

²⁸ Перић, О., *Коментар Закона о малолетним учиниоцима кривични дела и кривично-правној заштити малолетних лица*, Београд, 2005, 166.

препуштена сама себи и без средстава за живот, када напуштају породицу и остају без смештаја.²⁹

Оно што се примећује као главни недостатак законског решења о примени привременог смештаја према малолетницима јесте то што у Закону о малолетницима није предвиђено трајање ове мере, што је неопходно имајући у виду хитност поступка према малолетницима, као и чињеницу да се ради о ограничавању слободe малолетника коју треба свести на минимум, имајући у виду међународне стандарде у овој области. Овај недостатак отклоњен је у новом Нацрту Закона о малолетницима којим је предвиђено да ове мере могу трајати до завршетка поступка према малолетнику, осим мере привременог смештаја у прихватилиште, васпитну или сличну установу која може трајати најдуже два месеца. Титулари на жалбу остали су исти, с тим што је рок за подношење жалбе продужен и износи три дана (који је иначе општи рок за жалбу на решење у кривично-процесном праву) од дана достављања решења, а прецизно је одређено да је одлучивање по жалби у функционалној надлежности већа састављеног од троје судија првостепеног суда којим председава судија који поседује посебна знања из области права детета и малолетничког кривичног права. Овакво ново законско решење представља позитиван помак у регулисању мере привременог смештаја малолетника, мера је регулисана у оквиру сегмента о мерама обезбеђења присуства малолетника, потврђујући став аутора да се применом ове мере остварују не само заштитни већ и процесни циљеви.³⁰

Притвор у поступку према малолетницима

Притвор је најтежа мера за обезбеђење присуства окривљеног у редовном кривичном поступку и најтежа мера процесне принуде у поступку према малолетницима. Из наведених разлога присутна је тенденција у међународним инструментима да се лишење слободe малолетника сведе на минимум и да се што је могуће више ограничи његова примена с обзиром на повећану заштиту према малолетнику када се према њему води кривични поступак. Конвенцијом о правима детета предвиђено је да ниједно дете не буде незаконито или произвољно лишено слободe, као и да ће хапшење, задржавање у притвору и затварање детета бити у складу са законом и примењено једино као последња могућа мера, и то на најкраћи могући

²⁹ Илић, Р., „Положај малолетника у кривичном поступку” – магистарска теза, Ниш, 2003, 115.

³⁰ Из наведених разлога трајање привременог смештаја малолетника као и свако лишење слободe треба урачунати у трајање кривичних санкција према малолетницима. Лазаревић, Љ., Грубач, М., *Коментар Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица*, Београд, 2005, 129.

период.³¹ Остала документа у области заштите људских права (Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода) предвиђају различит приступ у погледу примене мера лишења слободe према пунолетним и према малолетним лицима. Због таквог начина регулисања поступања према малолетницима донета су Правила УН о заштити малолетника лишених слободe која детаљно регулишу наведену проблематику. Овим Правилима се, између осталог, истиче да се лишење слободe малолетника мора вршити под условима који обезбеђују поштовање њихових људских права, поступак према малолетним притвореницима мора бити експедитиван, а малолетници морају имати право на бесплатну правну помоћ, стручну одбрану, као и на несметану комуникацију са браниоцем.³² Ова правила УН су у потпуности у складу са правилима Стандардних минималних правила за уређење малолетничког правосуђа (Пекиншких правила) која се односе на притвор. И Стандардним правилима предвиђено је да ће се притварање у очекивању суђења користити само као последње средство и у најкраћем могућем трајању, а кадгод је могуће биће замењен алтернативним мерама као што је строги надзор, интензивна брига или смештање у породицу или у образовну институцију или дом.³³

Притвор се у поступку према малолетницима може одредити само изузетно, ако се сврха ради чијег је остварења притвор одређен не може постићи мером привременог смештаја малолетника. Притвор одређује судија за малолетнике одлуком у форми решења. Трајање притвора у поступку према малолетницима такође је ограничено тако што притвор у припремном поступку одређен на основу решења судије за малолетнике може трајати најдуже месец дана, а веће малолетника може, из оправданих разлога, продужити трајање притвора најдуже за још месец дана. Трајање притвора ограничено је и након завршетка припремног поступка на тај начин што је прописано да притвор од подношења предлога за изрицање кривичне санкције може трајати најдуже шест месеци ако се ради о старијем малолетнику, а притвор одређен према млађем малолетнику најдуже четири месеца. Притвор је ограничен и након изрицања васпитне мере упућивања у васпитно-поправни дом и казне малолетничког затвора и може трајати најдуже шест месеци. У поступку према малолетницима предвиђено је и периодично преиспитивање постојања разлога због којих је притвор одређен, као и у редовном кривичном поступку, а састоји се у дужности већа за малолетнике да сваких месец дана испита да ли постоје

---

³¹ Чл. 37. ст. 2. Конвенције о правима детета.

³² Правила бр. 12, 17 и 18.

³³ Правила бр. 13.1. и 13.2. у оквиру Стандардних минималних правила УН.

разлози за одређивање притвора и да донесе одлуку о укидању или продужењу истог. Веће за малолетнике поступаће на овај начин у случају да је притвор продужен у претходно наведеним случајевима након подношења предлога за изрицање кривичне санкције и након изрицања васпитне мере упућивања у васпитно-поправни дом и казне малолетничког затвора. У Закону о малолетницима изричито се упућује на сходну примену одредби о притвору у редовном кривичном поступку. У одредбе о притвору које се сходно примењују и према малолетницима могу да спадају одредбе о жалби на решење о одређивању и продужењу притвора. Притвор се може одредити из свих разлога из којих се притвор одређује према пунолетним лицима³⁴, а за одређивање притвора потребан је и општи услов – постојање основане сумње да је одређено малолетно лице учинило кривично дело.³⁵

Закон о малолетницима прописује и посебан начин издржавања притвора. Малолетник, пре свега, издржава меру притвора одвојено од пунолетних притвореника, осим ако судија за малолетнике, изузетно, одреди да малолетник буде у притвору са пунолетним лицем, ако процени да би усамљење дуже трајало и оставило штетне последице на развој његове личности. У конкретном случају мора бити реч о пунолетном лицу које на малолетника не би штетно утицало. Специфичност третмана малолетног лица лежи и у чињеници да судија за малолетнике мора посебно водити рачуна о својствима личности и потребама сваког малолетника. У свему осталом, судија за малолетнике има иста овлашћења као и судија за претходни поступак према пунолетним лицима која су прописана у Законику о кривичном поступку.³⁶

Ранији Законик о кривичном поступку је у глави двадесет девет регулисао поступак према малолетницима, а сегмент којим је регулисан притвор према малолетницима представљао је корак уназад у многим решењима. Најпре, наведени закон није ограничио трајање притвора према малолетницима након завршетка припремног поступка што је било недопустиво имајући у виду најважније међународне инструменте у овој области, као и потребу хитног поступања у поступку према малолетницима.

³⁴ Чл. 211. ст. 1. ЗКП-а.

³⁵ Одредба чл. 67. ЗМ која регулише поступак одређивања и трајања притвора позива се на чланове Законика о кривичном поступку (чл. 142, чл. 146) а како је у међувремену дошло до измена овог Законика потребно је у том смислу изменити и Закон о малолетницима јер он више није у складу са новим изменама, нпр. разлози за одређивање притвора више нису садржани у чл. 142. ЗКП-а, већ су регулисани одредбом чл. 211. ЗКП. Наведене измене садржане су у новом Нацрту Закона о малолетницима који у потпуности усклађује ЗМ са одредбама новог ЗКП-а.

³⁶ Закон о малолетницима и даље употребљава термин истражни судија иако Законик о кривичном поступку тај термин више не познаје.

Даље, није постојала дужност периодичног преиспитивања разлога за одређивање притвора.³⁷

Имајући у виду одредбе новог Нацрта Закона о малолетницима, треба напоменути да је одређивање притвора додатно ограничено на тај начин што се притвор може одредити према млађем малолетнику само у случају ако се ради о кривичном делу за које је предвиђена казна затвора од три године или тежа казна.³⁸ Оваква одредба представља још већи помак у погледу свођења притвора на меру која се примењује само изузетно и само у крајњем случају, а у складу је и са међународним стандардима којима се тежи да се лишење слободе малолетника сведе на најмању могућу меру. Такође, долази до смањења трајања притвора одређеног према млађем малолетнику који сада може трајати најдуже три месеца након завршетка припремног поступка. Предвиђено је да веће за малолетнике може, од подношења предлога за изрицање санкције, одредити или продужити меру привременог смештаја малолетника.³⁹ У нацрту се трајање притвора ограничава и у случају да првостепена одлука, којом је изречена васпитна мера упућивања малолетника у васпитно-поправни дом или казна малолетничког затвора, буде укинута и може да траје најдуже шест месеци од дана укидања одлуке. Што се тиче поступања према малолетним притвореницима, задржава се исти приступ садашњег Закона о малолетницима, с тим што се прописује да ће се малолетном лицу, према потребама, обезбедити приступ образовним програмима и пружити психосоцијална помоћ и подршка.

Ако узмемо у обзир компаративно законодавство европских земаља, притвор према малолетницима прописан је у већини законодавстава. У Немачкој притвор такође има супсидијарни карактер и одређује се према малолетнику само ако се исти циљ не може постићи применом наредбе о васпитању малолетника или другим мерама. У Енглеској постоји специфичност у одређивању притвора тако што је притвор обавезан према малолетницима којима се суди за убиство и изриче се на неограничено време. Ради се о својеврсном задржавању по дискрецији Круне.⁴⁰

---

³⁷ Судска пракса је и у то време заузимала супротно становиште. Према: Шкулић, М., Стевановић, И., *op. cit.*, 205.

³⁸ Овакав приступ познају и многа друга законодавства као што је француско.

³⁹ Проширење могућности за примену мере привременог смештаја од стране већа за малолетнике и након завршетка припремног поступка смањује могућности за одређивање притвора јер се сада може у поступку пред већем за малолетнике одредити и мера привременог смештаја, што још више истиче секундарни карактер притвора.

⁴⁰ Одлуком Европског суда у случају *В. против УК* од 16. 12. 1999. године, Суд је узео став да овакво задржавање по дискрецији Круне није у складу са правом на правично суђење из чл. 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Ако имамо у виду неке одлуке Европског суда за људка права, може се извести закључак да је српско законодавство у складу с одредбама Европске конвенције и да пружа довољне гаранције за заштиту људских права у поступку према малолетницима. У пракси овог суда долази се до закључка да је овај суд интервенисао када је малолетницима било повређено право на правичан поступак, од којих се као значајније одлуке издвајају неколико њих против Турске⁴¹ које су се тичале примењивања истих правила на малолетнике оптужене за тероризам као и на пунолетна лица, и у случају када је у жалбеном поступку омогућено учешће тужиоца али не и друге странке, односно малолетника и његовог браниоца.

У Извештају о стању људских права малолетника у институцијама изолације од 2011. године⁴² изводе се неки закључци о поступању са притвореним малолетницима и о усклађености са међународним стандардима. Оно што ваља напоменути јесте да постоји преоптерећеност смештајних капацитета установа, а у институцијама у Крушевцу и Новом Саду не постоји ни довољан број кревета, а сходно пракси Европског суда за људска права овакав начин поступања може се подвести под „понижавајуће поступање” и представљати повреду чл. 3. Европске конвенције. Треба скренути пажњу да, због пребукираности у свим установама (осим Ваљева), малолетна лица су смештена у истој просторији са пунолетним лицима без посебне одлуке суда. Проблем се у пракси јавља и приликом боравка малолетног лица на ваздуху које мора да износи најмање два часа дневно, док ово правило није испоштовано ни у једној установи и оно углавном износи око 30 минута дневно. Од проблема који се најчешће јављају у пракси убрајају се и проблеми са неадекватном исхраном, здравственом заштитом и едукацијом малолетника који се налазе у притвору.

На крају излагања о притвору треба истаћи да васпитни третман малолетника, на који је стављен акценат, захтева дуготрајан и континуиран рад који не само да се не може остварити у притворским условима, већ се његовим започињањем у току притвора суочавамо са низом опасности – ствара се могућност прејудуцирања исхода поступка према малолетнику, посебно у погледу примене заводских мера према малолетнику ради наставка започетог институционалног третмана малолетника, а на тај начин се, уколико се малолетнику заиста и изрекне заводска васпитна мера или малолетнички затвор, ремети континуитет васпитног деловања, након напуштања притвора.⁴³

---

⁴¹ *Салдуз против Турске* од 27. 11. 2008. године.

⁴² Доступно на: <http://www.odbor.rs/images/odbor/izvestaj%20OdborVA%20prитvor.pdf>, 11. 5. 2016. године.

⁴³ Шкулић, М., Стевановић, И., *op. cit.*, 208.

ЗАКЉУЧАК

Мере процесне принуде неопходне су за успешно одвијање и окончање кривичног поступка. Иако представљају мере ограничења личне слободe окривљеног, преко су потребне ради остварења многих процесних циљева, те су из тих разлога предвиђене у свим европским законодавствима. Малолетничко кривично право заснива се на појачаној заштити малолетника против кога се води кривични поступак и где на неки начин можемо говорити о постојању тзв. „позитивне дискриминације грађана”.⁴⁴ Иако су у кривичном поступку према малолетницима евидентни елементи протективног модела кривичне процедуре, то не значи да су мере процесне принуде постале сувишне у поступку према малолетницима. Како остварују изузетно важну улогу у кривичном поступку, а поступак према малолетницима је у нашој земљи пре свега кривични, мере процесне принуде су неопходне и у поступку према малолетницима. Примена притвора, као најтеже мере обезбеђења присуства малолетника, сведена је на минимум и може се одредити само изузетно, ако се сврха ради чијег је остварења притвор одређен не може постићи мером привременог смештаја малолетника. У поступку према малолетницима присутна је поступност, „каскадна” примена мера процесне принуде као и у редовном кривичном поступку, што значи да се неће применити тежа мера према малолетнику ако се сврха која се њоме жели постићи може остварити блажом мером. Специфичност привремених мера лишења слободe малолетника представља и постојање мере привременог смештаја малолетника коју Законик о кривичном поступку не познаје, а њоме се могу поред процесних остварити и ванпроцесни, протективни циљеви а њено постојање сасвим је оправдано и логично с обзиром на карактер кривичног поступка према малолетницима. У многим међународним инструментима, као што су Конвенција о правима детета, Пекиншка правила, Хаванска правила, присутна је тенденција да ће хапшење, задржавање у притвору, затварање детета⁴⁵ или било који други вид лишења слободe малолетника бити примењено једино као последња могућа мера, и то на најкраћи могући период, и да ће се, што је чешће могуће, прибегавати алтернативним мерама као што су надзор или смештање малолетника у другу породицу или у образовну институцију. Дакле, потреба за ограничењем слободe ради остваривања процесних циљева, у кривичном поступку према малолетни-

⁴⁴ Шкулић, М., Основни европски стандарди у кривичном поступку Србије, *Криминал, државна реакција и хармонизација са европским стандардима*, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, 2013, 45.

⁴⁵ Овај термин користи Конвенција о правима детета за означавање лица млађих од 18 година.

цима није престала, већ је њихова примена рестриктивнија него што је то случај у редовном кривичном поступку.

Анализирајући позитивно право Републике Србије изводи се закључак да је оно у потпуности усклађено са међународним стандардима, да пружа довољне гаранције за заштиту људских права у поступку према малолетницима имајући у виду одлуке Европског суда за људска права, као и да не одступа од упоредноправних решења у европским законодавствима. Одређене мањкавости у регулисању кривичног поступка према малолетницима у глави XXIX претходног Законика о кривичном поступку о којима је било речи, отклоњене су и учињен је велики помак доношењем новог Закона о малолетницима који је, ступивши на снагу 1. 1. 2006. године, јединствено регулисао целокупно малолетничко право.⁴⁶ Нацртом новог Закона о малолетницима који још увек није ступио на снагу, отклоњени су ситни недостаци који постоје у погледу примене мера процесне принуде према малолетницима – још више је истакнут секундарни карактер притвора тако што је предвиђено да се притвор може одредити према млађем малолетнику само у случају ако се ради о кривичном делу за које је предвиђена казна затвора од три године или тежа казна, трајање притвора је у неким случајевима прецизно одређено (након укинуте одлуке), мера привременог смештаја малолетника регулисана је у оквиру сегмента о мерама обезбеђења присуства малолетника, проширена је могућност за примену мере привременог смештаја тако што се може одредити и од стране већа за малолетнике након завршетка припремног поступка. Иако је Нацртом Закона о малолетницима избрисана одредба о забрани задржавања малолетника, имајући у виду досадашњу законску регулативу и позитивну примену Закона о малолетницима од стране судова, аутор је становишта да не би требало да дође до већих злоупотреба у примени овог института у пракси.

На крају ваља напоменути да, иако је српско важеће малолетничко законодавство донело низ позитивних законских решења, изузетно је важно да се законске одредбе правилно примењују и да не остану само „мртво слово на папиру”. Из наведених разлога, изражавамо оправдану забринутост стањем људских права малолетника у институцијама изолације. Преоптерећеност смештајних капацитета, недостатак и неадекватност едукативних програма, скраћени боравак малолетника ван затворених просторија представљају само неке од проблема са којима се Република Србија сусреће, а изузетно је важно обезбеђивање адекватних услова боравка малолетника у притвору имајући у виду да изолација и неадекватни, у нашој држави чак и понижавајући услови, могу штетно утицати на развој малолетника те касније осујетити третман према малолетнику одређен неком од кривичних санкција.

---

⁴⁶ Закон о малолетницима садржи статусне, кривичноправне, кривичнопроцесне и одредбе о извршењу кривичних санкција према малолетницима.

ЛИТЕРАТУРА

- Бркић, С., *Кривично процесно право 1*, Правни факултет: Центар за издавачку делатност, Нови Сад, 2014.
- Васильевић, Т., Грубач, М., *Коментар закона о кривичном процесу*, седмо измењено и допуњено издање, Службени гласник, Београд, 2002.
- Грубач, М., *Кривично процесно право*, Пројурис, Београд, 2011.
- Грубач, М., *Кривично процесно право – са текстом Законика о кривичном процесу*, Пројурис, Београд, 2014.
- Ђурђић, В., Кривичнопроцесна форма као инструмент заштите малолетника, *Правни систем и заштите од дискриминације*, св. бр. 2, Правни факултет Приштина – Косовска Митровица, 2015, 9–27.
- Ђурђић, В., *Кривичнопроцесно право – општи део*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2014.
- Ђурђић, В., *Кривичнопроцесно право – посебни део*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2011.
- Ђурђић, В., Разлози за притвор и европски стандарди, *Билтен судске праксе Вишег суда у Нишу* бр. 32, 2014, 9–30.
- Ђурђић, В., *Природа, структура и принципи кривичног процесуала према малолетницима, Малолетници као учиниоци и жртве кривичних дела и прекршаја*, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2015, 91–104.
- Ивановић, З., Радојковић, И., Полицијско задржавање лица у законодавству Републике Србије, *Правне теме*, год. 2, бр. 4, 7–25 (<http://pt.uninp.edu.rs/wp-content/uploads/2013/09/POLICIJSKO-ZADRZAVANJE-LICA-U-ZAKONODAVSTVU-REPUBLIKE-SRBIJE.pdf>, 15. 9. 2017).
- Илић, Р., „Положај малолетника у кривичном поступку” – магистарска теза, Ниш, 2003.
- Илић, Г. П., Мајић, М., Бељански, С., Трешњев, А., *Коментар Законика о кривичном процесу*, Службени гласник, Београд, 2012.
- Јовашевић, Д., Алтернативне мере за малолетнике у савременом кривичном праву, *Тематски зборник радова „Реформа кривичног процесуала“*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2010, 95–123.
- Јовашевић, Д., Алтернативне мере у новом малолетничком кривичном праву Федерације Босне и Херцеговине, *Малолетници као учиниоци и жртве кривичних дела и прекршаја*, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2015, 121–129.
- Јовашевић, Д., *Малолетничко кривично право*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2011.
- Јовашевић, Д., *Положај малолетника у кривичном праву*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2010.
- Кнежевић, С., Ограничавање личне слободе малолетника у кривичном поступку, *Правни систем и заштите од дискриминације*, св. бр. 2, Правни факултет Приштина – Косовска Митровица, 2015, 69–81.
- Кнежевић, С., *Кривични процесуал према малолетницима*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2007.

- Кнежевић, С., *Малолетничко кривично право – материјално, процесно и извршно*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2010.
- Кнежевић, С., *Примена процесне принуде према малолетницима*, Пројекат „Право на приступ правосудју”, Инструменти за имплементацију европских стандарда у правни систем РС, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2009, 385–397.
- Лазаревић, Љ., Грубач, М., *Коментар Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица*, Јустинијан, Београд, 2005.
- Обрадовић, Д., Поједине специфичности поступка према малолетницима – анализа конкретног случаја, *Малолетници као учиниоци и жртве кривичних дела и прекршаја*, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2015, 387–393.
- Перић, О., *Коментар Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица*, Службени гласник, Београд, 2007.
- Стевановић, Ч., Ђурђић, В., *Кривично процесно право – општи део*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2006.
- Ђирић, З., *Основи судске психологије*, Центар за публикације Правног факултета у Нишу, Ниш, 2013.
- Шкулић, М., *Коментар Законика о кривичном поступку*, Службени гласник, Београд, 2007.
- Шкулић, М., *Основни европски стандарди у кривичном поступку Србије, Криминал, државна реакција и хармонизација са европским стандардима*, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2013, 29–57.
- Шкулић, М., *Реформа малолетничког кривичног права у Србији, Малолетници као учиниоци и жртве кривичних дела и прекршаја*, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 2015, 39–68.
- Шкулић, М., Стевановић, И., *Малолетни делинквенци у Србији, Нека питања материјалног процесног и извршног права*, Југословенски центар за права детета, Београд, 1999.
- Шкулић, М., *Кривично процесно право – општи део*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2009.

Документација

- Законик о кривичном поступку РС (*Службени гласник РС* бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014)
- Кривични законик (*Службени гласник РС* бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014)
- Закон о малолетним учиниоцима кривичног дела и кривичноправној заштити малолетних лица (*Службени гласник РС* бр. 85/2005)
- Закон о извршењу кривичних санкција (*Службени гласник РС* бр. 55/2014)
- Конвенција о правима детета – усвојена на Генералној скупштини УН 20. новембра 1989. године ([http://www.unicef.org/serbia/Konvencija_o_pravima_deteta_sa_fakultativnim_protokolima\(1\).pdf](http://www.unicef.org/serbia/Konvencija_o_pravima_deteta_sa_fakultativnim_protokolima(1).pdf))

- Стандардна минимална правила Уједињених нација за малолетничко правосуђе (Пекиншка правила) – 1985. године ([http://www.unicef.org/serbia/3PekinskaPravila\(1\).pdf](http://www.unicef.org/serbia/3PekinskaPravila(1).pdf))
- Правила ОУН о заштити малолетника лишених слободе тзв. Хаванска правила из 1990. године (<http://ombudsman.npm.rs/attachments/5%20Pravila%20UNa.pdf>)
- Стандардна минимална правила за мере алтернативне институционалном третману (Ријадске смернице) из 1990. године (<http://ombudsman.npm.rs/attachments/4%20Rijadske%20smernice.pdf>)
- Стандардна минимална правила ОУН за алтернативне казнене мере (Токијска правила) из 1990. године (<http://ombudsman.npm.rs/attachments/6%20Tokijska%20pravila.pdf>)
- Закон о полицији (*Службени гласник РС* бр. 6/2016)
- Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода 1950, (http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SRP.pdf)
- Извештај о стању људских права малолетника у институцијама изолације од 2011. године (<http://www.odbor.rs/images/odbor/izvestaj%20OdborVA%20pritvor.pdf>, 11. 5. 2016)
- Нацрт закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку (<http://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/141215/141215-vest40.html>, 11. 5. 2016)

ENSURANCE OF THE PRESENCE OF MINORS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Marija Milojević, LL. B.

Master of Laws, Ph. D. student, Faculty of Law, University of Niš
Intern-volunteer of Higher Court in Niš

S u m m a r y

In this paper the author gives the review of the specificities of juvenile criminal proceedings concerning the application of repressive measures, which are regulated by Law on juvenile perpetrators and criminal and legal protection of the minors, analyses and compares them with the measures of procedural repression in regular criminal proceedings. It also explains to what extent the international standards of the minors are regarded when our positive criminal legislation is concerned with the special regard to deprivation of liberty of the minors. It will be clear that by application of Law on minors a positive shift has been made regarding the regulation of juvenile criminal proceedings so far, and that there is no need for any further significant reforms, among all, ones considering the repressive measures against minors, except some slight amendments which will be pointed out by this paper. New draft Law on minors does not change significantly the application of procedural repressive measure to minors, but nevertheless, the author gives the review of the amendments that have been made, by analysing their necessity and purposefulness.

Keywords: repressive measures, measures to ensure the presence of minors, detention, juvenile preventive detention, police custody, arrestment, personal freedom, juvenile court proceedings

Prof. dr Ivan Joksić
Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu

Msr Goran Milojević
Pravni fakultet za privredu i pravosuđe
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu

Msr Milorad Matić,
zamenik načelnika gradske uprave
Grad Loznica

VANINSTITUCIONALNE VASPITNE MERE^{4*}

SAŽETAK: Maloletnička delinkvencija predstavlja posebnu vrstu kriminaliteta u čijem vršenju učestvuju lica starosne dobi od 14 do 18 godina života. Specifičnosti maloletničke delinkvencije se ogledaju u vrsti krivičnih dela, načinu njihovog izvršenja, nastupelim posledicama, svojstvima učinioca i žrtve, sve većem prisustvu recidiva i dr. Otuda se postavlja pitanje izbora najdelotvornijih mera kojima se mogu postići i generalno preventivni i specijalno preventivni efekti. Iako je predviđena mogućnosti primene i kazne maloletničkog zatvora, činjenica je da vaspitne mere dominiraju u registru izrečenih krivičnih sankcija prema maloletnicima. One su prilagođene zahtevima koje društvo postavlja pred organe krivične represije i efektima koji se nastoje postići u resocijalizaciji maloletnika. Tome treba pridodati oskudne kapacitete penitencijarnih ustanova u našoj zemlji čime se znatno sužavaju mogućnosti za efikasnom primenom maloletničkog zatvora i vaspitnih mera institucionalnog karaktera. Zato je važno ukazati na mogućnosti koje pruža primena vaninstitucionalnih vaspitnih mera u srpskom krivičnom zakonodavstvu.

Ključne reči: vaspitne mere, maloletnici, pojačani nadzor, sud, organ starateljstva

---

* Rad primljen 19. 12. 2017. godine.

UVODNA RAZMATRANJA

Maloletničke krivične sankcije predstavljaju specifičnu vrstu krivičnih sankcija namenjenih određenoj starosnoj kategoriji učinilaca krivičnih dela (maloletnici), čijem izricanju prethodi posebna vrsta sudskog postupka (krivični postupak prema maloletnicima), posebni uslovi za njihovo izricanje (uslovi za vaspitne mere i maloletnički zatvor), kao i posebne ili odvojene ustanove u kojima se ove sankcije izvršavaju (vaspitni domovi/ustanove i maloletnički zatvor). Ova koncepcija krivičnih sankcija prema maloletnicima zadržana je i posle promena u srpskom krivičnom zakonodavstvu, koje je obeležilo izmeštanje maloletničke materije u novi Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica (u daljem tekstu Zakon o maloletnicima).

Vaspitne mere ostaju glavne krivične sankcije prema maloletnicima što se može uočiti po njihovoj zastupljenosti u strukturi ukupno izrečenih krivičnih sankcija. Ako bismo pokušali da odredimo njihov pojam onda moramo početi od činjenice da su vaspitne mere zakonom propisane sankcije kojima se, sa stanovišta specijalne prevencije, želi uticati na maloletnog učinioca krivičnog dela, izricanjem opomene, primenom mera pojačanog nadzora, kao i organizovanjem tretmana u posebnim ustanovama. Međutim, ne treba izgubiti iz vida činjenicu da izvršenje pojedinih vaspitnih mera u sebi sadrži brojna ograničenja i zabrane prema maloletniku, što ukazuje na prisustvo određenih represivnih elemenata. Zakon o maloletnicima predviđa tri vrste vaspitnih mera: mere upozorenja i usmeravanja (sudski ukor i posebne obaveze); mere pojačanog nadzora (pojačan nadzor od strane roditelja, usvojioca ili staraoca; pojačan nadzor u drugoj porodici; pojačan nadzor od strane organa starateljstva; pojačan nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika); i zavodske mere (upućivanje u vaspitnu ustanovu, upućivanje u vaspitno-popravni dom, upućivanje u posebnu ustanovu za lečenje i osposobljavanje).

U literaturi je prisutna podela vaspitnih mera na blaže ili lakše i strože ili teže vaspitne mere. Pri tome, prema pretežnom mišljenju, mere upozorenja i usmeravanja predstavljaju lakše a zavodske teže vaspitne mere. Vaspitne mere možemo podeliti na vaninstitucionalne, kojima pripadaju mere upozorenja i mere pojačanog nadzora, i institucionalne u koje spadaju zavodske vaspitne mere. Pritom, meru pojačanog nadzora „pojačan nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika”, koja u sebi sadrži obavezu dnevnog boravka maloletnika u instituciji, odnosno ustanovi za vaspitanje i obrazovanje, možemo kategorisati kao poluinstitucionu. U narednom izlaganju ćemo ukazati na specifičnosti vaninstitucionalnih vaspitnih mera u srpskom krivičnom zakonodavstvu.

MERE UPOZORENJA I USMERAVANJA

Mere upozorenja i usmeravanja se izriču maloletnim učiniocima krivičnih dela čije ponašanje nije proizvod trajnijeg i/ili većeg stepena vaspitne zapuštenosti. S obzirom na ličnost maloletnog učinioca, sredinu i prilike u kojoj živi i u kojoj se kreće, izricanje i primena ove vrste vaspitnih mera ne zahteva njegovo izdvajanje iz sredine, odnosno porodičnog okruženja i primenu posebnog vaspitnog tretmana. Zakon o maloletnicima predviđa dve vrste vaspitnih mera upozorenja i usmeravanja: sudski ukor i posebne obaveze.

Sudski ukor se izriče ako se iz odnosa maloletnika prema učinjenom krivičnom delu i njegove spremnosti da ubuduće ne čini krivična dela može zaključiti da ga je dovoljno samo prekoriti (čl. 13. st. 1. Zakona o maloletnicima). Sudski ukor je najblaža vaspitna mera koja je lišena prisustva retributivnih elemenata, kao i ograničenja bilo koje vrste. Ukora se sastoji u upućivanju preko maloletnom učiniocu koji prati opomena da ubuduće ne vrši krivična dela. Opomenom se maloletnik prekoreva, uz istovremeno stavljanje u izgled da će, ukoliko ponovi izvršenje krivičnog dela, biti drugačije sankcionisano njegovo kriminalno ponašanje. Jedna od važnih okolnosti koja, u praksi, utiče na odluku o izricanju sudskog ukora odnosi se na sredinu u kojoj maloletnik živi i u kojoj se kreće. Iako zakonodavac ne uzima u obzir težinu krivičnog dela, sudski ukor se najčešće izriče za lakša krivična dela.

Posebne obaveze predstavljaju drugu vaspitnu meru u okviru grupe vaspitnih mera upozorenja i usmeravanja. Već u samom nazivu ovih mera prisutna je intencija zakonodavca da se njihovim izricanjem maloletniku nametnu određene obaveze kojima se želi uticati na njegovu ličnost. Međutim, ovde je došlo do poklapanja određenih posebnih obaveza sa pojedinim vaspitnim nalogima. Zato je u praksi moguće da maloletnik kome je bio izrečen vaspitni nalog „redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao” (čl. 7. st. 2. Zakona o maloletnicima), ponovi izvršenje krivičnog dela i bude mu izrečena vaspitna mera posebnih obaveza iste sadržine „da redovno pohađa školu ili ne izostaje sa posla” (čl. 14. st. 2. t. 3. Zakona o maloletnicima). S punim pravom možemo postaviti pitanje opravdanosti ovakvog dupliranja obaveza koje se mogu nametnuti maloletniku. Pri tome, ne treba zaboraviti da kod izricanja vaspitnog naloga maloletniku dolazi do skretanja krivičnog postupka, dok izricanju posebnih obaveza prethodi vođenje krivičnog postupka koje rezultira izricanjem ove vaspitne mere.¹

Maloletniku je moguće izreću jednu ili više posebnih obaveza ukoliko se proceni da bi se odgovarajućim nalogima, kao i nametanjem određenih zabrana

---

¹ Više o razlikama između vaspitnih naloga i posebnih obaveza, videti: Jovašević, D., *Položaj maloletnika u krivičnom pravu*, Centar za publikacije Pravnog fakulteta, Niš, 2010, 123–124; Radulović, Lj., *Maloletničko krivično pravo*, Pravni fakultet, Beograd, 2010, 104–106.

i ograničenja, postigla svrha njihovog izricanja. Sud može maloletniku izreći sledeće posebne obaveze: da se izvini oštećenom; da u okviru sopstvenih mogućnosti naknadi štetu koju je prouzrokovao; da redovno pohađa školu ili ne izostaje sa posla; da se osposobljava za zanimanje koje odgovara njegovim sposobnostima i sklonostima; da se, bez naknade, uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja; da se uključi u određene sportske aktivnosti; da se podvrgne odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga; da se uključi u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savetovalištu ili da postupa po programima rada koji su za njega sačinjeni u tim ustanovama; da pohađa kurseve za stručno osposobljavanje ili da se priprema ili polaže ispite kojima se proverava određeno znanje; da ne može da napusti mesto prebivališta ili boravišta, bez saglasnosti suda i posebnog odobrenja organa starateljstva.

Pravilnikom o izvršenju vaspitnih mera posebnih obaveza detaljnije su propisani uslovi, procedura, način izvršenja i druge okolnosti vezane za izricanje i primenu ove vrste vaspitnih mera.² Izbor posebnih obaveza vrši se u skladu sa realnim mogućnostima da se one prilagode ličnosti maloletnika, sredini i prilikama u kojima živi, kao i spremnosti maloletnika da aktivno učestvuje u njihovom izvršenju.

U pogledu vremenskog trajanja postoje razlike u zavisnosti od vrste izrečenih posebnih obaveza. Nadzor nad izvršenjem posebnih obaveza vrši sud u saradnji sa organom starateljstva. Prilikom vršenja nadzora sud može tražiti izveštaj i mišljenje ovog organa u vezi sa primenom posebne obaveze prema maloletniku. Na taj način, sud može steći potpuniji uvid u način izvršenja i stepen ispunjenja obaveza maloletnika u konkretnom slučaju. Istovremeno, sud će maloletnika upozoriti da mu u slučaju neispunjenja jedne ili više izrečenih posebnih obaveza, iste mogu biti zamenjene nekom drugom posebnom obavezom ili vaspitnom merom. Na ovaj način stavlja se u izgled maloletniku da izrečena posebna obaveza nije ujedno i konačna, već da sud ima mogućnosti da, uzimajući u obzir i ceneći sve okolnosti u vezi sa njenim izvršenjem, preduzme druge korake, u skladu sa zakonskim mogućnostima koje mu stoje na raspolaganju.

---

² Pravilnik o izvršenju vaspitnih mera posebnih obaveza Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 94/06.

MERE POJAČANOG NADZORA

Mere pojačanog nadzora predstavljaju najčešće izricanu vrstu vaspitnih mera prema maloletnicima. Značaj ovih mera je veliki, jer obuhvataju vaspitni, pedagoški i psihološki tretman i rad sa maloletnikom, bez njegovog izdvajanja iz sredine u kojoj živi.³ Kod ove vrste vaspitnih mera posebno se akcentuju mogućnosti koje pruža primena tretmana prema maloletniku, bez promene sredine u kojoj maloletnik živi, školuje se, radi. Šira primena mera pojačanog nadzora u skladu je sa intencijom koja je prisutna i u relevantnim međunarodnim instrumentima. Međutim, ne treba izgubiti iz vida da porodični odnosi mogu biti ozbiljno i trajno narušeni, u kom slučaju je predviđena mogućnost smeštanja maloletnika u drugu porodicu, odnosno njegov dnevni boravak u nekoj od ustanova za vaspitanje i obrazovanje.

Zakon o maloletnicima predviđa četiri mere pojačanog nadzora: pojačan nadzor od strane roditelja, usvojioca ili staraoca; pojačan nadzor u drugoj porodici; pojačan nadzor od strane organa starateljstva; pojačan nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika.

Pojačan nadzor od strane roditelja, usvojioca ili staraoca sud će izreći ako su roditelji, usvojilac, odnosno staralac propustili da vrše brigu i nadzor nad maloletnikom, a u mogućnosti su da ovakvu brigu i nadzor vrše i to se od njih može sa osnovom očekivati (čl. 15. st. 1. Zakona o maloletnicima). Poznato je da je porodica osnovna ćelija svakog društva. Porodične prilike i ambijent koji porodica pruža maloletniku ne mogu se jednostavno zameniti mehaničkim premeštanjem maloletnika u drugu sredinu. Međutim, izvršenje krivičnog dela od strane maloletnika baca drugačiju senku na njega, tj. postavlja se pitanje u kojoj meri je izvršeno krivično delo proizvod određenih poremećenih porodičnih odnosa kod maloletnika. Istovremeno, okolnosti pod kojima je krivično delo izvršeno, kao i ličnost maloletnika, utiču na sud da se na njega može vaspitno uticati u postojećem, odnosno primarnom porodičnom okruženju, uz vršenje pojačanog nadzora od strane roditelja, usvojioca ili staraoca.

Primena ove mere pojačanog nadzora podrazumeva kumulativno ispunjenje dva uslova.⁴ Prvi uslov se odnosi na činjenicu da su roditelji, usvojilac, odnosno staralac propustili da vrše nadzor nad maloletnikom, usled čega je došlo do vaspitne zapuštenosti, a krivično delo je posledica te vaspitne zapuštenosti. Vaspitna zapuštenost je, u ovom slučaju, rezultat neodgovornog i nemarnog odnosa roditelja, usvojioca, odnosno staraoca prema maloletniku, što je uzrok

³ Škulić, M., Stevanović, I., *Maloletni delinkventi u Srbiji (neka pitanja materijalnog, procesnog i izvršnog prava)*, Jugoslovenski centar za prava deteta, Beograd, 1999, 297.

⁴ Babić, M., Marković, I., *Krivično pravo – opšti dio*, Pravni fakultet, Banja Luka, 2009, 466.

njegovog kriminalnog ponašanja. Reč je o zanemarivanju porodičnih i roditeljskih obaveza prema maloletniku, što je kao krajnji rezultat dovelo do izvršenja krivičnog dela. Drugi uslov se odnosi na postojanje mogućnosti za vršenje nadzora na strani roditelja, usvojioca, odnosno staraoca, pa se to od njih može sa sigurnošću očekivati. Dakle, drugi uslov je potrebno utvrđivati na osnovu procene postojećih „vaspitnih kapaciteta” u porodičnom okruženju maloletnika, kao i želje i volje roditelja, usvojioca, odnosno staraoca da aktivno učestvuju u izvršenju ove mere. Zakonodavac je trajanje ove mere vremenski ograničio na najmanje šest meseci, a najviše dve godine, s tim da sud donosi naknadnu odluku o njenom prestanku.

Zakonodavac je dodelio dve uloge ili dve funkcije sudu u pogledu izvršenja ove mere. Prva se odnosi na pružanje pomoći u formi davanja uputstva za primenu, a druga se odnosi na nadzornu ili kontrolnu funkciju suda. Organu starateljstva je dodeljena kontrolna uloga koju on ostvaruje kroz vršenje provere tokom izvršenja ove vaspitne mere. Pored toga, ovaj organ je u obavezi da pruža stručnu pomoć roditelju, usvojiocu ili staraocu tokom izvršenja mere.

Pojačan nadzor u drugoj porodici se izriče u slučaju kada roditelj, usvojiac odnosno staralac maloletnika nisu u mogućnosti da nad njim vrše nadzor ili ako se to od njih ne može s osnovom očekivati, maloletnik će se smestiti u drugu porodicu koja je voljna da ga primi i koja ima mogućnosti da nad njim vrši pojačan nadzor (čl. 16. st. 1. Zakona o maloletnicima). Primena ove mere dolazi u obzir kada ne postoje uslovi za izricanje mere pojačanog nadzora roditelja, usvojioca ili staraoca. „To je slučaj kada ova lica iz bilo kojih razloga nisu u mogućnosti da vrše nadzor nad maloletnikom ili se, s obzirom na stanje u porodici, odnosno drugoj socijalnoj sredini u kojoj maloletnik živi, to od njih ne može očekivati.”⁵ Poremećeni porodični odnosi mogu nastati usled prisustva: kriminaliteta, narkomanije, alkoholizma, prostitucije, porodičnog nasilja, emocionalnog zlostavljanja, trajno i ozbiljno poremećenih porodičnih odnosa, razvoda, smrti ili nestanka nekog od članova porodice i sl.

Usled prisustva nekog od navedenih (negativnih) uslova potrebno je maloletnika izmestiti iz primarne porodice i pronaći mu novi porodični ambijent koji će pozitivno uticati, kako na uklanjanje svih štetnih uslova i okolnosti koji su doprineli njegovom kriminalnom ponašanju, tako i na pravilan razvoj i pozitivno formiranje njegove ličnosti u budućnosti. Zakonodavac je propisao dva kumulativna uslova za izricanje ove vaspitne mere. Ove uslove možemo podeliti na subjektivne i objektivne. Subjektivni (voljni) uslov podrazumeva spremnost druge porodice da prihvati maloletnika i aktivno učestvuje u izvršenju ove vaspitne mere. Pri tome, važno je da porodica izrazi punu sprem-

---

⁵ Srzentić, N. et. al., *Krivično pravo Jugoslavije – opšti deo*, Savremena administracija, Beograd, 1998, 540.

nost da učestvuje u izvršenju ove mere, što se manifestuje njenim prihvatanjem svih obaveza. Objektivni uslov se odnosi na postojanje porodice koja poseduje odgovarajuće kapacitete, u smislu pružanja adekvatnog smeštaja maloletniku koji prati izvršenje ove vaspitne mere. Pri tome, pod smeštajnim kapacitetima podrazumevamo prisustvo materijalnih pretpostavki, kao i moralne podobnosti porodice u koju se maloletnik smešta nakon izricanja mere.

Nakon izricanja ove mere sud prepušta organu starateljstva, kao stručnom organu, njeno izvršenje. Organ starateljstva je dužan da pruži svu neophodnu pomoć maloletniku i porodici u kojoj se izvršava ova mera, kao i da kontinuirano vrši nadzor nad ispunjenjem svih obaveza. Ukoliko dođe do problema prilikom izvršenja mere organ starateljstva je dužan da o tome neizostavno i blagovremeno obavestava sud.

Pojačan nadzor od strane organa starateljstva (čl. 17. Zakona o maloletnicima) predstavlja alternativnu meru, koja se izriče kada ne postoje uslovi za primenu prethodne dve mere pojačanog nadzora. Specifičnost ove mere se sastoji u činjenici da maloletnik i dalje ostaje da živi u svojoj porodici, odnosno u postojećem porodičnom i socijalnom okruženju, s tim što organ starateljstva preuzima na sebe dalje staranje o njemu. Ovde, pre svega, mislimo na posebno naglašenu ulogu organa starateljstva, koji ima rukovodeću funkciju u izvršenju mere. Naime, organ starateljstva, nadležan prema prebivalištu, odnosno boravištu maloletnika, izvršava ovu meru u saradnji sa drugim državnim organima (sudovi, javna tužilaštva, škole, poslodavci itd.). Ova mera, kao i prethodne mere pojačanog nadzora, ima relativno neodređeno trajanje, tako što je njeno minimalno vremensko trajanje određeno na šest meseci, a maksimalno na dve godine, s tim što sud naknadno odlučuje o njenom konačnom trajanju. Tokom trajanja ove mere maloletnik ostaje kod svojih roditelja ili drugih lica koja ga izdržavaju, brinu o njemu, odnosno koja se o njemu staraju.

Pojačan nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi za vaspitavanje i obrazovanje maloletnika jeste vaspitna mera koja je prvi put uvedena u naše maloletničko krivično zakonodavstvo sa donošenjem novog Zakona o maloletnicima (stupio na snagu 1. januara 2006.). Ova mera nema samostalni karakter već se izriče uz neku od vaspitnih mera pojačanog nadzora. Prema tome, ovu meru sud izriče ako je uz neku od odgovarajućih vaspitnih mera pojačanog nadzora potrebno i angažovanje stručnih lica u posebnoj ustanovi koja se bavi vaspitavanjem i obrazovanjem maloletnika (čl. 18. st. 1. Zakona o maloletnicima). Ova mera, kao i prethodne tri mere pojačanog nadzora, ima relativno neodređeno trajanje, tako što je njeno minimalno vremensko trajanje određeno na šest meseci, a maksimalno na dve godine, s tim što sud naknadno odlučuje o njenom prestanku. Dnevni boravak može trajati najduže četiri sata u toku radnog dana.

Tokom primene ove mere maloletnik i dalje ostaje u svojoj porodici, s tim što se njemu nameće posebna obaveza dnevnog boravka u ustanovi za obrazovanje i vaspitavanje maloletnika, ali tako da se ne ometa njegovo redovno školovanje i odlazanje na posao. Boravak u ovakvoj ustanovi mora biti ispunjen odgovarajućim vaspitnim i obrazovnim sadržajima kojima se vrši uticaj na budući život i ponašanje maloletnika. Prednost ove mere je u činjenici da je ona ekonomičnija u odnosu na zavodske mere, kao i da ostvaruje pozitivne efekte zavodskih mera, jer maloletnik ima dnevne kontakte sa stručnim licima (psiholozima, sociolozima, pedagogima) koji su upućeni u njegove probleme i deluju u pravcu njihovog otklanjanja.⁶

Posebne obaveze uz mere pojačanog nadzora (čl. 19. Zakona o maloletnicima). Uz vaspitnu meru pojačanog nadzora sud može maloletniku izreći jednu ili više posebnih obaveza (st. 1). Mere pojačanog nadzora sadrže brojna ograničenja i obaveze koje se nameću, kako maloletniku, tako i njegovoj porodici (roditeljima, usvojiocu ili staraocu), odnosno drugoj porodici koja prihvati maloletnika i obaveze iz pojačanog nadzora. Često nametanje obaveza iz pojačanog nadzora nije dovoljno da bi se u celosti ostvarila svrha ove vrste vaspitnih mera. Zbog toga je zakonodavac predvideo mogućnost izricanja posebnih obaveza uz neku od izrečenih mera pojačanog nadzora.

Možemo postaviti pitanje kriminalno-političke opravdanosti uvođenja posebnih obaveza uz neku od mera pojačanog nadzora. Pri tome, moramo uzeti u obzir činjenicu da se merama pojačanog nadzora ne može, uvek i u potpunosti, postići svrha njihovog izricanja. Potrebno je ostvariti dodatni uticaj na maloletnika⁷ kroz nametanje određenih obaveza u pogledu njegovog školovanja, osposobljavanja, posećivanja odgovarajućih institucija, učešća u radu nevladinog sektora, određenih tretmana i kurseva i sl. Osim toga, posebnim obavezama se utiče na uspešnije izvršenje izrečene mere pojačanog nadzora, u smislu konkretizovanja određenih sadržaja vezanih za pojačani nadzor. Posebne obaveze nemaju ni represivni, ni disciplinski, već isključivo vaspitni karakter, bez obzira na to što neke od posebnih obaveza može maloletnik osetiti kao opterećenje.⁸

Polazeći od postignutog uspeha sud može izrečene posebne obaveze zameniti nekim drugim obavezama ili obustaviti njihovo izvršenje. Pri tome, zamenjena vaspitna mera može biti zavodskog karaktera ili neka druga mera pojačanog nadzora. Sud može maloletniku, uz neku od mera pojačanog nadzora, izreći jednu ili više posebnih obaveza, i to: da se izvini oštećenom; da u okviru sopstvenih mogućnosti naknadi štetu koju je prouzrokovao; da redovno pohađa školu ili ne izostaje sa posla; da se osposobljava za zanimanje koje odgovara

---

⁶ Radulović, Lj., *op. cit.*, 126.

⁷ Babić, M., Marković, I., *op. cit.*, 469–470.

⁸ Hirjan, F., Singer, M., *Maloljetnici u krivičnom pravu*, Informator, Zagreb, 1978, 94.

njegovim sposobnostima i sklonostima; da se, bez naknade, uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja; da se uključi u određene sportske aktivnosti; da se podvrgne odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkoholnih pića ili opojnih droga; da se uključi u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi ili savetovalištu ili da postupa po programima rada koji su za njega sačinjeni u tim ustanovama; da pohađa kurseve za stručno osposobljavanje ili da se priprema ili polaže ispite kojima se proverava određeno znanje; da ne može da napusti mesto prebivališta ili boravišta, bez saglasnosti suda i posebnog odobrenja organa starateljstva.⁹

Osnovni smisao primene instituta međusobne zamene vaspitnih mera, posebno onih vaninstitucionalnog karaktera, ogleda se u obezbeđivanju povoljnih uslova za resocijalizaciju maloletnika. Na taj način se otklanjaju negativni efekti neuspešne socijalizacije u preddelinkventnom periodu razvoja njegove ličnosti.¹⁰

ZAVRŠNA RAZMATRANJA

Vaspitne mere predstavljaju osnovne krivične sankcije kojima se reaguje na kriminalitet maloletnika. U našem krivičnom zakonodavstvu podela svih vaspitnih mera se može izvršiti na osnovu različitih kriterijuma. Jedan od njih jeste klasifikacija vaspitnih mera po osnovu primene institucionalnog tretmana prema maloletniku. U tom smislu je moguće razlikovati vaspitne mere koje sadrže primenu vaninstitucionalnih mera na slobodi i one kod kojih se maloletnik smešta u vaspitnu ustanovu, odnosno vaspitno-popravni dom, gde se primenjuje institucionalni vaspitni tretman. Ako pođemo od činjenice da svaki oblik institucionalnog tretmana uključuje brojna ograničenja prema maloletniku čime se, između ostalog, on izlaže negativnom delovanju sredine u kojoj boravi, važno je ukazati na sve prednosti koje pružaju vaspitne mere koje se primenjuju na slobodi. Pod tim se podrazumevaju vaspitne mere upozorenja i usmeravanja, kao i mere pojačanog nadzora.

⁹ Ako već postoji međusobna kumulacija vaspitnih mera pojačanog nadzora, a stiču se uslovi za primenu čl. 19. Zakona o maloletnicima, možemo govoriti o primeni dvostruke kumulacije vaspitnih mera. Perić, O., *Komentar Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivično-pravnoj zaštiti maloletnih lica*, Službeni glasnik, Beograd, 2007, 53.

¹⁰ U tom smislu, Z. Nikolić među najčešće razloge devijantnog i delinkventnog ponašanja dece i omladine ubraja njihovu neumešnu i neuspešnu socijalizaciju. Pod tim se podrazumeva nedoslednost, nerazumevanje, neznanje ili nebriga u socijalizaciji dece. Nikolić, Z., *Metodika kriminaliteta – metodika rada savetovališta za roditelje i decu*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2006, 44.

Smisao i suština primene ovih vaspitnih mera se ogleda u organizovanju posebne vrste tretmana koji se sprovode u sredini u kojoj je maloletnik živeo, odnosno u kojoj se kretao u vreme izvršenja krivičnog dela. Prednost ovih vaspitnih mera čini mogućnost njihove primene na slobodi, uz nametanje posebnih obaveza kojima se vrši reintegracija maloletnika u društvo, ili sprovođenjem nadzora od strane svoje ili druge porodice, odnosno centra za socijalni rad. Na taj način se sprečavaju svi negativni efekti koje sa sobom nosi boravak u instituciji sa maloletnicima koji otvoreno ispoljavaju svoje sklonosti i rešenost da nastave sa svojim kriminalnim delovanjem po izlasku iz ustanove.

Ako uzmemo u obzir činjenicu da jedno lice, u svojoj „kriminalnoj karijeri”, prelazi više „razvojnih” faza koje doprinose formiranju kriminalne ličnosti, neophodno je sagledati značaj preventivnog delovanja čitavog društva na maloletnike. To se može postići primenom vaninstitucionalnih vaspitnih mera kojima se maloletniku uvode određena ograničenja i nameću posebne obaveze. U praksi se ove vaspitne mere primenjuju na primarne delinkvente koji krivično delo vrše usled opšteg stanja zapuštenosti, uzrokovanog sredinom u kojoj živi, lošim materijalnim stanjem, nepružanjem podrške od strane roditelja i opštom nebrigom društva, što se negativno odražava na ličnost maloletnika.

LITERATURA

- Babić, M., Marković, I., *Krivično pravo – opšti dio*, Pravni fakultet, Banja Luka, 2009.
- Jovašević, D., *Položaj maloletnika u krivičnom pravu*, Centar za publikacije Pravnog fakulteta, Niš, 2010.
- Nikolić, Z., *Metodika kriminaliteta – metodika rada savetovaništa za roditelje i decu*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2006.
- Perić, O., *Komentar Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica*, Službeni glasnik, Beograd, 2007.
- Radulović, Lj., *Maloletničko krivično pravo*, Pravni fakultet, Beograd, 2010.
- Srzentić, N., et al., *Krivično pravo Jugoslavije – opšti deo*, Savremena administracija, Beograd, 1998.
- Hirjan, F., Singer, M., *Maloljetnici u krivičnom pravu*, Informator, Zagreb, 1978.
- Škulić, M., Stevanović, I., *Maloletni delinkventi u Srbiji (neka pitanja materijalnog, procesnog i izvršnog prava)*, Jugoslovenski centar za prava deteta, Beograd, 1999.
- Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, *Službeni glasnik RS*, br. 85/05.
- Pravilnik o izvršenju vaspitnih mera posebnih obaveza Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 94/06.

NON-INSTITUTIONAL CORRECTIONAL MEASURES

Professor Ivan Joksic Ph. D.

Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Commercial Academy in Novi Sad

Teaching assistant Goran Milojević LL. M.

Faculty of Law for Commerce and Judiciary
University Commercial Academy in Novi Sad

Milorad Matić LL. M.

Deputy Head of City Administration
City of Loznica

S u m m a r y

Juvenile delinquency is a special type of crime committed by persons who are 14 to 18 years old. Specifics of juvenile delinquency are reflected in the type of crime, the manner of their execution, the consequences that occur, characteristics of the offender and the victim, the growing presence of recurrence, etc. Hence it is important to choose the most effective measures which can lead to generally preventive and special preventive effects. Although it is possible to apply the penalty of juvenile imprisonment, the fact is that educational measures dominate in the register of criminal sanctions imposed against juveniles. They are adjusted to the demands that society puts in front of criminal repression and the effects pursued in the resocialization of minors. In addition to that, there are poor institutional capacities in our country which significantly narrow the opportunities for effective application of juvenile detention and correctional measures of institutional character. Therefore it is important to point out the opportunities provided by the use of non-institutional educational measures in criminal law.

Keywords: educational measures, minors, intensive supervision, court, guardianship authority

Биљана Гавриловић, асистент
Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

ПОЈАВА ТУЖБЕ ЗА УТВРЂЕЊЕ У СРПСКОМ ГРАЂАНСКОМ ПОСТУПКУ*

САЖЕТАК: Предмет анализе је појава тужбе за утврђење у српском грађанском парничном поступку. До доношења југословенског Законика од 1929. године, у српском праву постојале су тзв. изазивачке тужбе. Изричитим прописивањем тужбе за утврђење одстрањене су изазивачке тужбе из домаћег правног система. С обзиром да је тужба за утврђење представљала новину у домаћем праву, а остала је да постоји да данас, уз незнатне измене, треба указати на њене првобитне карактеристике. Следствено, у раду се обрађују питања, као што су: разлози настанка, појам, карактеристике, предмет тужбе за утврђење, као и питање правног интереса, као битног елемента тужбе за утврђење.

Кључне речи: парнични поступак, изазивачка тужба, тужба за утврђење, правни интерес, начело процесне економије

УВОД

До увођења тужбе за утврђење југословенским Закоником о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године, на подручју Краљевине Србије постојала је тзв. изазивачка (провокааторна) тужба. Тужба за утврђење представљала је правноисторијску замену за тзв. изазивачку тужбу. Из ове историјске сукцесије, намеће се питање карактеристика једне и друге тужбе, као и питање како и зашто је дошло до историјске замене једне другом. Овде ваља имати у виду да се идеја о замени изазивачке

* Рад примљен 12. 3. 2018. године.

тужбе тужбом за утврђење јавила још у Краљевини Србији, и то у ратно време, 1915, када је био израђен Пројекат новог законика о грађанском судском поступку. Изазивачка тужба, као и тужба за утврђење преузете су из аустријског грађанског процесног права. У ствари, изазивачка тужба и њена замена тужба за утврђење су показатељ да је грађански поступак Кнежевине и Краљевине Србије следио развитак грађанског поступка Аустријске царевине, па чак и онда када су ове две земље биле у рату, то јест у односима крајњег политичког непријатељства.

ИЗАЗИВАЧКА ПАРНИЦА

Појам и порекло изазивачке парнице у домаћем праву

Изазивачка тужба је тужба „против онога, ко се похвалио, да му припада против тужиоца” одређено право.¹ Другим речима, „основ ове тужбе је ’хвала’ т. ј. факт да *тужени* (...) пред судом у извесном спору или изван суда или у ванпарничном поступку (...) пред другим или самим изазивачем (...) тачно и јасно или иначе претећим или штеточним начином, речима (или поступцима...) говори или се хвали, да против изазивача има утуживо (...), рочно (...) по садржају и предмету одређено потраживање (...), ма да он за то никакво доказно средство (нарочито никакву исправу) или залогу нема нити исту ствар или исто право притежава, а хвала се његова показује као присвајање”². Законодавац је правно регулисао ову ситуацију, јер „кад ми тврдимо да неко право према извесном лицу имамо, можемо му нанети штету, ако то право не постоји”³. Другим речима, таквим хвалисањем можемо смањити углед тог лица и лоше утицати на његов положај у породици или друштву. Такође, и када „тврдимо да имамо неко право које нам одиста према одређеном лицу припада, ми задиремо по схватању законодавца тим тврђењем у туђу правну сферу и излажемо га страховању и узнемирености да сваки час може бити тужено суду”⁴. С тога, изазвано лице не може бити равнодушно према том тврђењу, већ је „заинтересовано да зна да ли стоји у каквом правном односу према ономе, који своје право према њему истиче”⁵. У ствари, „њему је стало до тога, да се то

¹ Чуља, С., *Грађанско процесно право Краљевине Југославије*, Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон, Београд, 1936, 505.

² Несторовић, Ђ. Б., *Правне расправе и чланци*, Издање књижарнице Геце Кона, Београд, 1911, 40–41.

³ Аранђеловић, Д., О изазивачкој парници, *Збирка расправа*, бр. 18, Београд, 1926, 131.

⁴ *Истио*, 131–132.

⁵ *Истио*, 132.

право, које се против њега износи, и судским путем констатује”, али и да одклони неизвесност од тужбе у којој га „хвалџија” држи.⁶

Институт изазивачке парнице био је преузет из аустријског Законика о грађанском судском поступку од 1781. године. У § 65 старог аустријског грађанског судског поступка било је предвиђено да „нико нема права нагонити противника да подиже тужбу за своја права” осим, између осталог, у случају „када се његов противник хвалио, да против њега има неко право”.⁷ У домаћем праву вођење изазивачке парнице имало је, такође, за циљ да „нагна изазваног да мора поднети редовну тужбу за своје право”, то јест за право којим се хвалио и за које је говорио да му припада према изазивачу.⁸ Међутим, изазивачка парница у српском праву није била сасвим идентична са аустријским моделом изазивачке парнице. Наиме, док се по „аустријском грађанском судском поступку изазивачка тужба допуштала само онда, кад се неко хвалио да има према коме неко право, и ако га у ствари нема”, у српском праву ова тужба била је допуштена и онда када се неко хвалио да има према коме неко право које му заиста и припада према том лицу.

Изазивачка парница према Законцима о грађанском поступку Кнежевине Србије

У Законнику о судском поступку у парницама грађанским за Књажество Србију од 1853. године било је прописано да „кад би се когод хвалио, да неко право према другоме има, а овај то не би, или сасвим, или од части, признавао; онда онај има право, онога, који се хвалио, код свог суда тужити, и захтевати, да овај то своје право докаже; а у противном случају, да му суд наложи, да у смотреније тога права на свагда ћути, које толико значи, да онај, који се хвалио, или његови наследници, изазвателја, или његове наследнике, због тога истога права више узнемиравати не могу”.⁹ С тим у вези, пошто је било потребно да постоји „хвала” изазваног, изазивач је морао у својој тужби „навести са доказима, да се, и шта, његов противник хвалио”.¹⁰ На рочишту, „када обе стране суду предстану, суд

---

⁶ *Истио*.

⁷ *Истио*, 130–131.

⁸ Несторовић, Ћ. Б., *нав. дело*, 40.

⁹ Види: §173 Законика о судском поступку у парницама грађанским за Књажество Србију од 1853. године, <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=3823&m=2#page/8/mode/2up>, датум посете: 12. новембар 2017.

¹⁰ Неопходно је навести још и: „изјашњење, да он не признаје, да је та хвала истинита и захтевати, да суд одреди време, за које да мора онај, који се хвалио, своје право на суду доказати; а ако ово не би хтео или могао, учинити, да му суд наложи, да у смотренију тога права на свагда ћути” (види: §174 Законика од 1853. године).

би изазваног хвалцију упитао, признаје ли, да се хвалио, или не? па, ако признаје, чиме своју хвалу оправдава?"¹¹. С једне стране, ако „хвалција” призна да се хвалио, али није у стању да оправда и докаже, пред судом, да му заиста припада тражити оно право због кога се хвалио, суд ће му наложити да за „свагда ћутати има”. Али, ако „хвалција” докаже да му то право, због кога се хвалио, припада, као и узроке због којих не може за то право поднети тужбу (нпр. право везано за рок или услов, а рок још није протекао, нити је услов испуњен) у моменту вођења изазивачке парнице, суд ће пресудом одбити тужбени захтев изазивача. Међутим, ако изазвани нема разлога да одлаже подношење тужбе ради остварења права којим се хвалио, суд ће му решењем одредити преклузивни рок у коме мора поднети тужбу против изазивача. Ако изазвани прекорачи првобитно одређени или, по његовом захтеву, продужени преклузивни рок или, пак, уопште не поднесе тужбу, суд ће му, на захтев изазивача, пресудом наложити „да на свагда о томе ћутати има”. С друге стране, ако „хвалција” не признаје да се хвалио, суд ће на основу доказа изазивача донети одговарајућу одлуку.¹²

У Законику о поступку судејском у грађанским парницама за Кнежество Србију од 1860. године изазивачка парница регулисана је веома оскудно. Наиме, у Законику је одређен само предмет изазивачке парнице, активна и пасивна легитимација.¹³

У Законику о поступку судском у грађанским парницама за Кнежество Србију од 1865. године, законодавац се определио за детаљно регулисање изазивачке парнице, по узору на Законик од 1853. године. Изазивачка парница била је дефинисана на следећи начин: „Ко би дознао да други говори, да има према њему неко право, може судом тражити да онај то докаже, иначе да суд пресуди, да тога права нема.”¹⁴ С тим у вези, „кад тужени не говори само, да има неко право” на пример „на спорно имање, него подноси и доказе за то, онда то није случај из § 346. Грађ. Суд. Пост., по коме би имало места изазивачкој парници, но је реч о својини имања, које се налази у државини тужиоца, по доказу који може бити предмет законске оцене само у редовној парници”.¹⁵

---

¹¹ Види: § 176 Законика од 1853. године.

¹² Види: § 177–182 Законика од 1853. године.

¹³ „Који би дознао да други говори, да има према њему какво право, може судом тражити, да овај то докаже, иначе да суд пресуди да тога права нема. Ову парницу подиже изазвател код свог надлежног суда” (чл. 103. Законика о поступку судејском у грађанским парницама за Кнежество Србију, 1860, <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=3526&m=2#page/10/mode/2up>, датум посете: 10. новембар 2017.

¹⁴ Вид. § 346 Законика о поступку судском у грађанским парницама за Кнежество Србију од 1865, <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=4099&m=2#page/8/mode/2up>, датум посете: 6. октобар 2017.

¹⁵ О. о. 8. јула, 1894. год., бр. 3053, Никетић, Г., Збирка закона Краљевине Србије прогумачених одлукама Државног савета, опште седнице и оделења Касационог суда, Главне контроле и т. д., Издање књижарнице Геце Кона, Београд, 1914, 135.

Ако би суд, у изазивачкој парници, пресудио да нема права којим се изазвани хвалио, тужиоцу би било пружено „извесно средство обезбеђења, да се хвалисање не понавља (...)”.¹⁶ У случају када изазвани (тужени у изазивачкој парници) „докаже да према изазивачу” (тужиоцу у изазивачкој парници) „заиста има право тражења, суд ће ако се не би сагласили да одма воде парницу, решењем, противу кога нема жалбе, одредити време од једног до шест месеци, за који мора изазвани противу изазивача у смотреније свога права дати, о чему ће и изазивача извести”.¹⁷ Ако тужени из изазивачке парнице не поднесе тужбу у преклузивном року, који му је суд одредио, суд ће, на предлог тужиоца из изазивачке парнице, донети пресуду да изазвани нема право.¹⁸ Пресуда даје право на приговор *res iudicata* ако дође до накнадног подношења тужбе. У осталим случајевима, у којима се по југословенском Законику могла „подићи тужба негативног или позитивног утврђења, заодевали су наши старији поступници прејудицијални (а једнако и конститутивни) петит у форми кондемпнаторног тужбеног захтева”.¹⁹

ОД ИЗАЗИВАЧКЕ ПАРНИЦЕ ДО ТУЖБЕ ЗА УТВРЂЕЊЕ

Тужба за утврђење заменила је изазивачке тужбе. Она је уведена у домаћи правни систем југословенским Закоником од 1929. године. Међутим, ова тужба се појавила и пре 1929. године у српском грађанском процесном праву. Тако, иако је изгледало да је изазивачка парница део правног идентитета Србијанаца, који је делимично напуштен 1929. године, ипак од изазивачке парнице се одступило пре стварања југословенске државе. Наиме, у Предлогу закона о судском поступку у грађанским парницама, који је 1915. године, у Нишу, израдио судија Касационог суда Ђ. Б. Несторовић, у § 254 тужба за утврђење је дефинисана овако: „Тужба се може подићи ради утврђења постојања или непостојања извесног правног односа или права, ради признања истинитости или ради утврђења неистинитости једне исправе, ако тужилац има правног интереса да се онај правни однос или право, или истинитост односно неистинитост исправе што пре утврди.”²⁰

¹⁶ Аранђеловић, *нав. дело*, 133.

¹⁷ Вид. § 349 Законика од 1865.

¹⁸ Вид. § 350 Законика од 1865.

¹⁹ Чуља, С., *нав. дело*, 505.

²⁰ Предлог закона о судском поступку у грађанским парницама, АЈ, МП, 1915, бр. фонда 63, бр. фасц. 23; У делимично сачуваном (Пред)предлогу законика о судском поступку у грађанским парницама, који је, такође, написао Ђ. Б. Несторовић, тужба за утврђење је готово идентично гласила као и у Предлогу, али са једном терминолошком разликом.

Формулација тужбе за утврђење у Предлогу закона од 1915. године била је истоветна са § 228 аустријског Закона о судском поступку у грађанским споровима од 1895. године, којим је регулисана тужба за утврђење.²¹ Дакле, у времену када Србијанци „присуствују погребу” своје домовине и „испијају своју чашу мука и грчине до дна”²² због напада Аустријанаца, они, с друге стране, истовремено, прате правни развитак и врше рецепцију аустријских законских решења. Међутим, услед неповољних друштвено-политичких околности Предлог закона од 1915. године није доживео своју примену. С тога, тужба за утврђење је званично уведена у домаћи правни систем југословенским Законом од 1929.

Према § 323 Законика од 1929. године „тужбом се може тражити, да се утврди (установи), да ли постоји или не постоји неки правни одношај или право, да се призна истинитост неке исправе, или утврди неистинитост њезина, ако тужилац има одређени правни интерес, да што пре судском одлуком утврди тај правни одношај или право или истинитост исправе”.²³ Дакле, „тужбом за утврђење се тражи само то, да суд аутори-

---

Наиме, у (Пред)предлогу се користи синтагма „правни одношај”, док се у Предлогу користе речи „правни однос” ((Пред)предлог законика о судском поступку у грађанским парницама, АЈ, МП, 1915, бр. фонда 63, бр. фасц. 23). Иако је, заправо, реч о идентичним појмовима, има и супротних мишљења. Наиме, према Горшићевом схватању „термин правни однос је апстрактна именица која значи нешто што се као предмет само замишља, па према томе улази у групу оних колективних (збирних) именица којима се назначује целина од много појединих предмета. Зато термин правни однос није подесан да послужи као стварна термилошка ознака конкретним односима међу парничним странкама који су предмет утврђивања постављеном тужбеном захтеву за утврђење. (...) Прави правни термин за однос такве конкретне природе може да твори само конкретна именица *одношај-а*” (Goršić, F., О рејудицијалном утврђивању у парничном поступку, *Pravni život*, бр. 8–9, Београд, 1957, 2).

²¹ „Es kann auf Feststellung des Bestehens oder Nichtbestehens eines Rechtsverhältnisses oder Rechtes, auf Anerkennung der Echtheit einer Urkunde oder Feststellung der Unechtheit derselben Klage erhoben werden, wenn der Kläger ein rechtliches Interesse daran hat, dass jenes Rechtsverhältnis oder Recht oder die Urkundenechtheit durch eine gerichtliche Entscheidung alsbald festgestellt werde” (§ 228 Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren, In bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung), StF: RGB1. Nr. 113/1895, <http://www.mediengesetz.at/fileadmin/gesetze/zpo/zpo.pdf>, 7. септембар 2017. године); „Битан корак према процесној модерни учињен је крајем XIX века доношењем аустријског Zivilprozessordnung (öZPO) од 1. августа 1895. године. Franz Klein (1854–1926) сматра се 'оцем' аустријског Zivilprozessordnungs, а тиме и родоначелником широко прихваћеног аустријског модела процедуре” (Rakić-Vodinelić, V., Закон о парничном поступку Србије 2011, *Pravni zapisi*, бр. 2/2011, 525).

²² Миодраговић, Ј., *Трагични дани Београда*, Издање С. Б. Цвијановића, Београд, 1915, 9.

²³ Дакле, § 323 је готово идентичан са § 254 Пројекта закона од 1915. године, из чега произилази да је и § 323 југословенског Законика, такође, превод § 228 аустријског Закона о судском поступку у грађанским споровима (1895), који, с друге стране, у већем делу одговара § 231 немачког Закона о парничном поступку (1877). Наиме, у § 228 аустријског Закона од 1895. после речи „правног односа” – „тужба се може поднети ради утврђења постојања или непостојања правног односа...” – додате су речи „или права”, за разлику од не-

тативно констатује, како су уређени” одређени правни односи.²⁴ Другим речима, „тужбе за утврђење (...) се подносе, истина, против одређене тужене странке, али се у тужбеном захтеву од стране тужиоца суду упућује предлог ’да се утврди (установи) да ли постоји или не постоји неки правни одношај или право’”.²⁵

КАРАКТЕРИСТИКЕ ТУЖБЕ ЗА УТВРЂЕЊЕ

Тужба за утврђење је врста тужбе којом се покреће парнични поступак. Међутим, има и оних (А. Менгер) који сматрају да поступак који се води поводом тужбе за утврђење више одговара ванпарничном поступку. Наиме, према Менгеру *differentia specifica* између парничног и ванпарничног поступка налази се у „уклањању (репресији) приватно-правног неправда”.²⁶ Са друге стране, циљ ванпарничног поступка је „спречавање (превенција) цивилног неправда”.²⁷ С тим у вези, ако узмемо у обзир да се тужбом за утврђење тражи од суда да само „ауторитативно констатује постојање или непостојање правног одношаја или права, или да утврди истинитост исправе”, а не и да одстрани „какву неправду”, онда Менгера тврдња има оправдања. Међутим, законодавац је тужбу за утврђење ипак дефинисао као инструмент за покретање парничног поступка.

Тужба за утврђење има превентивно дејство. Наиме, она се подноси „пре доношења повреде са циљем да се за убудуће умање могућности њеног евентуалног наступања од стране туженог или неког трећег лица”, за разлику од кондемпнаторне тужбе која се подноси *post festum*, када до повреде већ дође.²⁸ Следствено, тужбом за утврђење се избегава „нарушавања друштвене равнотеже” до које може доћи услед „неодређености садржаја правних односа”, а која „изазива оправдану сумњу да би право могло бити повређено”.²⁹

мачког § 231 у коме нема речи „или права” (Borchard, E., Declaratory Judgments – Germany, *Tulane Law Review*, 1933, p. 395, 396, http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4434&context=fss_papers, датум посете: 13. октобар 2017).

²⁴ Цуља, С., *нав. дело*, 504–505; с обзиром да је реч само о констатовању фактичког, постојећег стања одлука има декларативно, а не конститутивно дејство, па се зато и за тужбу за утврђење користи термин – декларативна, деклараторна тужба.

²⁵ Горшић, Ф., *Коментар грађанског парничног поступка*, књига друга, Издавачка књижарница Геце Кона, Београд, 1933, 37.

²⁶ Цуља, С., *нав. дело*, 504.

²⁷ *Исто*.

²⁸ Živanović, M., „Tužba za utvrđenje u parničnom postupku”, *doktorska disertacija*, Banja Luka, 1991, 27.

²⁹ *Исто*, 26.

Наличје превентивног дејства јесте супсидијарност тужбе за утврђење у односу на кондемпнаторну тужбу. Јер, „ако на пример буде оспорено постојање или непостојање неке тражбине, тужиоцу стоји на располагању, посматрано са правног становишта, одговарајућа тужба за утврђење, али само када кондемпнаторна тужба није могућа”.³⁰ Ипак, начело супсидијарности није тако чврсто постављено. Наиме, начело супсидијарности – речју др Б. Благојевића – не подразумева искључење могућности употребе тужбе за утврђење и „онда када се она јавља паралелно са кондемпнаторном тужбом”.³¹ С тим у вези, „...код деклараторне тужбе, њено искључење у случају сукоба њене могућности са могућношћу кондемпнаторне тужбе је диктовано с обзиром на њен појамни степен ефикасности (...); њен, пак, конкретни степен ефикасности па према томе и допуштености има судија да одреди у сваком конкретном случају”.³² Све у свему, упркос еластичном поимању начела супсидијарности, начело процесне економије, наводило је на ретко поступање по тужби за утврђење.³³

Пресуда за утврђење, као резултат поступка вођеног поводом тужбе за утврђење, није подобна да буде извршни наслов. Наиме, „основ извршења може да буде само радња, чинидба, пропуштање или трпљење”³⁴, а то није предмет тужбе за утврђење, па с тога не може бити ни део диспозитива пресуде. Једини део пресуде за утврђење, чије је испуњење могуће захтевати у извршном поступку односи се на досуђене „правне трошкове”.

ПРЕДМЕТ ТУЖБЕ ЗА УТВРЂЕЊЕ

Тужбе за утврђење се могу поделити на две групе, а с обзиром на њихов предмет. Тако, постоје оне тужбе за утврђење „које имају за предмет констатацију неког права или правног” односа и оне „које имају за предмет констатацију истинитости неке исправе”.³⁵ У оквиру прве групе деклараторних тужби разликују се позитивна и негативна тужба за утврђење, а у зависности од тога да ли се у тужбеном захтеву тражи утврђење постојања или непостојања неког права или правног односа.

---

³⁰ Tatzberger, M., „Das österreichische Sozialrechtsverfahren; eine rechtliche Analyse mit vergleichenden Betrachtungen zu Großbritannien und Schweden”, Dissertation, Wien, 2012, 23.

³¹ Благојевић, Б., *Начела приватног процесног права*, Издавачко и књижарско предузеће Геце Кона, Београд, 1936, 286.

³² *Истио*, 287.

³³ Ако узмемо за пример Немачку, тамо је, упркос широким могућностима за подношење деклараторне тужбе, само нешто мање од пет процената одлука, које је донео Врховни суд 1881. године, било у вези са тужбом за утврђење, (Borchard, E., *нав. дело*, 398).

³⁴ Горшић, Ф., *нав. дело*, 38.

³⁵ Благојевић, Б., *нав. дело*, 285.

Предмет тужбе за утврђење може бити утврђење постојања, односно непостојања једног правног односа или права. С тим у вези, „дозвољене су све врсте правних односа и права – стварна и облигациона права, породичноправни и статусни односи, наследна права (...), ауторско право, чланска права у друштвима, право потраживања итд.”³⁶ Међутим, иако предмет утврђивања могу бити све врсте правних односа и права, ипак постоје извесна ограничења. Тако, предмет тужбе за утврђење не може бити утврђење постојања појединачних елемената правног односа. Другим речима, „непосредни предмет захтева тужбе за утврђење не може никада бити само обим или садржина извесног правног односа, већ једино правни однос као такав”.³⁷ С тога, тужилац не може, на пример, тражити тужбом за утврђење да се „судском пресудом утврди количина његовог дуга према означеном туженику, чије постојање, (...) према наводима тужбе, није спорно”. Јер, у конкретном случају, није спорно да ли постоји или не правни однос (уговор о зајму), већ садржина тог правног односа (количина дуга).³⁸

Правни однос, као такав, не мора постојати између парничних странака. Могуће је да у улози парничара буде неко треће лице, а не учесник конкретног правног односа. Јер, „интерес тужиочев одређује и лице које он има да тужи”.³⁹

Право или правни однос мора постојати у време подношења тужбе за утврђење.⁴⁰ Ову тврдњу потврдила је и судска пракса.⁴¹ Али, ако се правни однос угасио може се поднети тужба за утврђење под условом да „отуда произилазе или у будуће могу произићи правне последице”.⁴² С друге стране, предмет тужбе не може бити правни однос који тек убудуће има да настане, или захтев који ће можда убудуће настати”.⁴³ Као типичан при-

---

³⁶ Najman, G., *Komentar građanskog parničnog postupka*, друга knjiga, preveo: Gregović, S., Štamparija „Planeta”, Beograd, 1935, 775.

³⁷ Лазаревић, А., О тужби за утврђење, *Архив за правне и друшћивене науке*, књ. XXXII (XLIX), бр. 4, Београд, 1936, 387.

³⁸ Одлука Среског суда за град Београд од 23. октобра 1935. године П – 4869/35; више о томе: *Истио*, 386–388.

³⁹ Najman, G., *нав. дело*, 775.

⁴⁰ Иако је Најман истакао ово правило, он у даљем тексту свог *Komentara građanskog parničnog postupka* наводи да је „ипак допуштено утврђење, ако, истина, право или правни однос не постоји у времену подношења тужбе, али ипак постоји у времену доношења пресуде, јер се пропис (...) § 502 Ј. гр. п. п. може применити и на тужбе за утврђење”, (*Истио*, 777).

⁴¹ „Правни одношај који треба да буде пресудом утврђен, мора да већ постоји; не може се тужити за установљење правног односа *који још не постоји* у доба подношења тужбе за утврђење (О. в. С. од 3. маја 1899. год., 4839, Амтл. С. 137)”, Горшић, Ф., *нав. дело*, 40.

⁴² Najman, G., *нав. дело*, 776.

⁴³ *Истио*.

мер ове ситуације у литератури се наводи немогућност подношења тужбе за утврђење наредног права све док је завешталац жив.⁴⁴ Такође, предмет тужбе за утврђење не могу бити ни условљена права или правни односи (нпр. обавеза на накнаду штете, која још није настала, али се очекује).

Предмет тужбе за утврђење не могу бити чињенице. Тако, „не може се поднети на пр. тужба за утврђивање ’да су парничне странке у погледу извесне ствари склопиле купопродајни уговор’“.⁴⁵ Ипак, правило да тужба за утврђење не може имати за свој предмет утврђење чињеница не важи апсолутно. Наиме, изузетак чине тужбе за „признање истинитости или неистинитости исправе“.⁴⁶ Може се тражити утврђивање истинитости или неистинитости како јавне, тако и приватне исправе. Циљ вођења поступка по тужби за утврђење, а којој је предмет признање истинитости исправе, јесте двојак. Наиме, овиме се обезбеђује не само доказ „за случај једног будућег правног спора“, већ се и „једном правноснажном одлуком која обавезује обе парничне странке, утврђује истинитост или неистинитост, дакле, једно битно својство доказног средства“.⁴⁷

ТУЖБА ЗА УТВРЂЕЊЕ КАО СУКЦЕСОР ИЗАЗИВАЧКЕ ПАРНИЦЕ

Увођењем тужбе за утврђење у правни систем законодавац је имао за циљ да „одстрани изазивачке тужбе које су до тада постојале“.⁴⁸ Упркос томе, ова два института имају и неке заједничке особине. Наиме, циљ и изазивачке парнице и тужбе за утврђење јесте „устпостављање друштвене равнотеже“. Такође, ефекти пресуде, којом се усваја тужбени захтев поводом негативне тужби за утврђење исти су као и код пресуде у изазивачкој парници којом се утврђује да право којим се изазвани хвалио не постоји. Другим речима, негативна тужба за утврђење је сукцесор једног облика изазивачке парнице.⁴⁹ Међутим, поред одређених карактеристика, које их чине да буду истоветне једна другој, постоје и оне које их разликују.

⁴⁴ Вид. *Истио* и Горшић, Ф., *нав. дело*, 40–41.

⁴⁵ О. в. с. од 2 јула 1901. год., р. 8034, Амтл. С. 445, Горшић, Ф., *нав. дело*, 40.

⁴⁶ „Законски израз ’да се призна’ не треба схватити у смислу једне изјаве туженику, већ у смислу утврђивања истинитости исправе судском пресудом“, (Najman, G., *нав. дело*, 785).

⁴⁷ *Истио*.

⁴⁸ *Истио*, 772.

⁴⁹ Једина разлика је у томе што „код негативне тужбе за утврђење тужилац“ – странка која тужбом тражи утврђење непостојања неког правног односа или права – „мора да доказује (...) – по принципу *actori incumbit probatio* (на тужиоцу лежи доказ), док код изазивачке тужбе терет доказивања (...) се пребацује на изазваног (туженог) да он докаже постојање права којим се похвалио по принципу *affirmanti, non neganti incumbit probatio* (терет доказивања пада на онога који тврди, а не на онога који пориче)“, Živanović, M., *нав. дело*, 23–24.

Разлог замене изазивачке парнице тужбом за утврђење налази се у разликама између ове две тужбе. Тако, у изазивачкој парници „хвалција” је требало да говори да „има према изазивачу тако тужљиво право, које се, у време кад је покренута изазивачка парница, могло судским путем остварити”.⁵⁰ Са друге стране, супсидијарност тужбе за утврђење у односу на кондемпнаторну тужбу онемогућавала је поступање по тужби за утврђење када се право, које је предмет тужбе за утврђење, могло остварити судским путем. Наиме, сматрало се да, у том случају, не постоји „одређени правни интерес” тужиоца у тужби за утврђење. С тим у вези, према Законцима о грађанском поступку Кнежевине Србије, када се право могло остварити судским путем, титулар права, који се хвалио, могао је „очекивати изазивачку парницу, којом би био нагоњен да за своје право тужбу подиже”.⁵¹ Дакле, водиле су се две парнице – изазивачка и она на коју је „хвалција” нагнан да покрене.⁵² Супротно, дајући супсидијарни карактер тужби за утврђење аустријски, па тиме и домаћи законодавац елиминисао је могућност вођења две парнице. Следствено, захваљујући супсидијарном карактеру тужбе за утврђење постизало се начело процесне економије. Другим речима, разлог супституције изазивачке тужбе тужбом за утврђење био је условљен начелом процесне економије.⁵³

ПРАВНИ ИНТЕРЕС

Конститутивни елемент тужбе за утврђење је „одређени правни интерес” тужиоца за подношење тужбе. Јер, „тужбом се може тражити, да се утврди (установи), да ли постоји или не постоји неки правни одношај или право, да се призна истинитост неке исправе или утврди неистинитост њезине”, само ако „тужилац има одређени правни интерес, да се што пре судском одлуком утврди тај правни одношај или право или истинитост исправе”.

Законски израз „одређени правни интерес” наводи на закључак да је реч о интересу „специјалне врсте”, а не о интересу као нужном услову за подизање било које тужбе.⁵⁴ Тако, на пример у случају негативне тужбе

⁵⁰ Аранђеловић, Д., *нав. дело*, 135.

⁵¹ *Исто*, 136.

⁵² Изузетак представља ситуација када се парничари одмах, у изазивачкој парници, сагласе да воде парницу о праву.

⁵³ Тако, у периоду разматрања *Пројекта закона* „ратни догађаји нарочито и још више су истакли потребу да се припреми такво законодавство, које ће дати брзо сређење приватно правних односа који су сада – речју чланова одбора, одређеног за припрему зак. пројекта – многобројни”, (*Допис Министру Правде*, АЈ, МП, 1917, бр. фонда 63, бр. фасц. 23).

⁵⁴ „Постојање одређеног правног интереса, на који се тужилац у своме рекурсу позива, јесте само претпоставка односно услов који треба тужилац да испуни, па да би могао

за утврђење „...тужилац има да докаже *ојасности* да ће туженик својим владањем повредити његова права; утврђење непостојања права односно правног односа доноси му заштиту његових права; због тога нема правног интереса без доказа опасности”.⁵⁵ Даље, интерес треба да буде правни, независно од његове врсте (имовинско-правни, приватно-правни, јавни, процесни...)⁵⁶ С тим у вези, у немачкој судској пракси, крајем XIX и почетком XX века, „у већини случајева у којима су тужбени захтеви одбијани (...), као разлог је навођено да странка нема правни интерес у тужбеном захтеву, иако је њен практични интерес очигледан”.⁵⁷ Такође, интерес мора бити такав да изражава потребу да се „што пре” нешто утврди. Сматра се да ће интерес имати такав квалитет „ако би пропуштањем брзог утврђења правног односа, правни положај тужиоцев био озбиљно угрожен” (нпр. наступње застарелости).⁵⁸

Правни интерес у тужби за утврђење је тужбена, а не процесна претпоставка. Последица оваквог поимања правног интереса је да „суд (...) не сме тужбу *a limine* одбацити стога, што се из тужбе не види правни интерес или због тога што из тужбе произилази да правни интерес не постоји, већ мора и у овом случају отпочети поступак”.⁵⁹ У случају када суд отпочне поступак и утврди да одређеног правног интереса нема, одбацито тужбени захтев, али ако се није упустио у одлучивање о тужбеном захтеву. Међутим, ако се упустио у расправљање, то јест ако је ушао у меритум, донеће пресуду којом одбија тужбени захтев као недозвољен, због недостатка правног интереса. Ова пресуда нема дејство *res iudicata*, па се стога може „подићи тужба за чинидбу заснована на истом правном односу, а може се и иста тужба за утврђење поново поднети, по отстранивању недостатака (...)”.⁶⁰ Следствено, одлука, која је наведена у Горшићевом *Коментариу грађанског парничног процесног закона* у којој се констатује да

тражити, да се што пре судском одлуком утврди тај правни одношај или право, тако да се не може тражити наведено, ако не постоји овакав правни интерес”, из образложења одлуке Окружног суда за град Београд од 26. децембра 1935. године Пл – 1015/35 – Лазаревић, А., *нав. дело*, 387.

⁵⁵ О. с. с. Б. од 4. фебруара 1926, Рв 62/25, М. – Ш. VII 107, Горшић, Ф., *нав. дело*, 41.

⁵⁶ Док интерес мора испуњавати одређене формалне критеријуме, повод за тужбу за утврђење – речју Клајна – могу бити „све безбројне појаве које, фактички или правно, непосредно или посредно утичу на нашу правну или имовинску сферу и исту мењају или могу променити у по нас неповољном смислу”, (наведено према: *Најман, Г., нав. дело, 777*); Али, за негативну тужбу за утврђење „није довољно само узнемиравање као такво, без истовременог угрожавања” (*Истио, 783*).

⁵⁷ Borchard, E., The declaratory judgment – a needed procedural reform, *Yale Law Journal*, vol. XXVIII, No. 2, 1918, 112, http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4445&context=fss_papers, датум посете: 7. септембар 2017.

⁵⁸ *Најман, Г., нав. дело, 779.*

⁵⁹ *Истио, 782.*

⁶⁰ *Истио, 789.*

„правни интерес мора постојати не само у време подношења тужбе, већ и у време доношења пресуде у *правом сџејену*”, није адекватан пример. Јер, из чињенице да суд „не сме тужбу одбацити *a limine*” и да „мора отпочети поступак” и кад се из „тужбе не види правни интерес” произилази да правни интерес не мора постојати у моменту подношења тужбе, већ само у моменту доношења пресуде. Такође, ако је правни интерес постојао у моменту подношења тужбе, али отпадне у току поступка, тужба се мора одбити.⁶¹

Суд утврђује постојање правног интереса по службеној дужности, што је, такође, последица одређивања правног интереса у тужби за утврђење као тужбене претпоставке. Чињеница да суд утврђује постојање правног интереса *ex officio* условила је опречне ставове у неким питањима. Тако, према Горшићу, „пошто се правни интерес оцењује по службеној дужности, то противна странка може признати само поједине чињенице које тврди тужилац, али признање самог правног интереса не лишава суд дужности да узме у претрес питање правног интереса”.⁶² Истог мишљења био је и Зајферт (*Sajfert*) истичући „да се испитивање не може прекинути тим што туженик одобрава утврђење, или што се потчињава предлогу за утврђење, јер се ово испитивање мора вршити по службеној дужности”.⁶³ Супротно, придржавајући се Клајновог мишљења, Најман истиче да „ако туженик призна без даљег тужбу за утврђење, тим је утврђено не само постојање или непостојање права или правног односа, већ и допустивост тужбе за утврђење (постојање интереса)”.⁶⁴

Иако је правни интерес конститутивни елемент тужбе за утврђење, ипак постоје случајеви у којима тужилац не мора доказивати тај интерес. Наиме, реч је о тзв. „легалним тужбама за утврђење”.⁶⁵ Код њих није потребно да тужилац доказује свој правни интерес у тужби за утврђење, јер „постојећи закони дају изричито право подношења тужбе за утврђење да ли постоји неки правни одношај или право” (нпр. тужбе за поништај

---

⁶¹ Исти став заступа и G. Najman; Вид. *Исџо*, 779, 782.

⁶² О. в. с. од 2. новембра 1904. год., бр. 13375, Сл. пр. 1906, бр. 5 и 6, Горшић, Ф., *нав. дело*, 39.

⁶³ Najman, G., *нав. дело*, 782; оваква улога суда може се донекле оправдати начелом материјалне истине, које је, такође, уведено у југословенско грађанско процесно право 1929. године. С тим у вези, за разлику од класичног гледишта према коме је „...истина која се утврђује у грађанском спору ограничена вољом појединаца, странака”, гледиште које је прихваћено у југословенском *Законику* заснивало се на „испреплетености интереса у друштву” што је довело до „тога ’да је сваки правни посао, макар колико приватне природе био, постао правно релевантан за изваншњи шири или ужи круг лица...’ ”, (Павловић, М., *Српска правна историја*, Надежда Павловић – Крагујевац, Крагујевац, 2005, 746).

⁶⁴ Najman, G., *нав. дело*, 782.

⁶⁵ Горшић, Ф., *нав. дело*, 42.

брака, за утврђивање ванбрачног очинства, законског (брачног) рођења, наследног права...⁶⁶

Процена постојања правног интереса у тужби за утврђење препуштена је суду. Суд процењује постојање „одређеног правног интереса” у сваком конкретном случају, с обзиром да не постоје унапред прописани критеријуми. Ипак, „у недостатку законске формулације, теорија и судска пракса сагласне су да правни интерес постоји у оним ситуацијама када се у једном правном односу појаве околности које уносе неизвесност и озбиљну несигурност (...) у погледу њихове природе и садржаја пре доспелости захтева за чинидбу из тог односа, тако да се правни положај (...) тужиоца чини несигурним”.⁶⁷

ЗАКЉУЧАК

Тужба за утврђење је врста тужбе, којом се може тражити констатовање постојања или непостојања неког правног односа или права, као и признање истинитости неке исправе или пак утврђење њене неистинитости. Иако је тужба за утврђење први пут изричито прописана у Предлогу закона о судском поступку у грађанским парницама од 1915. године, она је уведена у домаћи правни систем тек југословенским Законом о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године. Прописивањем тужбе за утврђење требало је елиминисати изазивачке тужбе из српског права. Следствено, унификовањем грађанског процесног права на југословенском подручју изазивачке тужбе су постале део правне прошлости.

Тужба за утврђење има бројне специфичности. Њу карактерише превентивно дејство и начело супсидијарности. Тако, подношење тужбе за утврђење сматраће се дозвољеним ако до повреде није дошло, већ само прети опасност од ње, услед извесног правног угрожавања. Дакле, циљ је спречити евентуалну повреду услед поремећене правне равнотеже. Тужба за утврђење је супсидијарна у односу на кондемпнаторну тужбу. С тога, сматра се да она није дозвољена када је могуће поднети кондемпнаторну тужбу, јер за то тужиоцу недостаје правни интерес одређеног квалитета. Циљ начела супсидијарности се изражава кроз смањење излишног парничења и спречавање парничарског шиканирања. С тога, пошто се тужба за утврђење разликује од изазивачке тужбе по начелу супсидијарности, произилази да је начело процесне економије разлог правне супституције изазивачке тужбе тужбом за утврђење.

⁶⁶ *Истио*, 41.

⁶⁷ Живановић, М., *нав. дело*, 130–131.

Одређени правни интерес јесте један од најбитнијих елемената тужбе за утврђење. Наиме, да би се тужба за утврђење сматрала дозвољеном неопходно је да постоји специфичан правни интерес на страни тужиоца. По правилу тужилац је дужан да докаже свој правни интерес, али постоје и они, законом предвиђени случајеви, у којима се он претпоставља. Не постоје унапред дати критеријуми за процену постојања правног интереса, па због тога суд у сваком конкретном случају утврђује постојање тог, одређеног правног интереса.

Законом о судском поступку у грађанским парницама од 1929. године учињен је велики еволутивни корак у српском грађанском процесном праву. Захваљујући овом, југословенском Законику напуштене су тзв. изазивачке парнице, а на њихово место ступила је тужба за утврђење, која и данас, са незнатним променама, постоји.

ИЗВОРИ

Gesetz vom 1. August 1895, über das gerichtliche Verfahren, In bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung), StF: RGB1. Nr. 113/1895, <http://www.mediengesetz.at/fileadmin/gesetze/zpo/zpo.pdf>, 7. септембар 2017.

Допис Министру Правде, АЈ, МП, 1917, бр. фонда 63, бр. фасц. 23.

Законик о судском поступку у парницама грађанским за Књажество Србију од 1853. године, <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=3823&m=2#page/8/mode/2up>, датум посете: 12. новембар 2017.

Законик о поступку судејском у грађанским парницама за Кнежество Србију, 1860, <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=3526&m=2#page/10/mode/2up>, датум посете: 10. новембар 2017.

Законик о поступку судском у грађанским парницама за Кнежество Србију од 1865, <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=4099&m=2#page/8/mode/2up>, датум посете: 6. октобар 2017.

Никетић, Г., *Збирка закона Краљевине Србије њројумачених одлукама Државног савета, ошшше седнице и оделења Касационог суда, Главне контроле и ш. д.*, Издање књижарнице Геце Кона, Београд, 1914.

(Пред)предлог законика о судском поступку у грађанским парницама, АЈ, МП, 1915, бр. фонда 63, бр. фасц. 23.

Предлог закона о судском поступку у грађанским парницама, АЈ, МП, 1915, бр. фонда 63, бр. фасц. 23

ЛИТЕРАТУРА

Аранђеловић, Д., О изазивачкој парници, *Збирка расправа*, бр. 18, Београд, 1926.

Благојевић, Б., *Начела њривашног њроцесног њрава*, Издавачко и књижарско предузеће Геце Кона, Београд, 1936.

Borchard, E., The declaratory judgment – a needed procedural reform, *Yale Law Journal*, vol. XXVIII, No. 2, 1918, <http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/>

viewcontent.cgi? article=4445&context=fss_papers, датум посете: 7. септембар 2017.

- Borchard, E., Declaratory Judgments – Germany, *Tulane Law Review*, 1933, http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4434&context=fss_papers, датум посете: 13. октобар 2017.
- Горшић, Ф., *Коменџар грађанског парничног поступка*, књига друга, Издавачка књижевница Геце Кона, Београд, 1933.
- Gošić, F., О prejudicijalnom utvrđivanju u parničnom postupku, *Pravni život*, br. 8–9, Београд, 1957.
- Živanović, M., „Тужба за утврђење у парничном поступку”, докторска дисертација, Вања Лука, 1991.
- Лазаревић, А., О тужби за утврђење, *Архив за правне и друштвене науке*, књ. XXXII (XLIX), бр. 4, Београд, 1936.
- Миодраговић, Ј., Трагични дани Београда, Издање С. Б. Цвијановића, Београд, 1915.
- Несторовић, Ђ. Б., *Правне расправе и чланци*, Издање књижевнице Геце Кона, Београд, 1911.
- Najman, G., *Komentar građanskog parničnog postupka*, друга књига, превео: Gregović, S., Štamparija „Planeta”, Београд, 1935.
- Павловић, М., *Српска правна историја*, Надежда Павловић – Крагујевац, Крагујевац, 2005.
- Rakić-Vodinielić, V., Zakon о parničnom postupku Srbije 2011, *Pravni zapisi*, br. 2/2011.
- Tatzberger, M., *Das österreichische Sozialrechtsverfahren; eine rechtliche Analyse mit vergleichenden Betrachtungen zu Großbritannien und Schweden*, Dissertation, Wien, 2012.
- Цуља, С., *Грађанско процесно право Краљевине Југославије*, Издавачко и књижевско предузеће Геца Кон, Београд, 1936.

OCCURRENCE OF DECLARATORY ACTION IN THE SERBIAN CIVIL PROCEDURE

Biljana Gavrilović, Assistant
Faculty of Law, University of Kragujevac

S u m m a r y

Subject of this analysis is an occurrence of declaratory action in the Serbian code of civil procedure. Provocative actions had existed in the Serbian law until the adoption of Yugoslav Act 1929. Provocative actions were abolished by the explicit introduction of declaratory action in domestic legal system. If we take into consideration that declaratory action has been a novelty in domestic law, and is existing up today, with minor changes, than we should mention its original features. Consequently, the paper analyses the reasons of creation, concept, features, subject of declaratory action, and issues of legal interest, as an essential component of declaratory action.

Keywords: civil procedure, provocative action, declaratory action, legal interest, the principle of the process economy

Prof. dr Marijana Pajvančić

POSTUPAK ODLUČIVANJA O PROMENAMA USTAVA REPUBLIKE SRBIJE*

SAŽETAK: U radu se kritički analiziraju normativna rešenja u različitim propisima (Ustav, Poslovnik Narodne skupštine i Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi) koja regulišu postupak odlučivanja o promeni Ustava Republike Srbije. Posebno se razmatraju: otvorena pitanja, pravne praznine u postupku, nepotpuna ili kontradiktorna rešenja, shodna primena pravila o zakonodavnom postupku i na postupak odlučivanja o promeni Ustava. To su pitanja koja bi u praksi mogla izazvati potrebu za naknadnim tumačenjem, pa se u prilogu kritički razmatra i koja tela, institucije ili pojedinci na njihovom čelu će biti ovlašćeni da interpretiraju procesna pravila.

Gljučne reči: ustav, procedura promene, normativna rešenja, otvorena pitanja, tumačenje

Procedura je uvek važno prethodno pitanje. Stoga je posebno važno brižljivo analizirati postupak po kome se odlučuje o promenama ustava kao osnovnog i najvišeg pravnog akta. U kontekstu načela vladavine prava pravila procedure veoma su važna i imaju bitnu legitimacijsku funkciju¹. Pravila procedure moraju biti unapred propisana, moraju biti jasna i precizna kako bi se izbegla ili na najmanju moguću meru svela potreba za njihovom interpretacijom, naročito naknadnom interpretacijom u toku odvijanja postupka.

---

* Rad primljen 22. 2. 2018. godine.

¹ Više o tome: Pajvančić, M., Postupak usvajanja Ustava RS – odsustvo demokratske legitimacije, *Srpska pravna revija – vanredno izdanje* 2, 2006, № 5, 16–24 i Pajvančić, M., Constitutional Process in Serbia – One View to the Constitutional Moment and the Way to the New Constitution of Serbia, u: Istvan Illsey, (Ed.): *Constitutional Consequences of the EU Membership*, Faculty of Law, University, Pecs, 2005, 253–267; Pajvančić, M., Procedura kao instrument ustavne države, *Zbornik „Fondacija Miodrag Jovičić“*, Beograd, 2013, 128–139.

U kontekstu priprema za promene Ustava Republike Srbije² koje se odnose na pravosuđe i koje predstoje, razmotrićemo u ovom prilogu procesna pravila po kojima će se odvijati odlučivanje o najavljenim promenama Ustava. U središtu pažnje biće normativna rešenja relevantna za postupak odlučivanja o promenama Ustava, posebno deo postupka koji se odvija u Narodnoj skupštini i pitanja koja se u praksi mogu pojaviti kao sporna.

Pored odredbi Ustava³ koje regulišu postupak odlučivanja o njegovim promenama deo postupka koji se odvija u Narodnoj skupštini regulišu i odredbe Poslovnika Narodne skupštine⁴. Odredbe Poslovnika relevantne za postupak promene Ustava uključuju: odredbe o posebnoj sednici Narodne skupštine⁵, odredbe o zakonodavnom postupku, na čiju shodnu primenu se eksplicitno upućuje u odredbama koje regulišu postupak usvajanja Ustava⁶ ali i druge odredbe Poslovnika kao na primer odredbe o radnim telima,⁷ odlučivanju⁸ i sednici Narodne skupštine.⁹

POSEBNA SEDNICA NARODNE SKUPŠTINE

*Posebna sednica saziva se radi usvajanja predloga ustava; proglašenja ustava i ustavnog zakona za sprovođenje ustava.*¹⁰

---

² U daljem tekstu za Ustav Republike Srbije koristiće se reč Ustav.

³ Čl. 203, 204. i 205. Ustava Republike Srbije.

⁴ U daljem tekstu za Poslovnik Narodne skupštine koristiće se reč Poslovnik.

⁵ Čl. 142–150. Poslovnika o radu Narodne skupštine *Službeni glasnik* br. 13/2009 [http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovnik-\(precisceni-tekst\)/ceo-poslovnik-\(precisceni-tekst\).1423.html](http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-/vazna-dokumenta/poslovnik-(precisceni-tekst)/ceo-poslovnik-(precisceni-tekst).1423.html) pristupljeno 1. II 2018.

⁶ Čl. 149. Poslovnika Narodne skupštine.

⁷ Čl. 41–83. Poslovnika Narodne skupštine.

⁸ Čl. 122–141. Poslovnika Narodne skupštine.

⁹ Čl. 85–119. Poslovnika Narodne skupštine.

¹⁰ Čl. 119. st. 3. Poslovnika Narodne skupštine. Podsećamo kako se ova odredba našla u Poslovniku. Noć pred usvajanje Ustava (29. IX 2006) na osmoj vanrednoj sednici Narodne skupštine, po hitnom postupku izmenjen je Poslovnik Narodne skupštine. *Službeni glasnik* u kome su publikovane izmene Poslovnika objavljen je istog dana (29. IX 2006). Akt o izmenama Poslovnika stupio je na snagu po objavljivanju bez proteka roka od osam dana. Obrazloženje da postoje „naročito opravdani razlozi” za ranije stupanje na snagu nije delovalo uverljivo, a stvarni razlozi (najava istupanja jednog broja ministara iz vlade za 1. X 2006. koja bi dovela do pada vlade) izrazite žurbe u donošenju Ustava samo su loše maskirani. Promenom Poslovnika ustanovljen je, suprotno ustavnim odredbama, jedan naročit oblik rada Narodne skupštine – posebna sednica. Ustav (čl. 79) poznaje samo redovno i vanredno zasedanje. Drugo redovno godišnje zasedanje Narodne skupštine započinje prvog radnog dana u oktobru. Te 2006. godine prvi radni dan oktobra bio je ponedeljak 2. oktobar. Ustav RS usvojen je na vanrednom zasedanju Narodne skupštine. Nije uobičajeno da se najviši zakon jedne zemlje usvaja na vanrednoj sednici parlamenta. Promena Poslovnika ne menja prirodu skupštinskog zasedanja na kome je usvojen Ustav. To je vanredno zasedanje bez obzira na pokušaj da se nazivom „posebna sednica” to prikrije.

Kao poseban oblik rada Narodne skupštine Poslovnik Narodne skupštine u posebnom poglavlju¹¹ reguliše posebnu sednicu¹² i svečanu sednicu.¹³ Odredbe Poslovnika su oskudne. Samo jedan član reguliše posebnu sednicu. Izuzev odredbe koja ustanovljava pravo predsednika Narodne skupštine da sazove posebnu sednicu¹⁴ i utvrdi njen dnevni red¹⁵, postoji još samo opšta odredba o shodnoj primeni odredaba Poslovnika o sazivanju sednica Narodne skupštine i dostavljanju obaveštenja o vremenu i mestu održavanja sednice.¹⁶ Sva druga pitanja relevantna za tok sednice, rad i odlučivanje nisu posebno regulisana.

U delu Poslovnika koji reguliše posebnu sednicu Narodne skupštine ne pravi se razlika između dva akta: predloga za promenu Ustava¹⁷ i akta o promeni Ustava.¹⁸ Ova odredba ostavlja otvoreno nekoliko pitanja, jer se postupak odlučivanja o promeni Ustava odvija u tri faze u kojima se odlučuje u različitim aktima, a navedena odredba razlikuje samo dva: predlog Ustava i proglašenje Ustava.

U prvoj fazi Narodna skupština razmatra¹⁹ i usvaja predlog za promenu Ustava glasovima 2/3 ukupnog broja narodnih poslanika.²⁰ U drugoj fazi Narodna skupština razmatra²¹ i odlučuje o aktu o promeni Ustava i Ustavnom zakonu za sprovođenje Ustava, glasovima 2/3 ukupnog broja narodnih poslanika²². U trećoj fazi, nakon održanog referendumu na kome se građani izjašnjavaju o aktu o promeni Ustava²³, pod uslovom da je dobio podršku većine birača koji su izašli na referendum (prosta većina), Narodna skupština proglašava akt o promeni Ustava²⁴ odnosno „donosi odluku o proglašenju Ustava i odluku o proglašenju Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava”.²⁵

Iz analizirane odredbe Poslovnika sledi da se na posebnoj sednici proglašava promena Ustava (donosi odluka o proglašenju promene Ustava).

Sporna pitanja u ovoj odredbi su:

- po kojim pravilima se odvija rad posebne sednice?

---

¹¹ Poglavlje VII Poslovnika Narodne skupštine.

¹² Čl. 119. Poslovnika Narodne skupštine

¹³ Čl. 120. i 121. Poslovnika Narodne skupštine.

¹⁴ Čl. 119. st. 2. Poslovnika Narodne skupštine.

¹⁵ Čl. 121. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

¹⁶ Čl. 121. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

¹⁷ Čl. 48. st. 1, alineja 1, čl. 142. st. 1, čl. 143. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

¹⁸ Čl. 48. st. 1, alineja 2 i čl. 144. st. 1, čl. 145. st. 1. i čl. 146. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

¹⁹ Čl. 143. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

²⁰ Čl. 203. st. 2. Ustava Republike Srbije i čl. 143. st. 3. Poslovnika Narodne skupštine.

²¹ Čl. 203. st. 6. Ustava Republike Srbije i čl. 146. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

²² Čl. 203. st. 6. Ustava RS i čl. 146. st. 2. Poslovnika Narodne skupštine.

²³ Predmet razmatranja u ovom prilogu je samo postupak za promenu Ustava za koji se Ustavom (čl. 203. st. 7) eksplicitno predviđa obavezno raspisivanje referendumu.

²⁴ Čl. 203. st. 9. Ustava RS

²⁵ Čl. 148. Poslovnika Narodne skupštine.

- Da li se predlog za promenu Ustava i akt o promeni Ustava razmatraju i o njima odlučuje na jednoj ili dve odvojene posebne sednice?
- Da li Narodna skupština odlučuje o promeni Ustava, čemu bi u prilog govorila odredba Poslovnika, ili samo proglašava promenu Ustava nakon čega Ustav stupa na snagu, čemu u prilog govori eksplicitna odredba Ustava? Sporno je, dakle, da li poslanici glasaju o promeni Ustava ili samo konstatuju da je akt o promeni Ustava dobio podršku većine birača koji su izašli na referendum i na osnovu toga proglašavaju promenu Ustava?
- Da li Narodna skupština, pored promene Ustava proglašava i Zakon za sprovođenje Ustava, čemu bi u prilog govorila odredba Poslovnika²⁶ ili to ne mora biti slučaj čemu bi u prilog govorila odredba Ustava²⁷, budući da se akt o promeni Ustava usvaja istovremeno kada i Zakon o sprovođenju Ustava i da je za usvajanje oba ova akta neophodna 2/3 većina glasova ukupnog broja narodnih poslanika²⁸?

Ovakva regulativa u praksi može biti povod za tumačenja, koja uključuju i mogućnost različitih interpretacija vezanih za postupak odlučivanja o promeni Ustava RS. Eventualna sporna pitanja od kojih su neka gore otvorena, mogu biti razmatrana na Odboru za ustavna pitanja i zakonodavstvo koji je nadležan da, ukoliko to zatraži Narodna skupština, daje mišljenje o „primeni pojedinih odredaba poslovnika”²⁹.

POSEBNE ODREDBE O POSTUPKU PROMENE USTAVA

Postupak odlučivanja o promeni Ustava regulišu posebne odredbe Poslovnika³⁰ uz shodnu primenu odredbi Poslovnika o postupku za donošenje zakona.³¹

Predlog za promenu Ustava – podnošenje predloga

*Predlog za promenu Ustava podnosi se u pisanom obliku, s obrazloženjem.*³²

Nadležni odbor utvrđuje da je predlog iz st. 1. ovog člana podnet od strane Ustavom ovlašćenog predlagača i u propisanom obliku.

²⁶ Čl. 142. Poslovnika Narodne skupštine.

²⁷ Čl. 205. Ustava RS.

²⁸ Čl. 205. st. 2. Ustava RS i čl. 145. st. 1. i čl. 146. Poslovnika Narodne skupštine.

²⁹ Čl. 48. st. 7. Poslovnika Narodne skupštine.

³⁰ Čl. 142–150. Poslovnika Narodne skupštine.

³¹ Čl. 149. Poslovnika Narodne skupštine.

³² Čl. 142. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

U navedenim odredbama Poslovnika dva pitanja zaslužuju komentar.

Prvo se odnosi na sadržaj i formu predloga za promenu Ustava. Izvesno je da se predlog za promenu Ustava mora dostaviti u pisanom obliku i da se uz predlog mora dostaviti i obrazloženje, jer to Poslovnik izričito propisuje.³³ Nije regulisano da li se uz predlog za promenu Ustava istovremeno dostavlja i predlog amandmana kojima se Ustav menja ili dopunjuje. To pitanje ostaje otvoreno.

Poslovnik upućuje na shodnu primenu odredaba o postupku za donošenje zakona³⁴ koje propisuju da se „predlog zakona podnosi u obliku u kome se zakon donosi uz obrazloženje” i detaljno reguliše šta obrazloženje zakona mora sadržati.³⁵ Ovakvo normativno rešenje takođe može biti povod za različite interpretacije najmanje iz dva razloga.

Prvo, stoga što se postupak odlučivanja o promenama Ustava odvija u više faza (predlog za promenu Ustava, akt o promeni Ustava, referendum i proglašenje promene Ustava), dok je zakonodavni postupak jednofazan pa se predlog zakona odmah dostavlja u obliku u kome se zakon donosi.

Drugo, stoga što shodna primena pravila pretpostavlja njihovu interpretaciju, a interpretacije mogu biti različite. I u ovom slučaju pitanja na koja je ukazano u vezi sa shodnom primenom pravila o zakonodavnom postupku i na postupak odlučivanja o promenama Ustava, razmatra Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo koji, na zahtev Narodne skupštine, daje mišljenje o „primeni pojedinih odredaba poslovnika”.³⁶

Poslovnik izričito propisuje da nadležni odbor utvrđuje: da li je predlog Ustava potekao od ovlašćenog predlagača i da li je sastavljen u propisanom obliku. Oba pitanja koja se razmatraju odnose se na ispunjavanje formalnih

---

³³ Čl. 142. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

³⁴ Čl. 151–169. Poslovnika Narodne skupštine.

³⁵ Obrazloženje sadrži: 1) ustavni, odnosno pravni osnov za donošenje propisa; 2) razloge za donošenje propisa, a u okviru njih posebno: analizu sadašnjeg stanja, probleme koje propis treba da reši, ciljeve koji se propisom postižu, razmatrane mogućnosti da se problem reši i bez donošenja propisa i odgovor na pitanje zašto je donošenje propisa najbolji način za rešavanje problema; 3) objašnjenje osnovnih pravnih instituta i pojedinačnih rešenja; 4) procenu finansijskih sredstava potrebnih za sprovođenje propisa, koja obuhvata i izvore obezbeđenja tih sredstava; 8) pregled odredaba važećeg propisa koje se menjaju, odnosno dopunjuju (priprema se tako što se precrtava deo teksta koji se menja, a novi tekst upisuje velikim slovima).

Obrazloženje može da sadrži i analizu efekata propisa, koja sadrži sledeća objašnjenja: na koga će i kako će najverovatnije uticati rešenja u propisu, kakve troškove će primena propisa stvoriti građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima), da li su pozitivne posledice donošenja propisa takve da opravdavaju troškove koje će on stvoriti, da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija, da li su sve zainteresovane strane imale priliku da se izjasne o propisu i koje će se mere tokom primene propisa preduzeti da bi se ostvarilo ono što se donošenjem propisa namerava.

Uz predlog zakona, predlagač dostavlja izjavu da je predlog zakona usklađen s propisima Evropske unije, ili da ne postoji obaveza usklađivanja, ili da zakon nije moguće uskladiti s propisima Evropske unije, i tabelu o usklađenosti predloga zakona s propisima Evropske unije.

³⁶ Čl. 48. st. 7. Poslovnika Narodne skupštine.

pretpostavki za validnost predloga o kome se odlučuje, razmatra Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo čiju matičnost za ova pitanja eksplicitno utvrđuje Poslovnik.³⁷

Predlog za promenu Ustava – razmatranje u radnim telima

*Narodna skupština razmatra predlog za promenu Ustava na prvoj narednoj sednici, a najranije 30 dana od dana podnošenja predloga, kojoj prisustvuje i podnosilac predloga.*³⁸

*Nakon okončanja rasprave, Narodna skupština odlučuje o predlogu za promenu Ustava.*³⁹

Iz Poslovnika sledi da se predlog za promenu Ustava razmatra na prvoj narednoj sednici Narodne skupštine⁴⁰ i da se o njemu vodi rasprava u Narodnoj skupštini. Odredba nije eksplicitna, ali se to pouzdano može zaključiti iz odredbe koja propisuje da Narodna skupština odlučuje o predlogu za promenu Ustava „nakon okončanja rasprave”⁴¹.

Poslovnik ne reguliše da li raspravi o predlogu za promenu Ustava koja se odvija u Narodnoj skupštini prethodi rasprava u radnim telima Narodne skupštine. To pitanje ostaje otvoreno. Ova pravna praznina može biti povod za tumačenje Poslovnika. Prilikom tumačenja moguća su dva pristupa i dva različita odgovora na ovo pitanje.

Jedan pristup uključuje mogućnost shodne primene odredbi zakonodavnog postupku na koje Poslovnik upućuje u posebnom odeljku koji reguliše postupak za promenu Ustava.⁴²

Drugi pristup može potražiti izlaz osloncem na drugu odredbu Poslovnika sistematizovanu u odeljku o radnim telima Narodne skupštine, koja propisuje nadležnost Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo kao matičnog odbora za ustavna pitanja koji razmatra predlog akta o promeni Ustava,⁴³ priprema predlog akta o promeni Ustava i predlog Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava.⁴⁴

Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo je nadležan da, na zahtev Narodne skupštine, daje mišljenje o „primeni pojedinih odredaba poslovnika”⁴⁵ pa će njegova uloga biti presudna za popunjavanje ove pravne praznine.

³⁷ Čl. 48. st. 1. alineja 1. Poslovnika Narodne skupštine.

³⁸ Čl. 143. st. 1. i 2. Poslovnika Narodne skupštine.

³⁹ Čl. 143. st. 3. Poslovnika Narodne skupštine.

⁴⁰ Čl. 143. st. 1. i 2. Poslovnika Narodne skupštine.

⁴¹ Čl. 143. st. 3. Poslovnika Narodne skupštine.

⁴² Čl. 149. Poslovnika Narodne skupštine.

⁴³ Čl. 48. st. 1. alineje 1. i 2. Poslovnika Narodne skupštine.

⁴⁴ Čl. 48. st. 1. st. 2. Poslovnika Narodne skupštine.

⁴⁵ Čl. 48. st. 7. Poslovnika Narodne skupštine.

Pod pretpostavkom da se na postupak odlučivanja o predlogu za promenu Ustava shodno primene pravila zakonodavnog postupka, neophodno je odgovoriti na još nekoliko pitanja.

Jedno pitanje odnosi se na to koji odbori mogu razmatrati predlog za promenu Ustava. Matični odbor za razmatranje predloga za donošenje Ustava je Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo.⁴⁶ Pitanje je da li predlog za donošenje Ustava može biti razmatran i na sednicama drugih odbora. U konkretnom slučaju u vezi sa amandmanima na Ustav koji se odnose na pravosuđe, to se posebno odnosi na Odbor za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu i Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova. Matičnost ovih odbora u vezi sa promenama Ustava nije eksplicitno regulisana kao što je to slučaj sa Odborom za ustavna pitanja i zakonodavstvo, ali je njihova matičnost utvrđena u vezi sa pitanjima na koja se odnosi sadržaj predloga amandmana na Ustav. Predlog za promenu Ustava u konkretnom slučaju⁴⁷ odnosi se na pravosuđe, pripreman je u Ministarstvu pravde, a Odbor za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu je matični odbor koji razmatra pitanja vezana za organizaciju i rad pravosudnih organa⁴⁸ i to bi mogao biti osnov da se predlog razmatra i na sednici ovog odbora. Predlog za promenu Ustava mogao bi razmatrati i Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova čija matičnost za razmatranje ustavnih pitanja nije izričito utvrđena, ali je materija na koju se odnosi predlog za promenu Ustava RS najdirektnije povezana sa ostvarivanjem i zaštitom ljudskih i manjinskih prava i prava deteta kao i sprovođenjem međunarodnih ugovora koji uređuju zaštitu ljudskih i manjinskih prava jer je sudska zaštita prava primarni i najvažniji vid njihove zaštite, a matičnost ovog odbora u vezi sa tim pitanjima utvrđuje Poslovnik.⁴⁹

Odgovor na ovo pitanje biće u rukama predsednika Narodne skupštine koji, kako Poslovnik eksplicitno reguliše, donosi „odluku o spornim pitanjima u vezi sa delokrugom odbora”.⁵⁰

Ukoliko bi se predlog za promenu Ustava razmatrao i u Odboru za pravosuđe, državnu upravu i lokalnu samoupravu i u Odboru za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, postojala bi mogućnost da se održi zajednička sednica ovih odbora pozivom na opšte pravilo Poslovnika da o pitanjima od zajedničkog interesa odbori mogu održati zajedničku sednicu.⁵¹

Drugo pitanje je da li se na predlog za promenu Ustava mogu podnositi amandmani na sednicama odbora, posebno Odbora za Ustavna pitanja kao ma-

---

⁴⁶ Čl. 48. st. 1. alineje 1. i 2. Poslovnika Narodne skupštine.

⁴⁷ Amandmani na Ustav RS koji se odnose na pravosuđe.

⁴⁸ Čl. 51. Poslovnika Narodne skupštine.

⁴⁹ Čl. 52. Poslovnika Narodne skupštine.

⁵⁰ Čl. 44. st. 2. Poslovnika Narodne skupštine.

⁵¹ Čl. 44. st. 4. Poslovnika Narodne skupštine.

tičnog odbora⁵² i drugih odbora koji su matični za pitanja na koja se predlog za promenu Ustava odnosi, kao i od strane narodnih poslanika.

Ovo pitanje Poslovnik nije regulisao izričito, a njegove odredbe su kontradiktorne i nepotpune. Odgovor će zavisiti od odgovora na nekoliko prethodno postavljenih pitanja, a naročito da li se uz predlog za promenu Ustava dostavlja i tekst amandmana kojima se Ustav menja ili dopunjava, da li se u tom slučaju shodno primenjuju odredbe Poslovnika o zakonodavnom postupku, kao i da li predlog za promenu Ustava razmatra samo Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo ili se on razmatra i u odborima čija matičnost je vezana za sadržinu pitanja koja su predmet predloženih promena Ustava. Od odgovora na ova prethodna pitanja zavise i ishodi koji mogu biti različiti.

Ukoliko bi predlog akta za promenu Ustava uključio i amandmane kojima se Ustav menja ili dopunjava i pod pretpostavkom da se na tok postupka shodno primenjuju odredbe Poslovnika o zakonodavnom postupku, odgovor na pitanje da li postoji mogućnost da se podnose amandmani bio bi pozitivan.

I pozitivan odgovor ostavlja otvorenim dva pitanja.

Jedno od njih se odnosi na pravo poslanika da podnose amandmane i uslove pod kojima bi to pravo mogli koristiti i u vezi sa predlogom za promene Ustava. U opštim odredbama o zakonodavnom postupku koje se shodno primenjuju i na postupak odlučivanja o promenama Ustava propisano je da „amandman može da podnese Ustavom ovlašćeni predlagač zakona, kao i nadležni odbor Narodne skupštine”.⁵³ Status poslanika kao ovlašćenog predlagača zakona i poslanika kao ovlašćenog predlagača promene Ustava je različit. Pravo predlaganja zakona je individualno pravo poslanika koje može koristiti kao pojedinac ili zajedno sa drugim poslanicima. Pravo podnošenja predloga za promenu Ustava je kolektivno pravo poslanika. Uslov da poslanici koriste ovo pravo propisuje Ustav.⁵⁴ Ovo pravo poslanici mogu koristiti pod uslovom da predlog za promenu Ustava podrži najmanje 1/3 ukupnog broja narodnih poslanika. Normativni okvir za odgovor na postavljeno pitanje upućuje na zaključak da bi poslanici imali pravo da podnesu amandmane na predlog za promenu Ustava. Oni to pravo mogu koristiti pod istim uslovima kao i svoje pravo da predlažu promenu Ustava, dakle kao kolektivno pravo uz uslov da amandman dobije podršku najmanje 1/3 ukupnog broja poslanika.

Drugo pitanje odnosi se na pravo radnih tela Narodne skupštine da podnose amandmane na predlog za promenu Ustava. Prema odredbama Ustava, odbori Narodne skupštine nemaju status ovlašćenih predlagača ni kada su u

---

⁵² Čl. 48. st. 1. alineja 1. Poslovnika Narodne skupštine.

⁵³ Čl. 161. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

⁵⁴ Čl. 203. st. 1. Ustava Republike Srbije.

pitanju predlozi zakona⁵⁵, ni kada se radi o predlogu za promenu Ustava.⁵⁶ Odredbe Poslovnika koje propisuju da odbori „razmatraju predloge zakona i drugih akata, pokreću inicijative i podnose predloge Narodnoj skupštini”⁵⁷, da „u pogledu postupka za promenu Ustava, shodno se primenjuju odredbe ovog Poslovnika o postupku za donošenje zakona”⁵⁸, pa čak i eksplicitne odredbe prema kojima pravo podnošenja amandmana na zakon ima i „nadležni odbor Narodne skupštine”⁵⁹ ne bi se mogle smatrati validnim pravnim osnovom da se uspostavi pravo odbora da podnose amandmane na predlog za donošenje Ustava, jer su ustavne odredbe o subjektima koji imaju status ovlašćenih predlagača u postupku promene Ustava jasne i eksplicitne. Odbori, dakle, ne bi mogli imati pravo da podnose amandmane na predlog za donošenje Ustava.

Razmatranje predloga za promenu Ustava na sednici Narodne skupštine

Nakon okončanja rasprave, Narodna skupština odlučuje o predlogu za promenu Ustava.

Predlog za promenu Ustava ne može se menjati.

Poslovnik propisuje da se na sednici Narodne skupštine na kojoj se razmatra predlog za promenu Ustava vodi rasprava, kao i da se po okončanju rasprave pristupa glasanju (odlučivanju) o predlogu za promenu Ustava.⁶⁰ Ustav propisuje da je za usvajanje predloga za promenu Ustava potrebna 2/3 većina od ukupnog broja narodnih poslanika.⁶¹ Ukoliko ova većina ne bude postignuta, Ustav propisuje zabranu da se u roku od godine dana pristupi reviziji Ustava o pitanjima sadržanim u predlogu za promenu Ustava koji nije dobio potrebnu većinu glasova poslanika.

Odredba Poslovnika koja izričito zabranjuje da se predlog za promenu Ustava menja („predlog za promenu Ustava ne može menjati.”)⁶² otvara više pitanja. Centralna pitanja su vezana za:

- raspravu o predlogu za donošenje Ustava koja se odvija u Narodnoj skupštini, posebno pitanje šta je predmet rasprave i u čemu je smisao

---

⁵⁵ Čl. 107. st. 1. Ustava Republike Srbije.

⁵⁶ Čl. 203. st. 1. Ustava Republike Srbije.

⁵⁷ Čl. 44. st. 1. i 2. Poslovnika Narodne skupštine

⁵⁸ Čl. 149. Poslovnika Narodne skupštine.

⁵⁹ Čl. 161. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

⁶⁰ Čl. 143. st. 3. Poslovnika Narodne skupštine.

⁶¹ Čl. 203. st. 3. Ustava Republike Srbije.

⁶² Čl. 143. st. 4. Poslovnika Narodne skupštine.

i svrha rasprave u Narodnoj skupštini. Odgovor na ovo pitanje zavisi od toga da li se uz predlog za promenu Ustava i njegovo obrazloženje dostavlja i tekst odredbi koje menjaju ili dopunjuju Ustav (amandmani) o čemu je detaljno bilo reči u prethodnom razmatranju,⁶³ odnosno da li se rasprava vodi samo o predlogu za promenu Ustava i obrazloženju tog predloga, ili se ona vodi i u vezi sa sadržajem promene Ustava koja se predlaže. Ukoliko se rasprava u Narodnoj skupštini vodi samo o predlogu za promenu Ustava i obrazloženju tog predloga, odredba Poslovnika koja zabranjuje promenu predloga za promenu Ustava odnosila bi se samo na ovaj akt i isključila bi mogućnost da se predlog za promenu Ustava proširuje ili sužava izvan okvira koje je predlagrač promene Ustava postavio. Ukoliko bi se rasprava vodila ne samo o predlogu za promenu Ustava i obrazloženju, već i o tekstu odredbi koje menjaju ili dopunjuju Ustav (amandmani) odredba Poslovnika koja zabranjuje promenu predloga za promenu Ustava u potpunosti bi obesmisllila raspravu u Narodnoj skupštini.

- Odlučivanje o predlogu za donošenje Ustava tesno je povezano sa prethodnim i ranije razmatranim pitanjima.⁶⁴ Prema izričitoj ustavnoj odredbi o predlogu za promenu Ustava, Narodna skupština odlučuje većinom od 2/3 ukupnog broja narodnih poslanika, ali pitanje da li ona odlučuje samo o predlogu za promenu Ustava i obrazloženju predloga, ili i o tekstu odredbi koje menjaju ili dopunjuju Ustav (amandmani).

I u jednom i u drugom slučaju, ukoliko ova pitanja budu zahtevala interpretaciju, za to će biti nadležan Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo koji, na zahtev Narodne skupštine, daje mišljenje o „primeni pojedinih odredaba Poslovnika”.⁶⁵

PREDLOG AKTA O PROMENI USTAVA – PODNOŠENJE PREDLOGA I OVLAŠĆENI PREDLAGAČ

Nadležni odbor podnosi predlog akta o promeni Ustava i predlog ustavnog zakona za sprovođenje promene Ustava predsedniku Narodne skupštine, koji predloge odmah dostavlja narodnim poslanicima.

Uz predloge akata iz stava 1. ovog člana, nadležni odbor podnosi predlog odluke o raspisivanju referenduma, u slučaju kada je Narodna skupština prema Ustavu dužna da akt o promeni Ustava stavi na republički referendum radi

---

⁶³ Videti deo analize pod tačkom 2.3.

⁶⁴ Videti deo analize pod tačkom 2.3.

⁶⁵ Čl. 48. st. 7. Poslovnika Narodne skupštine.

potvrđivanja, odnosno ako nadležni odbor oceni da je potrebno da građani potvrde akt o promeni Ustava na referendumu.

Druga faza ustavotvornog postupka koja se odvija u Narodnoj skupštini uključuje pripremu, razmatranje i usvajanje predloga akta o promeni Ustava.⁶⁶ Ustav propisuje da se nakon usvajanja predloga za promenu Ustava, pristupa izradi, odnosno razmatranju akta o promeni Ustava,⁶⁷ a Poslovnik precizira ko je nadležan da pripremi akt o promeni Ustava⁶⁸ i kojom većinom Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo odlučuje o usvajanju predloga za promenu Ustava.⁶⁹

Dva pitanja mogu biti sporna u ovoj fazi ustavotvornog postupka odlučivanja. Jedno se odnosi na to u čijoj je nadležnosti pripremanje i predlaganje akta o promeni Ustava. Drugo je tesno povezano sa prethodnom fazom postupka⁷⁰ i odnosi se samo na pripremu akta o promeni Ustava.

Nesporno je samo to da Narodna skupština razmatra akt o promeni Ustava⁷¹ i odlučuje o njegovom usvajanju glasovima 2/3 ukupnog broja narodnih poslanika.⁷²

Odrebe Poslovnika o pripremi, predlaganju i razmatranju akta o promeni Ustava su kontradiktorne. Jedna propisuje da Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo razmatra akt o promeni Ustava⁷³ što govori da postoji mogućnost da neko drugi pripremi taj akt koji se potom razmatra u ovom odboru. Druga odredba izričito propisuje da akt o promeni Ustava priprema Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo⁷⁴ što bi isključilo mogućnost da neko drugi pripremi taj akt. Akt o promeni Ustava razmatra se na sednici Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo koji utvrđuje i predlog akta o promeni Ustava, ali može biti sporno da li ovaj odbor i priprema akt o promeni Ustava?

Ukoliko bi se nadležnost odbora u vezi sa pripremom akta o promeni Ustava pojavila kao sporno pitanje koje zahteva tumačenje Poslovnika, za to bi bio nadležan predsednik Narodne skupštine koji donosi „odluku o spornim pitanjima u vezi sa delokrugom odbora”.⁷⁵

⁶⁶ Čl. 203. st. 5. i 6. Ustava Republike Srbije i čl. 145. i 146. Poslovnika Narodne skupštine.

⁶⁷ Čl. 203. st. 5. Ustava Republike Srbije.

⁶⁸ Čl. 145. i 146. Poslovnika Narodne skupštine.

⁶⁹ Čl. 144. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

⁷⁰ Videti delove analize pod naslovima Predlog za promenu Ustava – razmatranje u radnim telima i Razmatranje predloga za promenu Ustava na sednici Narodne skupštine.

⁷¹ Čl. 146. st. 1. Poslovnika Narodne skupštine.

⁷² Čl. 203. st. 6. Ustava Republike Srbije.

⁷³ Čl. 48. st. 1. alineja 2 Poslovnika Narodne skupštine.

⁷⁴ Čl. 48. st. 2. Poslovnika Narodne skupštine.

⁷⁵ Čl. 44. st. 2. Poslovnika Narodne skupštine.

Pored toga, u ovoj fazi postupka odlučivanja o promeni Ustava, još jedno pitanje, tesno povezano sa prethodnim razmatranjima,⁷⁶ može biti sporno. Odgovor zavisi od toga u kom se obliku Narodnoj skupštini dostavlja predlog za promenu Ustava, da li se uz njega dostavlja i tekst odredbi koje menjaju ili dopunjuju Ustav (amandmani), da li se rasprava u Narodnoj skupštini vodi samo o predlogu za promenu Ustava i obrazloženju tog predloga ili i o tekstu odredbi koje menjaju ili dopunjuju Ustav ili to nije moguće, da li i ko može podnositi amandmane i dr.⁷⁷ Drugim rečima pitanje je da li će se primeniti odredba Poslovnika prema kojoj „u pogledu postupka za promenu Ustava, shodno se primenjuju odredbe Poslovnika o postupku za donošenje zakona”, ako to Poslovníkom nije drugačije određeno.⁷⁸

Za interpretaciju ovih pravila biće nadležan Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo, pod uslovom da to od njega zatraži Narodna skupština, koji daje mišljenje o „primeni pojedinih odredaba Poslovnika”.⁷⁹

Pomenimo na kraju i odredbu Poslovnika koja propisuje da Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo predlog akta o promeni Ustava usvaja većinom glasova od ukupnog broja članova odbora (apsolutna većina), a ne dvotrećinskom većinom ukupnog broja članova. O svim aktima koji se usvajaju u Narodnoj skupštini u postupku revizije Ustava odlučuje se 2/3 većinom ukupnog broja narodnih poslanika koju propisuje Ustav.⁸⁰ Većina kojom Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo odlučuje o usvajanju predloga nesumnjivo najvažnijih akata u postupku revizije Ustava je odstupanje za koje ne postoji opravdanje.

Ustavni zakon za sprovođenje Ustava – podnošenje predloga, ovlašćeni predlagač, rasprava u Narodnoj skupštini i odlučivanje

U debati o promenama Ustava ne bi se smeo izgubiti iz vida i Ustavni zakon za sprovođenje Ustava. Njegove odredbe su važne, jer regulišu način sprovođenja ustavnih promena, zakone koje treba uskladiti sa promenama Ustava, rokove u kojima to treba učiniti i druga pitanja značajna za sprovođenje novih ustavnih rešenja. U raspravama o amandmanima kojima predlažu promene Ustava vezane za pravosuđe ukazuje se na potrebu istovremenog razmatranja

---

⁷⁶ Videti delove analize pod tačkama Predlog za promenu Ustava – razmatranje u radnim telima i Razmatranje predloga za promenu Ustava na sednici Narodne skupštine.

⁷⁷ Isto.

⁷⁸ Čl. 149. Poslovnika Narodne skupštine.

⁷⁹ Čl. 48. st. 7. Poslovnika Narodne skupštine.

⁸⁰ Dvotrećinskom većinom ukupnog broja Narodnih poslanika usvajaju se: predlog za promenu Ustava (čl. 203. st. 3. Ustava Republike Srbije), akt o promeni Ustava (čl. 203. st. 3. Ustava Republike Srbije), ustavni zakon za sprovođenje Ustava (čl. 205. st. 2. Ustava Republike Srbije).

predloga za promenu Ustava i Ustavnog zakona za sprovođenje ustava. Kada je reč o pravosuđu upravo je Ustavni zakon za sprovođenje Ustava iz 2006. godine izazvao u praksi velike probleme, posebno u vezi sa prestankom mandata sudija i postupkom njihovog izbora. To iskustvo povod je da se razmotre i pravila koja regulišu pripremu i usvajanje Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava.

Ustav propisuje da se „za sprovođenje Ustava donosi Ustavni zakon”⁸¹ kao i da se ovaj zakon usvaja u Narodnoj skupštini 2/3 većinom ukupnog broja narodnih poslanika, ali ne propisuje izričito da li se on usvaja na istoj sednici na kojoj se usvaja i akt o promeni Ustava.⁸² Bliže odredbe propisuje Poslovník koji izričito propisuje da se na sednici Narodne skupštine razmatraju i akt o promenama Ustava i Ustavni zakon za sprovođenje Ustava kao i da nakon okončanja rasprave, Narodna skupština posebno odlučuje o predlogu akta o promeni Ustava i o predlogu ustavnog zakona za sprovođenje promene Ustava.⁸³ Pored toga Poslovník utvrđuje da Odbor za Ustavna pitanja i zakonodavstvo predlog Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava usvaja većinom glasova od ukupnog broja članova odbora (apsolutna većina), a ne dvotrećinskom većinom ukupnog broja članova. Za takvo odstupanje ne postoji opravdanje.⁸⁴

Posebne odredbe Poslovníka o postupku promene Ustava utvrđuju da Ustavni zakon za sprovođenje Ustava priprema „nadležni odbor”⁸⁵, odnosno Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo.⁸⁶ Ustavni zakon za sprovođenje Ustava zajedno sa obrazloženjem priprema se istovremeno kada i akt o promeni Ustava.⁸⁷

Naposletku ostaje i pitanje da li se, pozivom na shodnu primenu odredbi Poslovníka koje regulišu zakonodavni postupak, može voditi objedinjena rasprava o svim aktima vezanim za promene Ustava (akt o promeni Ustava, Ustavni zakon za sprovođenje Ustava, pa čak i Odluka o raspisivanju ustavnog referenduma).

Priprema i usvajanje Odluke o raspisivanju referenduma

U ovom prilogu razmatra se samo deo postupka za promenu Ustava koji se odvija u Narodnoj skupštini. Zato komentarišemo samo odredbe koje se odnose na ustavni referendum a vezuju se za postupak pred Narodnom skup-

---

⁸¹ Čl. 205. st. 1. Ustava Republike Srbije.

⁸² Čl. 205. st. 2. Ustava Republike Srbije.

⁸³ Čl. 146. st. 1. Poslovníka Narodne skupštine.

⁸⁴ Čl. 145. i 146. Poslovníka Narodne skupštine.

⁸⁵ Čl. 145. st. 1. Poslovníka Narodne skupštine.

⁸⁶ Čl. 49. st. 2. Poslovníka Narodne skupštine.

⁸⁷ Čl. 144. st. 1. Poslovníka Narodne skupštine.

štinom.⁸⁸ Kada se menjaju ustavne odredbe o uređenju vlasti među kojima su i odredbe o pravosuđu čija se izmena planira, obavezno se raspisuje ustavni referendum.⁸⁹

Poslovník utvrđuje da „nadležni odbor” uz akt o promeni Ustava i Ustavni zakon za sprovođenje Ustava, „podnosi predlog odluke o raspisivanju referenduma”.⁹⁰ U posebnom delu Poslovníka koji reguliše postupak promene Ustava nije izričito propisano koji odbor je nadležan da pripremi i podnese predlog Odluke o raspisivanju ustavnog referenduma. Kako se predlog odluke o raspisivanju referenduma odnosi na ustavni referendum to bi bio Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo, kao matični odbor za ustavna pitanja.⁹¹

Ustav propisuje da Narodna skupština raspisuje republički referendum,⁹² ali ne propisuje većinu potrebnu za usvajanje odluke o raspisivanju referenduma.⁹³ U tom slučaju odluka bi se usvajala prostom većinom (većina glasova narodnih poslanika na sednici na kojoj je prisutna većina narodnih poslanika).⁹⁴

JAVNO SLUŠANJE

Poslovník propisuje mogućnost organizovanja javnog slušanja u Narodnoj skupštini.⁹⁵

Odluku o organizovanju javnog slušanja donosi odbor Narodne skupštine⁹⁶ na predlog člana odbora.⁹⁷ Javno slušanje može se organizovati u vezi sa normativnom funkcijom kao i u vezi sa kontrolnom funkcijom Narodne skup-

---

⁸⁸ U vezi sa referendumom samo kratka napomena. Zakon o referendumu i narodnoj inicijativi usvojen je 1994. i neznatno menjan 1998. godine (*Službeni glasnik RS*, br. 48/94 i 11/98). Nikada ozbiljnije nisu razmatrana rešenja u ovom zakonu, a Akcionim planom za poglavlje 23 i nije predviđeno da se ovaj zakon uskladi sa pravnim tekovinama EU. Više o tome: Pajvančić, M., Postupak usvajanja Ustava – odsustvo demokratske legitimacije, *Srpska pravna revija* – vanredno izdanje 2, 2006, № 5, 16–24.

⁸⁹ Čl. 203. st. 7. Ustava Republike Srbije.

⁹⁰ Čl. 145. st. 2. Poslovníka Narodne skupštine.

⁹¹ Čl. 48. st. 8. Poslovníka Narodne skupštine.

⁹² Čl. 99. st. 1. t. 3. Ustava Republike Srbije.

⁹³ Čl. 105. Ustava Republike Srbije. Natpolovična većina ukupnog broja narodnih poslanika propisana je samo za usvajanje zakona o referendumu i narodnoj inicijativi (čl. 105. st. 3. Ustava Republike Srbije).

⁹⁴ Čl. 105. st. 1. Ustava Republike Srbije i čl. 94. st. 2. Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi *Službeni glasnik RS*, br. 48/94 i 11/98.

⁹⁵ Čl. 83. i 84. Poslovníka Narodne skupštine. Više o javnom slušanju: Pajvančić, M.: Javno slušanje – oblik rada Narodne skupštine, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 2012, Vol. 46, No 3, 7–18.

⁹⁶ Čl. 83. i čl. 84. st. 3. Poslovníka Narodne skupštine.

⁹⁷ Čl. 84. st. 1. Poslovníka Narodne skupštine.

štine. Na javno slušanje pozivaju se članovi odbora, narodni poslanici i druga lica čije je prisustvo od značaja za temu javnog slušanja.⁹⁸ O javnom slušanju se sastavlja informacija koja, između ostalog sadrži „kratak pregled izlaganja, stavova i predloga iznetih na javnom slušanju”, koja se dostavlja „predsedniku Narodne skupštine, članovima odbora i učesnicima javnog slušanja.”⁹⁹

U Poslovniku nema prepreke da se javno slušanje organizuje i u toku ustavotvornog postupka koji se odvija u Narodnoj skupštini „radi pribavljanja stručnih mišljenja o predlogu akta koji je u skupštinskoj proceduri, razjašnjenja pojedinih rešenja iz predloženog ili važećeg akta kao i razjašnjenja pitanja značajnih za pripremu predloga akta”.¹⁰⁰ Organizovanje javnog slušanja bilo bi korisno jer bi pružilo mogućnost da kroz dijalog i argumentovanu raspravu stručne javnosti i parlamentaraca razmotre najvažnija pitanja vezana za promene Ustava u oblasti pravosuđa, posebno ona pitanja o kojima postoje različita mišljenja.

PROGLAŠENJE AKTA O PROMENI USTAVA U NARODNOJ SKUPŠTINI

Kada akt o promeni Ustava bude potvrđen na referendumu, za stupanje na snagu ovog akta neophodno je da ga proglaši Narodna skupština.¹⁰¹ Ustav ne reguliše u kojoj formi se donosi akt o proglašenju Ustava, da li se glasa o proglašenju akta i ukoliko je to slučaj, kojom većinom glasova se odlučuje o proglašenju.

Poslovnik precizira da se akt o proglašenju promene Ustava donosi u formi odluke, da se uz to donosi i odluka o proglašenju ustavnog zakona za sprovođenje Ustava¹⁰², kao i da se ove odluke donose „narednog dana od dana podnošenja konačnog izveštaja nadležnog organa o sprovedenom referendumu”¹⁰³.

Proglašenje promene Ustava je uslov za stupanje na snagu akta o promeni Ustava. U vezi sa tim značajno je nekoliko pitanja: da li je predmet glasanja sam akt o promeni Ustava ili Narodna skupština samo prihvata izveštaj o sprovedenom referendumu i njegovim rezultatima; način usvajanja odluke o proglašenju Ustava (javno ili tajno glasanje, glasanje prozivkom, aklamacija ili dr.), pravna priroda Odluke o proglašenju promene Ustava (deklaratorna ili

---

⁹⁸ Čl. 84. st. 5. Poslovnika Narodne skupštine.

⁹⁹ Čl. 84. st. 8. Poslovnika Narodne skupštine.

¹⁰⁰ Čl. 83. Poslovnika Narodne skupštine.

¹⁰¹ Čl. 203. st. 9. Ustava Republike Srbije.

¹⁰² Čl. 148. Poslovnika Narodne skupštine.

¹⁰³ Čl. 148. Poslovnika Narodne skupštine.

konstitutivna) i većina kojom se ona usvaja. Ova pitanja nisu regulisana ni u Ustavu ni u Poslovniku.

Iz analize normativnog okvira koji se odnosi na postupak odlučivanja o promenama Ustava Republike Srbije sledi samo jedan zaključak: kada su norme koje regulišu proceduru usvajanja osnovnog i najvišeg pravnog akta u pravnom sistemu nepotpune ili nedostaju (pravne praznine), kontradiktorne (različito regulišu istovetno pitanje), kada se pravilo shodne primene uvede u procesna pravila, proceduru će oblikovati tumači, a interpretativne odredbe koje naknadno, neretko i u toku odvijanja postupka, ugroziće važne standarde vladavine prava prema kojima su pravila procedure koherentna, formalizovana, unapred propisana, jasna i precizna, formulisana tako upravo da bi se izbegla ili na najmanju moguću meru svela potreba za njihovom interpretacijom.

THE DECISION MAKING PROCEDURE ON AMENDMENTS TO THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Marijana Pajvančić Ph. D.

Professor

S u m m a r y

In this paper the author critically analyzes normative solutions in different legislature (Constitution, Rules of Assembly and Law on Referendum and Public Initiative), which regulate the procedure of decision making on changes of the Constitution of the Republic of Serbia. The special emphasis is given to: open issues, legal gaps in the procedure, incomplete or controversial solutions, application of rules on legislative procedure and procedure on decision making on amendments of Constitution. These are the issues that may require a need for additional interpretation, and therefore the author critically analyses which bodies, institutions or individuals on their top will be authorized to interpret procedural rules.

Keywords: constitution, procedural change, normative solutions, open issues, interpretation

Др Слободан Бељански,
адвокат у Новом Саду

ПАТРОНАТ НАД ПРАВОСУЂЕМ^{10*}

Поводом радног текста амандмана на Устав Републике Србије

САЖЕТАК: Аутор излаже садржај нових решења у радном тексту амандмана на Устав Републике Србије који је 22. јануара 2018. године објавило Министарство правде. Указује на негативне реакције стручне јавности. Износи критику појединих решења, посебно оних која се односе на састав, избор и начин одлучивања високих савета судства и тужилаштва. Закључује да радни текст одступа и од међународних правних стандарда и од Стратегије и Акционог плана реформе правосуђа, прокламованих од стране законодавне и извршне власти Србије. Сматра да радни текст амандмана представља радикализацију настојања ове две гране власти, оличене у политичким странкама, да задрже патронат над правосуђем.

Кључне речи: Устав, Министарство правде, амандмани, суд, независност, јавно тужилаштво, самосталност, Венецијанска комисија

УВОД

После шест *окрућлих сџолова*, од којих се очекивало да буду посвећени побољшању уставних одредаба о правосуђу, Министарство правде је 22. јануара 2018. године објавило радни текст амандмана на Устав и тим поводом најавило четири сесије новог једномесечног круга јавне расправе.

---

* Рад примљен 22. 2. 2018. године.

Истом приликом дало је до знања да је радни текст сачињен у сарадњи са бившим чланом Венецијанске комисије Џејмсом Хамилтоном, на основу полугодишње дебате у којој су представници стручне јавности и остали заинтересовани могли да изнесу своје ставове.¹ До сада није откривено ко су аутори радног текста, да ли је текст заснован на ставовима стручне јавности и ако јесте на којим и чијим, и каква је у свему томе била улога г. Хамилтона.²

Важно је напоменути да је у октобру 2017. године више невладиних организација, претежно оних које су имале најподробније анализе и предлоге,³ прекинуло учешће у јавној расправи и у заједничком допису обавестило Министарство правде да то чини због непостојања полазних основа за измену Устава, изостанка широке јавне дебате, непримереног ограничења времена за представљање ставова струковних и других невладиних удружења, онемогућавања размене аргумената и избора тема које нису уставна материја и нису усмерене ка јачању независности правосуђа, већ напротив, ка обезбеђењу механизма да се оно подвргне политичким утицајима.⁴

У току јавне расправе о радном тексту, одржане у Новом Саду 19. фебруара 2018. године, представници невладиног сектора, Адвокатске коморе Војводине и дела правосуђа напустили су скуп због неодмереног и омаловажавајућег обраћања помоћника министра правде и начина његовог руковођења дебатом.⁵ Према прелиминарном договору, представници ових организација надаље неће учествовати у јавној расправи.

¹ <https://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>.

² Улога Џејмса Хамилтона остала је неразјашњена. Из одговора Паноса Какавијатоса, портпарола Европске комисије, према писању једног нашег недељника, произлази да је израда предлога амандмана остала у надлежности Министарства правде, да задатак Џејмса Хамилтона није био да у томе учествује већ само да разговара о усклађености појединих решења са међународним стандардима и праксом Венецијанске комисије, и да се Венецијанска комисија неће изјашњавати док јој, по завршетку јавне расправе, не буде достављена завршна верзија амандмана (Сандра Петрушић, *Партизација независног правосуђа*, НИИ, 8. фебруар 2018, 26–27). До тренутка предаје овог рада Министарство правде није одговорило на тражење Удружења судијских и тужилачких помоћника да објави имена аутора радног текста и објасни Хамилтонову улогу, а г. Хамилтон није одговорио на писмо од 7. фебруара 2018. године групе организација које су прекинуле учешће на округлим столовима и замолиле га за објашњење о наводној сарадњи у писању радног текста.

³ Ради се о Друштву судија Србије, Удружењу јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, Центру за правосудна истраживања – CEPRIIS, Београдском центру за људска права, Комитету правника за људска права – YUCOM и Удружењу судијских и тужилачких помоћника.

⁴ Допис од 30. 10. 2017. године упућен Министарству правде (<https://www.uts.org.rs/press-centar/saopstenje-za-javnost/1359-pismo-ministarstvu-pravde>).

⁵ Ради се о иступању модератора јавне расправе и помоћнику министра правде, г. Чедомиру Бацковићу.

РАДНИ ТЕКСТ

Радни текст предвиђа неколико очекиваних и несумњиво корисних промена:

- судије, председнике судова, јавне тужиоце и заменике јавних тужилаца, уместо Народне скупштине, бирао би, разрешавао или им констатовао престанак функције Високи савет судства, односно Високи савет тужилаца (амандмани I, VIII, XVII и XX);
- уместо ограниченог мандата за судије и заменике јавних тужилаца који се бирају први пут,⁶ њихове функције трајале би од избора до навршења радног века (амандмани IV и XVIII);
- променом назива Врховног касационог суда у Врховни суд Србије најављује се и промена његове надлежности (амандман VI).

Остале иновације, међутим, таквог су карактера да или потиру значај претходно поменутих, или представљају деградацију садашњих решења, или су саме за себе нејасне или контрадикторне. Поменућемо најважније:⁷

- Високи савет судства чини пет судија које бирају судије (међу изабранима не могу бити председници судова) и пет истакнутих правника које бира Народна скупштина (амандман IX ст. 1. и 4);
- Високи савет тужилаца чине министар надлежан за правосуђе, Врховни јавни тужилац, пет истакнутих правника које бира Народна скупштина и четири заменика јавних тужилаца које бирају јавни тужиоци и заменици јавних тужилаца (амандман XXI ст. 1);
- истакнуте правнике у високим саветима (на предлог надлежног скупштинског одбора), и Врховног јавног тужиоца (на предлог Високог савета тужилаца), после окончаног јавног конкурса, бира Народна скупштина гласовима 3/5 свих народних посланика, или, у случају да потребна већина није постигнута, у наредних десет дана гласовима 5/9 свих народних посланика, а ако ни такав избор не успе, изборни поступак се понавља после 15 дана (амандмани II ст. 4, IX ст. 2, XVII ст. 1, XXI ст. 2);
- за разрешење чланова високих савета које бира Народна скупштина и Врховног јавног тужиоца довољни су гласови 5/9 свих народних посланика (амандман II ст. 4);
- председник Високог савета судства бира се из реда чланова који нису судије (амандман XI ст. 2);

⁶ Садашње одредбе чл. 147. ст. 2. и чл. 159. ст. 6. Устава.

⁷ У наредним редовима, иако се ради тек о првој верзији будућих амандмана, у циљу једноставнијег представљања, користеће се презент уместо футура или кондиционала.

- Високи савет судства одлучује гласовима најмање шест чланова или најмање пет чланова међу којима је и председник, под условом да седници присуствује најмање седам чланова (амандман XII ст. 1);
- Високи савет тужилаца одлучује гласовима најмање шест чланова на седници на којој је присутно најмање осам чланова (амандман XXIII ст. 1);
- министар надлежан за правосуђе овлашћен је да покреће дисциплински поступак и поступак за разрешење судија, јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца (амандмани VIII став 3. и XXIII ст. 3);
- судија може бити премештен у други суд и против своје воље ако одлуком Високог савета судства дође до преуређења судског система, а заменик јавног тужиоца може бити премештен или против своје воље привремено упућен у друго јавно тужилаштво одлуком Врховног јавног тужиоца у складу са законом (амандмани IV ст. 7. и XVIII ст. 6);
- за судију законом одређених судова који имају првостепену надлежност и за заменика јавног тужиоца у најнижим јавним тужилаштвима може бити изабрано само лице које је завршило посебну обуку у институцији за обуку у правосуђу основаној законом (амандмани IV ст. 2. и XVIII ст. 3);
- функције судије, председника суда, јавног тужиоца и заменика јавног тужиоца, између осталог, нису спојиве с другом „приватном функцијом” (амандмани V ст. 3. и XIX ст. 2);
- уместо садашње законом уређене надлежности Врховног касационог суда да изван суђења „обезбеђује јединствену судску примену права и једнакост странака у судским поступцима”,⁸ Уставом се одређује да је Врховни суд Србије надлежан да „обезбеђује јединствену примену закона од стране судова” (амандман VI ст. 2), уз упућивање на законску регулативу када се ради о уједначавању судске праксе (амандман IV ст. 1);
- изостављене су одредбе о општеприхваћеним правилима међународног права као једном од извора права *in iudicio* (чл. 142. ст. 2. Устава), о пракси међународних институција које надзиру спровођење међународних стандарда о људским правима и служе за тумачење одредаба о људским и мањинским правима (чл. 18. ст. 3. Устава), и о забрани сваког утицаја на судију у обављању судијске функције (чл. 149. ст. 2. Устава).

---

⁸ Чл. 31. Закона о уређењу судова.

У недостатку сопственог образложења, аутори радног текста ослонили су се, готово у потпуности, на фрагменте неколико мишљења Венецијанске комисије. Тако се, на пример, позивају и на став да судски савет треба да има одлучујући утицај на избор, унапређење и дисциплинску одговорност судија, али и на ставове према којима једнак број судија и несудијских чланова у овом телу, избор његовог председника између чланова који нису судије и давање одлучујућег гласа председнику, обезбеђује бољу равнотежу између независности и одговорности, омогућује контролу квалитета и непристрасности, повећава поверење грађана у спровођење правде, успоставља неопходну везу између правосуђа и друштва, и отклања ризике од аутократског управљања саветом и његове корпоратизације.⁹

Задржавање строге хијерархијске структуре и самосталности али не и независности јавног тужилаштва образлаже се општим местима из *Препоруке Комисије министара државама чланицама Савета Европе о улози јавног тужилаштва у кривичноправном систему*¹⁰ и позивањем на други део *Извештаја о европским стандардима о независности правосудног система*, који је Венецијанска комисија посветила тужилаштву.¹¹

РЕАГОВАЊА

Радни текст амандмана су у кратком периоду дочекала бројна противљења и оправдане критике.¹²

Група организација које су прекинуле суделовање на округлим столовима заједнички је сачинила и 24. јануара 2018. године објавила главне примедбе. Њихова је оцена да су понуђена решења битно супротна Акцијском плану за поглавље 23, да воде умањењу постојећег нивоа гаранција независности судова и самосталности тужилаштва и да озбиљно доводе у питање принцип поделе власти. Указале су да избор у Народној скупштини Врховног јавног тужиоца и одређеног броја чланова високих савета представља привид консензуса, јер незнатна већина, потребна за избор у другом кругу гласања, омогућује потпуни утицај владајуће коалиције, која је тренутно под директним утицајем извршне власти. Замериле су што је

⁹ Министарство правде позвало се на акта Венецијанске комисије: CDL-AD (2007)028, § 25; CDL-JD(2007)001, § 29, 34; CDL-AD(2007)028, § 29–30; CDL-AD (2007)047, § 96; CDL-AD(2012)24, § 19.

¹⁰ Препорука CM/Rec (2000)19 усвојена на 724. седници заменика министара 6. октобра 2000. године.

¹¹ CDL-AD(2010)040, 17–18. decembra 2010. godine.

¹² <http://www.cepris.org.rs>; <http://www.yucom.org.rs>; <http://www.sudije.rs>; <http://www.uts.org.rs>; <http://www.bgcentar.org.rs>; <http://www.ustp.rs>.

једна већина предвиђена за избор, а друга, мања, за разрешење. Упозориле су на неодређеност и опасност од могућности премештаја судије без његове сагласности у случају „преуређивања судског система” али и на нејасан смисао одредаба којима се, и за судије и за тужиоце, као разлог неспојивости, уместо приватног интереса предвиђа свака „приватна функција”. Оцениле су да би право министра правде да покреће дисциплинске поступке представљало још један вид мешања извршне власти. Сматрале су да завршена обука у одговарајућој институцији, као услов за избор судије у судовима првостепене надлежности и заменика јавних тужилаца у тужилаштвима најнижег ранга, практично онемогућује да се за судије и заменике јавних тужилаца бирају већ обучени судијски и тужилачки помоћници, професори или адвокати и да у Устав, на заобилазан начин, уводи Правосудну академију, која сада није независна установа јер је под надзором министра правде и у правном је режиму прописаном за јавне службе. Састав Високог савета судства, начин избора и гласања његових чланова, и избор председника са тзв. златним гласом из реда несудија, по њиховом мишљењу, такав је да овај орган не може јемчити независност судова. Училе су да би увођење „судске праксе” као извора права, довело у питање право на слободно судијско уверење и омогућило наметање судских одлука од стране и по процени несудских органа (сертификационе комисије предвиђене Акционим планом). Што се тужилаштва тиче, приметиле су да би решења по којима би се задржало строго монархско уређење јавног тужилаштва, смањио број чланова у Високом савету из реда тужилаца и одредило да ово тело само јемчи али не и обезбеђује самосталност тужилаштва, представљала корак назад, јер би снижавала достигнути ниво тужилачке самоуправе и отварала простор за лако управљање и контролисање система од стране законодавне или извршне власти. Најзад, због лоших искустава са претходним уставним законом, нашле су да би нацрт овог закона морао бити предмет јавне расправе заједно са радним текстом амандмана.¹³

Са сличним оценама већина ових организација је дала сопствена одвојена саопштења.¹⁴

Примедбе је упутила и Адвокатска комора Војводине. Њен Управни одбор је оценио да се радним текстом не иде у сусрет деполитизацији, да трансфер избора судија са Народне скупштине на Високи савет судства,

¹³ Саопштење о радном тексту амандмана су већ 24. јануара 2018. године потписали: Друштво судија Србије, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, Центар за правосудна истраживања – CEPRIIS, Београдски центар за људска права, Комитет правника за људска права – YUCOM, Удружење судијских и тужилачких помоћника и Асоцијација правосудних саветника (http://www.sudije.rs/images/Saopstenje_JAS_CEPRIS_BG_Centar.pdf).

¹⁴ Видети фн. 12.

иако представља добро решење, по саставу и начину одлучивања не обезбеђује заштиту од политичких утицаја, да институција за обуку у правосудју не сме бити уставна категорија, да представници адвокатури нису смели бити изостављени из састава високих савета, да није прихватљиво да се законом уређује уједначавање судске праксе, да избор судија у основне судове није решен на начин који би заштитио интересе судијских и тужилачких помоћника и да је адвокатуру требало одредити као део правосудног система.¹⁵

У изјавама за медије негативна запажања о радном тексту изнело је више појединаца из суда, тужилаштва и невладиног сектора.¹⁶ Весна Ракић-Водинелић критиковала је састав и начин одлучивања високих савета, негирала тезу о повлачењу Народне скупштине из избора судија и закључила да се овог пута мора схватити да уставни амандмани нису сталешко питање судија, тужилаца, адвоката и свих других чије су професије повезане са правосудјем, већ питање сигурности слободе, имовине и свакодневног живота свих грађана.¹⁷ Миодраг Мајић нашао је да би једино разумно решење било повлачење овог текста из процедуре и формирање радне групе од проверених стручњака који би били у стању да обаве озбиљан задатак формулисања потпуно другачијих уставних амандмана.¹⁸

Неуобичајено оштре оцене потекле су из Високог савета судства. Савет је закључио да су предложена решења, посебно она која се односе на састав тог органа, на право министра да покреће дисциплински поступак и на претходну обуку као нови услов за избор судија, изневерила сва додашња позитивна настојања и да представљају директан напад на независност правосудја.¹⁹

Први округли сто посвећен радном тексту амандмана, на коме је оспорена већина понуђених решења, одржан је 31. јануара 2018. године у организацији Академије Адвокатске коморе Војводине.²⁰

---

¹⁵ Управни одбор Адвокатске коморе Војводине дао је саопштење 26. јануара 2018. године (<http://www.akv.org.rs>).

¹⁶ Запажена иступања имали су, између осталих, Миодраг Мајић, Омер Хаџиомеровић, Драгана Бољевић, Горан Илић, Радован Лазић, Ненад Стефановић, Весна Петровић, Вида Петровић-Шкоро, Милан Антонијевић.

¹⁷ Весна Ракић-Водинелић, *Уставни амандмани о правосудју на сајту Министарства правде – нека само остане тамо*, Пешчаник, 25. јануара 2018. године (<https://pescanik.net>).

¹⁸ Миодраг Мајић, *Данајски уставописци и пројашивање нејројашивене пирлике*, Блог судије Мајића, 13. фебруар 2018. године (<http://misamajic.com>).

¹⁹ Саопштење Високог савета судства од 30. 01. 2018. године (<https://vss.sud.rs>).

²⁰ Уводна излагања имали су: Драгана Бољевић, судија Апелационог суда у Београду и председница Друштва судија Србије, Миодраг Мајић, судија Апелационог суда у Београду и председник Управног одбора Центра за правосудна истраживања, Горан Илић, заменик Републичког јавног тужиоца и председник Удружења јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, и Владимир Бељански, председник Адвокатске коморе Војводине.

Посебан значај има Саопштење Опште седнице Врховног касационог суда од 12. фебруара 2018. године. У њему се, без икаквих резерви, констатује: да „решења предложена у радном тексту значајно умањују постојећи ниво гаранција независности судова и судија на штету заштите права грађана Републике Србије и њиховог права на независан и непристрасан суд”, да би се тим решењима озбиљно довели у питање владавина права и начело поделе власти и омогућило да утицај законодавне власти на судску буде већи него што је сада, да би право министра да покреће дисциплински поступак представљало грубо мешање извршне власти у судску, а да би условљавање избора претходном обуком у посебној институцији водило дискриминацији у приступу судијском позиву. Увођењем судске праксе као извора права, додаје се, нарушило би се право слободног судијског уверења и омогућило наметање начина пресуђења од стране и по процени несудских органа (сертификационе комисије предвиђене Акционим планом). Највиши суд у држави сматра да је потребно израдити нови радни текст амандмана, уз уважавање основаних приговора и предлога изнетих током јавне расправе.²¹

Државно веће тужилаца је 19. фебруара 2018. године закључило да радни текст амандмана смањује достигнути ниво самосталности јавног тужилаштва. Предложило је да буде повучен из јавне расправе и да се формира радна група од еминентних представника струке која ће сачинити нови текст, узимајући у обзир све до сада изнете примедбе. Посебно је указало да би у Високом савету тужилаца тужиоци били у мањини и да би, насупрот Акционом плану за погавље 23, о свим битним питањима од којих зависи самосталност јавног тужилаштва (избор, напредовање, разрешење, дисциплинска одговорност, материјални положај) одлучивали чланови које бира Народна скупштина.²²

Форум судија Србије изнео је 19. фебруара 2018. године свој коментар у коме критикује предлоге о саставу и начину одлучивања Високог савета судства, премештају судија и покретању дисциплинског поступка од стране министра правде, али сматра оправданом претходну обуку као услов за избор судија у судове првостепене надлежности.²³

Опширан коментар и предлоге за побољшање текста дао је 1. фебруара 2018. године Главни одбор Удружења судија прекршајних судова. И ово удружење сматра неприкладним решењима, између осталог, могућност увођења судске праксе као извора права, претходну обуку као услов за избор, нејасне разлоге за премештај судија, и састав и начин одлучивања Високог савета судства. Мимо контекста, међутим, залаже се да се од правила *ne bis in idem* изузме обустављање поступка (<https://www.usudprek.org.rs>).

²¹ Саопштење је усвојено једногласно. Уз Саопштење дата је и детаљна анализа радног текста (<http://www.vk.sud.rs>).

²² <http://www.dvt.jt.rs/saopstenje>.

²³ <http://www.forumsudija.org.rs>.

У организацији Друштва судија је 20. фебруара 2018. године одржано „јавно слушање професора”, на коме су професори права (претежно уставног права и теорије права) изнели оштру и научно утемељну критику, с једнодушном оценом да радни текст угрожава демократски поредак и да га из расправе треба повући.²⁴

РАСПРАВА

Највећи део наведених критика оправдан је и сам за себе довољно јасан. Ипак, поједина питања изискују додатно разматрање. Овом приликом мање ће бити речи о практичним слабостима, а више о узроцима и последицама појединих решења, проистеклим из њихове правне неутемељености.

Амандмане *in spe* могли бисмо разврстати у четири групе.

У првој су они чија је сврха да надокнаде изостанак непосредног учешћа Народне скупштине у избору судија и тужилаца и да оснаже политичко управљање тим процесом. Ради се о амандманима: II ст. 3, IV ст. 2, IX ст. 1. и 2, XI ст. 2, XII ст. 1, XVII ст. 1, XVIII ст. 3, XX ст. 1, XXI ст. 1. и 2. и XXIII ст. 1. Посвећени су: начину избора Врховног јавног тужиоца и чланова високих савета у Народној скупштини, условљавању избора судија првостепених судова и заменика јавних тужилаца у најнижим тужилаштвима претходном обуком у одговарајућој институцији, одређивању да председник Високог савета судства може бити само из редова чланова који нису судије, начину доношењу одлука у високим саветима и њиховој општој надлежности.

Другу групу чине амандмани којима је циљ да се у редове судија и тужилаца унесе осећај несигурност и бриге и да им се ускрати део начелне независности или самосталности. Посреди су амандмани: IV ст. 1. и 7, V ст. 3, VIII ст. 3, XIV ст. 2, XVIII ст. 6. и XXIII ст. 3. На директан или индиректан начин, са мање или више загонетности, регулише се или наговештава: да у изворе права спада и судска пракса чије уједначавање ће бити законом уређено, да је судијска и тужилачка функција неспојива са „приватном функцијом”, да министар правде има право да покреће дисциплинске поступке и да постоји могућност премештања без претходно прибављене сагласности носиоца функције.

---

²⁴ На скупу су говорили професори: Виолета Беширевић, Коста Чавошки, Јасминка Хасанбеговић, Зоран Ивошевић, Танасије Маринковић, Ратко Марковић, Маријана Пајванчић, Ирена Пејић, Весна Ракић-Водинелић, Дарко Симовић, Марко Станковић, Драган Стојановић (писани прилог), Радмила Васић и Оливера Вучић (https://www.youtube.com/watch?v=_s-lA84mZMI).

Трећом групом амандмана решавају се техничка питања којима се олакшава спровођење прва два циља или се напросто попуњавају празнине настале променом надлежности појединих органа.

У четврту групу спадају малобројни делови амандмана који су, са небитним модификацијама или без њих, преузети из важећег Устава.

Одмах треба напоменути да се аутори радног текста селективно и површно позивају на међународне правне акте и стандарде. Тенденциозно се прећуткују битна мишљења Венецијанске комисије о независности правосудног система, чији први део се односи на судије,²⁵ а други део на јавно тужилаштво.²⁶ Поред тога, занемарује се, у целини или у карактеристичним деловима, и низ других међународних правних аката посвећених истој материји.²⁷ Што је најважније, превиђа се да су европски стандарди формирани у релативном а не у апсолутном кључу, да су у многим сегментима алтернативни или флексибилни и отворени за прилагођавање правном систему и посебним околностима сваке државе.

Такав приступ проузроковао је прећуткивање веома важног дела Извештаја Венецијанске комисије CDL-AD(2010)004. У Извештају се Комисија позива на Препоруку P(94)12 Комитета министара о независности, ефикасности и улози судија (сматра је најутицајнијим текстом о независности судства на европском нивоу) у којој се указује да би тело које одлучује о избору и каријери судија требало да буде независно од власти и управе, да његове чланове бира судство и да оно сâмо одлучује о својим процесним правилима. Потом се упућује на Мишљење Саветодавног већа европских судија (ССЈЕ) у коме се каже да је за државе које немају дубоко укорене демократске системе битно да у независном судском савету буду знајачно заступљене судије демократски изабране од стране других судија, да тај савет може бити састављен или само од судија или имати

²⁵ Стандарде који се односе на судије Венецијанска комисија је усвојила на 82. пленарној седници 12–13. марта 2010. године, CDL-AD(2010)004.

²⁶ Стандарде који се односе на јавно тужилаштво Венецијанска комисија је усвојила на 85. пленарној седници 17–18. децембра 2010. године, CDL-AD(2010)040.

²⁷ Помимо само део најважнијих: Основна начела о независности судства, потврђена резолуцијама Генералне скупштине 40/32 од 29. новембра 1985. и 40/146 од 13. децембра 1985. године; Препорука Савета Европе о независности, делотворности и улози судија CM/Rec(94)12 донета на 518. седници заменика министара, а усвојена 13. октобра 1994. године; Бангалорски принципи судијског понашања, усвојени од стране Економског и Социјалног Савета УН резолуцијом 2006/23 од 27 јула 2006. године, E/RES/2006/23; Препоруке из Кијева о независности правосуђа у источној Европи, јужном Кавказу и централној Азији од 23–25. јуна 2010. године; Препорука Савета Европе о судијама – независност, делотворност и одговорност CM/Rec(2010)12 донета на 1098 седници заменика министара, а усвојена 17. новембра 2010. године; Магна карта судија, усвојена у Саветодавном већу европских судија (ССЈЕ) на 10. пленарном заседању 17–19. новембра 2010. године, Мишљење овог већа бр. 1 о стандардима који се тичу независности судства и непреместивости судија и Мишљење истог већа бр. 10 о судским саветима.

мешовит састав, али да, чак и кад је чланство мешовито, у његовом функционисању нису допустиви било какви уступци уплитању парламентарне већине и притиску извршне власти, јер савет, да би могао да штити вредности и основне принципе правде, мора бити ослобођен од сваке подређености политичкој партији. Након тога, Комисија у тач. 5. и 6. Извештаја истиче да је њен став, у одређеном смислу, више нијансиран, јер води рачуна и о разлици између тзв. старих и нових демократија, па у даљем тексту, позивајући се на своје мишљење CDL-AD(2007)028, наводи:

45. У старијим демократијама, извршина власти понекад има одлучујући утицај на именованја судија. Такви системи могу добро да функционишу у пракси и да омогуће независности судства, јер су ове власти ограничене правном културом и традицијом која је настајала током дуго времена.

46. Нове демократије, међу тим, нису још увек имале прилику да развију традиције које би спречиле злоупотребе, па су, бар у овим државама, потребне изричите уставне и законске одредбе као мера сигурности за спречавање политичке злоупотребе у именованју судија.

Србија, нажалост, не спада у државе које би се, према традицији и континуитету правне културе, али и према садашњем нивоу владавине права, могле сврстати у старе демократије.²⁸ По недавно објављеном индексу владавине права Светског пројекта правде за 2017–2018. годину Србија је иза свих балканских земаља, а на 76. месту од посматраних 113 држава из целог света. Најлошије оцене има управо у области правосуђа, између осталог и због немогућности наших тужилаца и судија да се одупру утицају политичара.²⁹ Мишљење је Европског удружења судија и тужилаца за демократију и слободе (MEDEL) да је од свих земаља источне Европе Србија последња прешла такозвани минимални праг демократије (прво преношење власти [бивших] комуниста демократској влади) и да је ово закасњење, после пада Берлинског зида, последица специфичности балканског региона кога су потресали националистички и ратнохушка-

²⁸ Неки аутори указују на одсуство критеријума за овакву диференцијацију, а руковођени искуством у доношењу Устава из 2006. године, доводе у питање оправданост опредељења Венецијанске комисије да у земље младе демократије сврста Србију. Милица Колаковић-Бојовић, на пример, подсећа на уставну традицију Србије и уставне гаранције о независности суда, иако прихвата да је тешко порећи да се, „када је реч о примени ових гаранција, нисмо увек могли похвалити доследношћу, почев од пада Великог суда за време Михаила Обреновића, па све до неуставног општег реизбора судија и јавних тужилаца 2009. године”, Колаковић-Бојовић, Милица, Ставови Венецијанске комисије као оквир уставних промена у области правосуђа, *Зборник за криминолошка и социолошка истраживања*, 3/2017, 27.

²⁹ World Justice Project, *Rule of Law Index 2017–2018* (<https://worldjusticeproject.org>).

чки покрети, обележени, пре свега, личношћу Слободана Милошевића.³⁰ У Извештају Мисије у Србији Међународне комисије правника (ИЦЈ) из новембра 2015. године, истиче се да се Србија, као и већина других земаља западног Балкана, налази у процесу транзиције из постконфликтног и постауторитарног стања у демократску државу.³¹ На скали лондонског *Економиста* за 2017. годину, међу 167 испитиваних земаља Србија заузима 66. место са индексом 6,41 и сврстана је у „слабе демократије”.³² Тако је, очигледно, третира и Венецијанска комисија.

Недостатак демократске праксе и низак ниво потребе за владавином права смањују поверење у механизме саморегулације, а повећавају ризик од политичких злоупореба. У стабилној демократији, пише Роберт Дал, приврженост заштити свих примарних политичких права битан је елемент политичке културе; напротив, демократски процес нема много изгледа да опстане ако већина људи не верује да је он пожељан и користан, и ако та уверења нису уткана у њихове навике и поступке.³³ Будући да нас је лако сврстати у државе у којима се демократски процес суочава са не малим отпорима и искушењима, за нас би требало да важе критеријуми који ће и на формалан начин осујетити или отежати политичку инструментализацију правосуђа, у првом реду високих савета судства и тужилаштва.

Отуда није необично када се, без обзира на географске одреднице, за наше прилике сматрају актуелним Препоруке из Кијева о независности правосуђа у источној Европи, јужном Кавказу и централној Азији, у којима се истиче да би тела попут судских савета требало да се састоје од већег броја судија, да је пожељно у њих укључити професоре права и члана адвокатске коморе, да њиховим радом не смеју доминирати представници извршне и законодавне власти и да њихов састав, у сваком случају, мора осигурати да политичка уверења не превагну (тач. 7. и 8).³⁴

---

³⁰ Аутори допуњене верзије извештаја од 27. јуна 2012. године су Simon Gaborjo и Hans-Ernst Woser. Поглавље из кога потиче цитат има наслов „Прошлост која не пролази” и поднаслов *Закаснило буђење демократије*.

³¹ Извештај носи назив: Судије и тужиоци у Србији – дугачак пут ка независној самоуправи (<http://www.icj.org/commission>).

³² Economist Intelligence Unit (EIU) – <https://www.eiu.com/topic/democracy-index>. Државе су разврстане на: пуне демократије (8–10), слабе демократије (6–7,99), хибридне режиме (4–5,99) и ауторитарне режиме (0–3,99). На првом месту је Норвешка са индексом 9,87, а на последњем Северна Кореја са индексом 1,08. Истини за вољу, у слабе демократије, мада са већим индексом, уврштене су и државе као што су Италија, Француска, Белгија, Грчка и Португал.

³³ Роберт Дал, *Демократија и њени критичари*, ЦИД, Подгорица, 1999, 253–4.

³⁴ Препоруке су донете на састанку око 40 независних експерата из 19 земаља чланица ОЕБС-а, из Савета Европе и из Венецијанске комисије, који су у Кијеву 23–25. јуна 2010. године организовале Канцеларија за демократске институције и људска права ОЕБС-а (ODIHR) и „Макс Планк институт” за компаративно јавно право и међународно право (MPI).

У оба висока савета судије и тужиоци сада су у већини. У Високом савету судства од 11 чланова има седам судија (шест судија и председник Врховног касационог суда – чл. 153. Устава). У Државном већу тужилаца од 11 чланова има седам тужилаца (шест јавних тужилаца или заменика јавних тужилаца и Републички јавни тужилац – чл. 164. Устава). То свакако не значи да је досадашња доминација судија и тужилаца у овим органима била препрека за пресудан утицај чланова који су у овим органима по функцијама у Народној скупштини и Влади. Али ово је већ питање личног интегритета и тешко предвидљивих субјективних диспозиција у оквиру реалног политичког амбијента. На нормативном плану независност се не може обезбедити, али се могу створити формални услови да се њено ометање отежа или смањи на најмању меру. Сама Венецијанска комисија констатује да у многим државама ни најбоља институционална решења не могу функционисати без добре воље оних који су одговорни за њихову примену и испуњење, због чега је испуњење постојећих стандарда бар онолико важно колико и њихово непрекидно усавршавање.³⁵

Искуство нам показује да је код нас недостатак „добре воље” константан, да није разумно на њу се ослањати и да склоност ка изигравању прописа и њиховом подређивању политичким интересима захтева додатни опрез и посебну строгост у нормирању. Занемарујући све ово, радни текст амандмана предвиђа да судије и тужиоци у високим саветима буду у функционалној или бројчаној мањини. Магна карта судија, на пример, прокламује да ће се судски савет састојати или само од судија или од значајне већине судија које ће бирати њихове колеге.³⁶ Из Венецијанске комисије потичу мишљења да би, када је састав судског савета плуралистички, значајан део или већина чланова требало да буде изабран од стране самог судства, а да би друге чланове, ради легитимности овог тела, требало да бира парламент међу особама које поседују одговарајуће правне квалификације.³⁷

Ratio предложеног састава Високог савета судства заснован је на претпоставци конфронтације и принципу ривалитета: „народ” против судија, или тачније, представници политичких партија на власти наспрам представника судске власти. Под претпоставком да су обе групације компактне и лојалне својим мандатарима, први ће, захваљујући „златном гласу” председника, увек прегласати друге. Није тешко закључити да би крајњи резултат ове идеје био такав да о свим есенцијалним питањима суда и судија одлучују несудије, изабране вољом владајућих политичких партија. Да ствар буде гора, уместо представника друштва имали бисмо њихов

---

³⁵ CDL-AD(2010)004, тачка 10.

³⁶ Магна карта судија – тачка 13, CCJE (2010)3 од 17. децембра 2010. године.

³⁷ CDL-AD(2007)028, тачка 50; CDL-AD(2010)004, тачка 32.

симулакрум, или, држимо ли се Бодријаровог објашњења, имали бисмо одлучујућу реч оних који су радикална негација вредносних карактеристика тела у коме доминирају, који потиру сваку референцу и прикривају да иза њих нема ничег (од друштва или „народа”), осим тежње ка тоталној контроли.³⁸ Притом, радило би се о симулакруму чланова чију моралну, а по свему судећи и стручну, „истакнутост” дискредитује чињеница да су се претходно као „истакнути” сами морали препоручити пријављивањем на конкурс, али и чињеница да је намерно магловит појам „истакнутости”³⁹ послужио да се, под окриљем нове фикције о стручном реномеу, прогурају пуки експоненти једног марионетског и унапред победничког табора.

Тако би се основ легитимитета, под изговором да се избегава судијска корпоратизација, свео на партијску корпоратизацију, у затвореном кругу партократије. Увек је мање опасна унутрашња или судијска корпоратизација у управљању у судском савету од његове спољашње инструментализације и политизације. Не би требало сметнути с ума да је Венецијанска комисија уочила ову опасност и констатовала да је парламент свакако више укључен у политичке игре и да именовање судија у парламенту може за резултат имати политичко погађање у којем сваки посланик из једног или другог краја земље може желети да се изабере његов судија.⁴⁰

Када је реч о легитимитету судске власти, поставља се питање на чему се заснива сагласност о основима типа власти уопште, а судске власти посебно? Из чега извире поверење у њу? Одавно је превазиђено Русоово схватање да основ легитимности лежи само у општој вољи. Али, како каже Фридрих, легитимност је омиљено „ловно подручје” политичке и партијске пропаганде.⁴¹ Привид плебисцитарне легитимности може се лако створити манипулацијом, завођењем, страхом или лажирањем. Тип владавине одређен је Уставом који јесте резултат општег изјашњавања. Легитимност судске власти свакако се не заснива на непосредно или посредно изведеном плебисцитарном изјашњавању о њеним носиоцима, већ се заснива на Уставу, легалности, процедури и очекивањима, или тачније,

---

³⁸ Бодријар, Жан, *Симулакруми и симулација*, Светови, Нови Сад, 1991, 9–10, 122.

³⁹ За чланове високих савета који нису судије и тужиоци, осим апстрактног вредносног услова да буду истакнути правници, сада су постављена два основна конкретна и формална услова: 15 година искуства у струци и припадност одређеним професијама (чл. 153. ст. 4. и чл. 164. ст. 4. Устава). У амандманима се изгубио и овај доњи праг квалификованости.

⁴⁰ Венецијанска комисија, „Мишљење о Нацрту Закона о судским овлашћењима и одговарајућим амандманима на Устав Латвије”, CDL-AD (2002)26, т. 22. Такође, Препорука CM/Rec(94)12.

⁴¹ Fridrih, Karl Joakim, *Konstitucionalizam (ograničavanje i kontrola vlasti)*, CID, Podgorica, 1996, 170, ff.

на претпоставкама каква би требало да буду својства јурисдикције и пут до остварења тих својстава да би се очекивања обистинила.

Нема сумње да грађани од судова и судија очекују независност од остале две гране власти и свих других утицаја, примену признатих извора права (легалитет), професионалност (стручност) и непристрасност (правичност). Претпоставка је да ће им то обезбедити они који располажу способношћу да оцене професионалне домете и да и сами буду независни и објективни приликом одлучивања о избору, напредовању, одговорности и положају судија.

Чак је и са становишта Карла Шмита постојала опасност од празног функционализма парламентарне већине, када ова ступа у савез са безличним функционализмом бирократске потребе за нормирањем, у савез у коме ће бирократија трајно остати надмоћан партнер и законе стварати по мери државне управе. Данас бисмо морали узети у обзир чињеницу да је улогу државне управе преузео партијски апарат. Та појава доводи нас на праг самовоље која се легитимише искључиво легалношћу, а Шмиту даје крила да демократију одбаци, како примећује Ото Кирхајмер, с образложењем да би онај ко има већину од 51 % све што му се прохте претворио у право и легалност, са последицом да, уз доследну примену оваквог бесадржајно функционалистичког појма легалности, и легалност и легитимност доведе до апсурда.⁴²

Важно је уочити још једну карактеристику Устава којом се доводи у питање легитимитет и законодавне и извршне власти. У чл. 2. Устава народни посланици одређени су као представници грађана. У чл. 102. ст. 2, међутим, у коме се омогућује да народни посланик неопозиво стави свој мандат на располагање политичкој странци на чији предлог је изабран, посланици се третирају као представници странака. Због тога се, с правом, указује на противречност Устава који партократију и забрањује и омогућује, посебно у ситуацији када се ова „снажно одржава на очигледним манама постојећег изборног система, пуној власти странака над органима за спровођење избора, слабој контроли финансирања странака и сличним намерно скројеним и упорно одржаваним слабостима изборног и политичког, али и правног (и правосудног) система, као и на неподношљиво високом нивоу корупције...”⁴³

Парадокс издвајања само судске власти као независне, у истој одредби у којој се прокламује *checks and balances* (контрола и равнотежа) све

⁴² Шмит, Карл, „Легалност и легитимност” и Кирхајмер, Ото, „Напомене о *Легалности и легитимности* Карла Шмита”, у: *Норма и одлука. Карл Шмит и његови кријичари*, Филип Вишњић, Београд, 2001, 310, 362 фф.

⁴³ Милосављевић, Богољуб, Начело поделе власти у Уставу и уставној пракси Републике Србије, *Правни записи*, год. III, бр. 1 (2012), 12–13.

три гране власти (чл. 4. Устава), није добио расплет у радном тексту. Иако се из концепције радног текста несумњиво може закључити да аутори иду у правцу функционалне а не организационе независности, у нацрту амандмана III и даље се говори о судовима као самосталним и независним државним органима, а о независности судије у вези са изворима права реч је у посебном амандману IV.⁴⁴ Стога се изради амандмана који се односе на правосуђе, није могло приступити без претходног одговора на питање да ли начело о подели власти, онако како је дефинисано у члану 4, остаје непромењено, тј. једнако енигматично,⁴⁵ или се и ту планирају одређена прецизирања. У сваком случају, особеност судске власти је очигледна, јер је њена независност у Уставу наглашена интегрално, без одвајања функционалног од организационог аспекта.

Квалификована већина за избор истакнутих правника и Врховног јавног тужиоца само је симболична. Прописивање веће квоте (3/5), уз „резервну” могућност да за избор у другом кругу буде довољна и мања квота (5/9), не може имати друге разлоге осим демагошких и другачију улогу осим декоративне. Кад се ради о разрешењу ова двофазна процедура је изостављена, или из немара или због настојања да се удовољи нестрпљењу власти да се непожељног или непослушног судије и тужиоца што једноставније, лакше и пре реши. Практично, нема никакве разлике у већини која је потребна за избор и разрешење. И за једно и за друго довољно је само 0,9% гласова више од просте апсолутне већине народних посланика (уместо 126 потребно је 139 гласова). О оживотворењу идеје да се квалификованом већином иде ка консензусу не може, дакле, бити ни говора.

Посебну пажњу изазива изостављање неких одредаба које су неопходне за гаранцију независности суда и судија и самосталности јавног тужилаштва и тужилаца.

Уставом је прописано да Високи савет судства „обезбеђује и гарантује независност и самосталност судова и судија” (чл. 153. ст. 1. Устава), а да Државно веће тужилаца „обезбеђује и гарантује” самосталност јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца (чл. 164. Устава). У радном тексту амандмана VIII и XX, међутим, изгубило се обезбеђивање онога што се јемчи или гарантује, а као субјекти заштите ових одлика изостављене судије, јавни тужиоци и заменици јавних тужилаца.

---

⁴⁴ У Препоруци CM/Rec(2010)12 истиче се да је независност појединачних судија заштићена независношћу правосуђа у целини и да би судије требало да имају потпуну слободу да одлуке доносе непристрасно, у складу са законом и својим тумачењем чињеница (т. 4. и 5).

⁴⁵ Маријана Пајванчић указује на противречности чл. 4. Устава (Конрад Аденауер Стифтинг, Коментар Устава Републике Србије, Београд, 2009, 16–17). Такође, о овоме: Слободан Бељански, Положај суда и судија у предстојећим променама Устава, *Гласник АКВ*, 3–4/2017, 196–197.

Ишчезла је одредба чл. 149. ст. 2. Устава о забрани сваког утицаја на судију. Ни таква није била довољна, јер је имала индивидуални карактер и није обухватала генералну забрану утицаја на суд, укључујући и превентивне притиске у ситуацији када је судски поступак тек у изгледу или судија није познат. Већи део све учесталијих порука јавних функционера, које се могу сматрати недозвољеним уплитањем и притиском, не односи се на одређене судије, већ на суд или на правосуђе, у најширем значењу овог појма.

Пажљиво је избегнуто навођење и најопштије формулисаних услова за напредовање судија, попут оних наведених у бројним међународним актима, према којима би све одлуке у вези са именованем и стручном каријером судија требало да буду засноване на објективним критеријумима и на заслуги проистеклој из квалификација, интегритета, способности и ефикасности, уз спречавање политичких злоупотреба.⁴⁶

С друге стране, садашња одредба чл. 11. ст. 1. Закона о Високом савету судства забрањује изборним члановима из реда адвоката и професора да након ступања на функцију буду на функцијама у органима који доносе прописе, органима извршне власти, јавним службама и органима покрајинске аутономије и јединица локалне самоуправе. Не забрањује им припадност политичкој странци. Према предложеном амандману, свих пет изборних чланова који нису судије, одн. четири који нису тужиоци, ако закон у том делу не буде мењан, могли би бити чланови политичких странака, под условом да Устав, као што сада нема, ни убудуће неће имати одредбу о овој врсти неспојивости. Када знамо какво подаништво, по правилу, влада у партијском апарату, са каквим се слепим и полтронским ентузијазмом повлађује вољи вође или других хијерархијом уређених ауторитета, јасно је да од независности високих савета ништа не би преостало. Њихова самосталност била би искључена, а непристрасност непојмљива. Какву би независност судства могао да јемчи орган који сам, у погледу свог настанка и начина одлучивања, никакву независност нема! Не сме се заборавити да се Венецијанска комисија доследно залаже за деполитизацију високих савета.⁴⁷

Својеврстан проблем представља потпуно нејасно одређивање неспојивости. Није познато шта су то „приватне функције”, осим ако се иза њих крије ангажовање судија и тужилаца у струковним удружењима и на-

---

⁴⁶ Основна начела УН о независности судства – тачка 13, Препорука CM/Rec(2010)12 – т. 44–45, Препорука Rec(94)12 – тачка I. 2. с, Мишљење бр. 1(2001) – т. 17. и 29. и мишљење бр. 17(2014) – т. 21–22 Консултативног већа судија Европе (CCEJ), Магна карта судија – т. 5.

⁴⁷ CDL-AD(2007)001рев – Поткомисија за правосуђе, Именовање судија, 14. март 2007. Препорука Венецијанске комисије да се овај циљ оствари квалификованом већином за избор парламентарне компоненте судског савета, у амандманима је добио карикатурални облик.

мера да им се то онемогући, а тиме и деструише деловање судијских и тужилачких удружења, а отежа рад других струковних организација цивилног друштва.

Што се тиче судске праксе, потребно је поновити да би њено уједначавање као извора права представљало додатни удар на независност и самосталност судија. Поводом амандмана VI ст. 2, у коме је предвиђено да Врховни суд Србије обезбеђује јединствену примену закона, треба приметити да је примена закона ужи појам од примене права, а да наш правни систем не чине само закони, већ и општеприхваћена правила међународног права, па и пракса међународних институција које надзиру спровођење међународних стандарда о људским правима и служе за тумачење одредаба о људским и мањинским правима. Уједначавање судске праксе, ако није у функцији једнакости грађана у судским поступцима, доводи у питање унутрашњу независност судија и њихово право на слободно судијско уверење. Предложено решење отвара могућност да се уведе комбиновани систем прецедентног и кодификованог права.

Било је и примедби да замена садашњег негативно дефинисаног ограничења, по коме судске одлуке не могу бити предмет вансудске контроле (чл. 145. ст. 3. Устава), ширим и позитивно одређеним овлашћењем које даје право законом предвиђеном суду да преиспитује одлуке суда (амандман III, ст. 6), смерају на Уставни суд који није у номенклатури судске власти, па у домену редовних судова не би могао бити изнад Врховног суда.⁴⁸ Ипак, оваква промена не би водила нечему новом, него само лакшем уставном покривању досадашње праксе која је у теорији образлагана тиме да право на преиспитивање судских одлука припада Уставном суду не због тога што је и он својеврсни суд, већ због његове „Уставом установљене функције чувара Устава и јемца људских слобода и права”, па таква универзално установљена ’контрола уставности’ аката и радњи свих носилаца државне власти значи да „општи, али исто тако и појединачни акти и радње ни једног државног органа, а тиме ни органа законодавне, извршне, па ни судске власти, од те уставносудске контроле нису изузети”.⁴⁹

Бранећи се од критика Министарство правде одговорило је да земље у окружењу, али и друге земље чија су решења уставописци узели у обзир, имају сличне чланове највишег правног акта и да судска власт нигде није без контроле осталих грана власти. Приложени су изводи из штампе са примерима из Италије, Мађарске, Аустрије, Црне Горе, Хрватске и

⁴⁸ Зоран Ивошевић, Кукавичја јаја у правосудним гнездима, *Време* бр. 1415 од 15. фебруара 2018, 34–35.

⁴⁹ Ненадић, Боса, *Уставна жалба као правно средство за заштити људских права и основних слобода у Републици Србији*, [http://www.bgcentar.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=383%](http://www.bgcentar.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=383%00)

Словеније.⁵⁰ Осим што ова поређења нису тачна, није тешко уочити паралолизам: због чега је потребно позивати се на стандард контроле судске власти, ако се тврди да код нас такве интерференције нема, јер у органу који бира судије и председнике судова наводно нема представника осталих грана власти!

ЗАКЉУЧАК

Радни текст амандмана представља неуспелу и нестручну, али злокобну и вишеструко штетну авантуру Министарства правде. Иако је по смислу потпуно безначајан, он је, због важности теме, уз велики губитак времена и енергије, изазвао бројна противљења стручњака и струковних удружења, мобилишући као опонента готово целокупно правосуђе.

Нико не оспорава прогресивну кризу правосуђа и неуспели покушај реформе из 2009. године. Такво стање, међутим, коме су у не малој мери свој допринос дали и носиоци садашње власти, не може бити изговор за стављање суда и тужилаштва под било чији, а поготово политички, патронат. Криза се не сме отклањати ревидирањем Устава с очигледним циљем да се постојећа гарнитура кадрова додатно застраши, покори и, по свему судећи, замени (нешто природним а нешто преким путем) партијски пробраним кадровима до којих ће се доћи кроз двоструки дискриминаторни филтер: селекцијом полазника Правосудне академије и мајоритетом ванправосудних чланова у високим саветима. Кршење права није прихватљив основ за било какву обнову, а поготово регенерацију посрнулог судства и тужилаштва. Притом, није важно од кога намера потиче, него с каквим правним покрићем и на који начин се спроводи. *Non quo, sed quomodo!*

Радни текст не изневерава само европске правне стандарде, већ и наше властите програмске акте. У Националној стратегији реформе правосуђа за период 2013–2018. године⁵¹ истакнуто је да је један од приоритетних циљева реформе афирмисање правне државе, јачање независности и одговорности правосуђа, и унапређење статуса Високог савета судства и Државног већа тужилаца кроз механизме који гарантују независност ових тела од непримерених и недозвољених утицаја. У Акционом плану за спровођење Националне стратегије јасно је наведено да је потребна измена уставног оквира у правцу „искључења представника законодавне и извршне власти из чланства у овим телима” (1.11.3).⁵²

⁵⁰ <https://www.mpravde.gov.rs/vest/17873/sudije-biramo-bolje-nego-u-evropi-.php>.

⁵¹ Националну стратегију донела је Народна скупштина на седници VII ванредног заседања одржаној 1. јула 2013. године (*Службени гласник РС* бр. 57/2013).

⁵² Влада Републике Србије усвојила је Акциони план закључком од 31. јула 2013. године (*Службени гласник РС* бр. 71/13), са изменама овог закључка од 23. маја 2014. године.

Ничега од овог у радном тексту нема. Тај текст је аматерски конципиран и с чиновничким амбицијама и злонамерним претензијама предузет подухват, срачунат на то да се, под прозирно неуверљивим покривом усклађивања са очекивањима Европске уније, правосуђе стави под патронат владајућих политичких партија. У време када се посебна пажња посвећује поглављу 23 у процесу придруживања, ексцес Министарства правде компромитује искреност сталних уверавања да се код нас иде ка јачању демократског поретка и изградњи правне државе.

PATRONAGE OVER JUSTICE
In relation to the working draft of the amendment
to the Constitution of the Republic of Serbia

Summary

Slobodan Beljanski Ph.D.
Attorney at law

The author presents the content of new solutions in the working draft of the amendment to the Constitution of the Republic of Serbia, which was published on January 22, 2018 by the Ministry of Justice. He points out to the negative reactions of the experts. He critically analyses particular solutions, election and manner of decision making of the High Judicial and State Prosecutorial Councils. The author concludes that the working draft deviates also from international legal standards and from the Strategy and Action Plan for the Reform of Justice, proclaimed by both legislative and executorial powers in Serbia. He believes that working draft of the amendment shall be considered as radicalization of the attempt of these two governmental powers, embodied in political parties, to preserve the patronage over justice.

Key words: Constitution, Ministry of Justice, amendments, court, independency, state prosecution, autonomy, Venice Commission

RAD U JAVNOM INTERESU KAO KAZNA (čl. 52. KZ) U SUDSKOJ PRAKSI*

Donošenjem Krivičnog zakonika (*Službeni glasnik RS* 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 i 94/16), koji je stupio na snagu 1. januara 2006. godine, kao kazne, normirane u čl. 43. KZ predviđene su i tzv. alternativne sankcije, a među njima je i rad u javnom interesu, čiji elementi su dati u čl. 52. KZ.

Kako je rad u javnom interesu predviđen u čl. 43. KZ, kao vrsta kazne, logično je da ta vrsta kazne bude i propisana za određena krivična dela, za koja se može izreći.

Kako to nije slučaj, može se zaključiti da je ista u stvari posebna mera, koja po svojoj suštini se ne može smatrati kaznom, a očigledna je zamena za kaznu zatvora i novčanu kaznu.

Sadržina navedene vrste kazne je predviđena u čl. 52. KZ i odnosi se na:

- Uslove za izricanje (st. 1)
- Pojam – suštinu rada u javnom interesu (st. 2)
- Vremensko trajanje rada u javnom interesu (st. 3)
- Okolnosti od značaja za izricanje rada u javnom interesu (st. 4).
- Zamena rada u javnom interesu kaznom zatvora (st. 5)
- Skraćenje perioda trajanja rada u javnom interesu (st. 6).

Čl. 52. st. 1. KZ glasi: „Rad u javnom interesu može se izreći za krivična dela za koja je propisan zatvor do tri godine ili novčana kazna.”

Upravo zakonska formulacija stava 1 jasno opredeljuje stav teorije krivičnog prava da je reč o posebnoj, specifičnoj meri koja je adekvatna zamena za kaznu zatvora i novčanu kaznu.

Kada je reč o kazni zatvora, može se izreći samo za ona krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do tri godine. To znači da se najčešće izriče

---

* Rad primljen 19. 12. 2017. године.

za tzv. bagatelna krivična dela i krivična dela sa malim stepenom društvene opasnosti.

Za krivična dela, za koja je propisana novčana kazna, nema ograničenja u pogledu visine, svaka novčana kazna može se zameniti kaznom rada u javnom interesu.

U čl. 52. st. 2. KZ je predviđeno: „Rad u javnom interesu je svaki onaj društveno koristan rad kojim se ne vređa ljudsko dostojanstvo i koji se ne vrši u cilju sticanja dobiti.”

U navedenoj zakonskoj odredbi je predviđena sadržina pojma rada u javnom interesu, pa nužni uslovi za njegovo postojanje jesu:

- da je koristan za društvo,
- da se njime ne vređa ljudsko dostojanstvo,
- da se ne vrši u cilju sticanja dobiti.

Smatram da sadržina navedene nove vrste kazne nije jasna i precizna.

Društveno koristan rad je zaista veoma širok pojam, a kada je reč o ljudskom dostojanstvu kao vrednosnoj kategoriji, pitanje je koja njena oblast ne sme da se vređa.

Jedino je jasna i precizna odredba koja se odnosi na to da se u konkretnom slučaju ne ostvaruje dobit odnosno korist.

U čl. 52. st. 3. KZ je predviđeno: „Rad u javnom interesu ne može biti kraći od šezdeset časova niti duži od trista šezdeset časova. Rad u javnom interesu traje šezdeset časova u toku jednog meseca i određuje se da bude obavljen za vreme koje ne može biti kraće od mesec dana, niti duži od šest meseci.”

Navedena odredba se odnosi na vremensko trajanje rada u javnom interesu, s jedne strane, a sa druge strane određen je kalendarski, vremenski okvir u kojem se rad u javnom interesu može obaviti.

Logično je da rad u javnom interesu, kao zamena za novčanu kaznu i kaznu zatvora, kao faktički rad bude ograničen određenim brojem časova, a to je minimum šezdeset časova. Kalendarski okvir se odnosi na broj časova rada – šezdeset u toku jednog meseca, a celokupan izrečen rad u javnom interesu – broj časova se mora obaviti u periodu od mesec dana pa do maksimalnog perioda od šest meseci.

U čl. 52. st. 4. KZ je predviđeno: „Prilikom izricanja ove kazne, sud će imajući u vidu svrhu kažnjavanja, uzeti u obzir vrstu krivičnih dela, ličnost učinioca kao i njegovu spremnost da obavlja rad u javnom interesu, a takav rad se ne može izreći bez pristanka učinioca.”

U navedenom stavu su utvrđene okolnosti koje sud treba da ima u vidu prilikom izricanja kazne rada u javnom interesu.

Naravno, prvo se polazi od svrhe kažnjavanja predviđene u čl. 42. KZ i odnosi se na:

- sprečavanje učinioca da čini krivična dela i uticanje na njega da ubuduće ne čini krivična dela,
- uticanje na druge da ne čine krivična dela,
- izražavanje društvene osude za krivično delo, jačanje morala i učvršćivanje obaveze poštovanja zakona,

a potom i od okolnosti koje se odnose na:

- vrstu učinjenog krivičnog dela,
- ličnost učinioca,
- spremnost učinioca da obavlja rad u javnom interesu,
- pristanak učinioca, koji mora biti izričit i jasan.

U čl. 52. st. 5. KZ je predviđeno: „Ako osuđeni ne obavi deo ili sve časove izrečene kazne rada u javnom interesu, sud će ovu kaznu zameniti kaznom zatvora, tako što će za svakih započelih osam časova rada u javnom interesu odrediti jedan dan zatvora.”

Jasno je sledeće, da ako je zakonodavac pružio šansu i priliku učiniocu da ne plati novčanu kaznu i da ne izdržava kaznu zatvora, tako što će obaviti rad u javnom interesu, pa takvu situaciju ne iskoristi, mora se ista zameniti u kaznu zatvora.

Zamena dolazi u obzir kada učinilac:

- ne obavi rad u javnom interesu u celini ili delom kako je inače izrečeno,
- način zamene je regulisan tako da za svakih započelih osam časova rada u javnom interesu odrediće se jedan dan zatvora.

To znači da se zamena može ostvariti u situaciji:

- kada učinilac apsolutno ništa od rada u javnom interesu nije ostvario, pa se celokupni izrečeni časovi rada u javnom interesu zamenjuju u kaznu zatvora,
- kada učinilac ne obavi deo izrečenih časova rada u javnom interesu, tada se taj deo, izražen u časovima rada pretvara u kaznu zatvora.

U čl. 52. st. 6. KZ je predviđeno: „Ukoliko učinilac ispunjava sve svoje obaveze vezane za rad u javnom interesu, sud mu može dužinu izrečenog rada u javnom interesu umanjiti za jednu četvrtinu.”

Ovo predstavlja nagradu za učinioca ili bolje rečeno to je jedna vrsta uslovnog otpusta.

Logično je da, kada je učinilac krivičnog dela dao saglasnost i pristanak da obavi rad u javnom interesu, onda se podrazumeva da kada ga obavlja kvalitetno, stručno, bez uočenih problema i nedostataka, onda ga treba i nagraditi, a na način kako je to zakonski predviđeno.

Kada je reč o ovoj vrsti kazne, nužno je ukazati na dve stvari značajne za realizaciju iste:

1. Izvršenje kazne rada u javnom interesu je regulisano u Glavi V Zakona o izvršenju krivičnih sankcija.
2. Način izvršenja ove kazne je predviđen Pravilnikom o izvršenju kazne rada u javnom interesu (*Službeni glasnik RS* 20/08).

Drugim rečima, nadležni sud izriče kaznu rada u javnom interesu učiniocu krivičnog dela, ali vrstu rada, lokaciju gde će se rad obaviti, posebno imajući u vidu lokalnu samoupravu, određuje Poverenik posebne organizacione jedinice Uprave za izvršenje krivičnih sankcija Ministarstva pravde.

Imajući u vidu sadržinu ovog stručnog rada, nalazim da ovde nije nužno navođenje kako zakonskih odredaba Zakona o izvršenju krivičnih sankcija tako ni odredbe citiranog Pravilnika.

Nalazim takođe da je nužno navođenje i drugih zakonskih odredaba Krivičnog zakonika koji se odnose na rad u javnom interesu, a to su:

- čl. 44. st. 1. KZ – rad u javnom interesu se može izreći samo kao glavna kazna;
- čl. 51. st. 4. KZ – neplaćena novčana kazna se može zameniti radom u javnom interesu;
- čl. 57. st. 1. t. 6. KZ – ublažavanje kazne zatvora bez naznačenja najmanje mere i izricanje rada u javnom interesu;
- čl. 60. st. 2. t. 5. KZ – izricanje jedinstvene kazne rada u javnom interesu;
- čl. 61. st. 1. KZ – uračunavanje pritvora i ... u kaznu rada u javnom interesu;
- čl. 80. t. 6. KZ – izricanje određenih mera bezbednosti ako je učiniocu izrečen rad u javnom interesu;
- čl. 98. st. 2. t. 3. KZ – nastanak zakonske rehabilitacije za lice kome je izrečen rad u javnom interesu;
- čl. 105. st. 1. t. 7. KZ – zastarelost izvršenja kazne rada u javnom interesu.

Bez obzira što se radi o novom institutu opšteg dela KZ, tako da ga nazovemo, kao i da je proteklo jedanaest godina od primene novog srpskog krivičnog zakonodavstva, sudska praksa nije bogata.

To je još jedan dokaz da nova vrsta kazne, predviđene u čl. 52. KZ nije našla svoje pravo mesto u životu i u sudskoj praksi.

Nezavisno od rečenog, ovde su prikazane karakteristične sudske odluke grupisane u okviru:

- I. uslova za izricanje kazne rada u javnom interesu,
- II. okolnosti od značaja za izricanje kazne rada u javnom interesu,
- III. pristanak učinioca krivičnog dela za obavljanje rada u javnom interesu.

I. Uslov za izricanje kazne rada u javnom interesu

1. Prilikom donošenja odluke o izvršenju novčane kazne, sud ne može odrediti zamenu novčane kazne kaznom rada u javnom interesu bez pristanka okrivljenog. U obrazloženju stoji da je sud pravilno okrivljenom izrekao novčanu kaznu, ali je pogrešio kada je odredio dva načina za zamenu novčane kazne, pa će stoga, ukoliko okrivljeni ne plati novčanu kaznu u ostavljenom roku i dođe do zamene novčane kazne, voditi računa o tome da se kazna rada u javnom interesu može izreći samo ako okrivljeni pristane na to. Pri tome sud nije mogao povodom branioca okrivljenog da preinači prvostepenu presudu samo u delu koji se odnosi na izvršenje novčane kazne, jer za zamenu novčane kazne kaznom rada u javnom interesu nema pristanka okrivljenog, a ako bi odredio samo zamenu sa kaznom zatvora, povredio bi pravilo o zabrani preinačenja na gore, jer je žalba izjavljena samo u korist okrivljenog.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 6398/10 od 18. februara 2011.

2. Kada krivicom osuđenog nije došlo do izvršenja izrečene kazne rada u javnom interesu, sud će takvu kaznu zameniti kaznom zatvora.

Iz obrazloženja: Po oceni ovog suda, pravilno je sud cenio dokaze sadržane u spisima predmeta koji se prvenstveno odnose na to da je povodom ponašanja okrivljenog i njegovog odnosa prema izvršenju kazne rada u javnom interesu na koju je osuđen presudom Osnovnog suda, Uprava za izvršenje krivičnih sankcija je dostavila izveštaj o toku realizacije izrečene kazne iz kog jasno proizilazi da se okrivljeni ogлуšio o sve dogovore radi izvršenja kazne rada u javnom interesu, nalazeći neprestano nove razloge za izbegavanje izvršenja ove kazne, te da se na zvanično upućeno pismenu opomenu nije javio nadležnoj ustanovi radi započinjanja izvršenja predmetne kazne.

S tim u vezi prvostepeni sud je doneo pravilnu odluku imajući u vidu da je okrivljeni navedenom presudom osuđen na kaznu rada u javnom interesu u trajanju od dvesta četrdeset časova, te da navedenu kaznu nije izvršio, navodi sadržani u izveštaju o realizaciji kazne rada u javnom interesu, te predlog postupajućeg sudije, pravilno nalazeći da su se u konkretnom slučaju stekli uslovi iz čl. 52. st. 5. KZ da se kazna rada u javnom interesu zameni kaznom zatvora u trajanju od 30 dana.

Rešenje Višeg suda u Valjevu K 118/14 od 26. novembra 2014.

3. Za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora sa naznačenjem najmanje mere, kazna rada u javnom interesu se ne može izreći ublažavanjem kazne.

Presuda Višeg suda u Nišu Kž 470/16 od 13. septembra 2016.

4. Sud ne može u presudi odrediti da će se novčana kazna, ako je okrivljeni ne plati u određenom roku, zameniti na jedan od dva načina: kaznom zatvora ili kaznom rada u javnom interesu, već je dužan da odredi samo jedan način zamene novčane kazne.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 6398/10 od 18. februara 2011.

5. Kako se okrivljeni nalazio na izdržavanju kazne zatvora po ranijoj osudi, opravdano se nije mogao odazvati radi izvršenja kazne rada u javnom interesu.

Rešenje Višeg suda u Novom Sadu KŽ 59/14 od 11. marta 2014.

6. Ne može se postići svrha kažnjavanja kaznom rada u javnom interesu imajući u vidu da je okrivljeni više puta osuđivan, a sa izrečenim kaznama za prethodna krivična dela nije se ostvarila svrha kažnjavanja, jer je okrivljeni nastavio sa vršenjem krivičnih dela.

Presuda Višeg suda u Požarevcu KŽ 62/16 od 11. maja 2016.).

7. Rad u javnom interesu može se izreći za krivična dela za koje je propisan zatvor do tri godine ili novčana kazna, na osnovu uverenja suda da će se na taj način najbolje ostvariti opšta svrha izvršenja krivičnih sankcija.

Iz obrazloženja: Okrivljeni je oglašen krivim zbog krivičnog dela neovlašćeno držanje opojnih droga iz čl. 246. st. 3. KZ i izrečena mu je kazna rada u javnom interesu u trajanju...

Prilikom odlučivanja o vrsti i visini krivične sankcije koju treba primeniti prema okrivljenom sud je cenio sve okolnosti iz čl. 54. KZ koje mogu biti od uticaja, te od olakšavajućih okolnosti našao raniju neosuđivanost okrivljenog, da se radi o mladom čoveku i njegovo potpuno priznanje izvršenja krivičnog dela, a otežavajućih okolnosti nije bilo.

Ceneći ove okolnosti kao i spremnost okrivljenog da obavlja rad u javnom interesu, sud mu je izrekao ovu vrstu kazne shodno čl. 52. st. 1. KZ u uverenju da će se istom najbolje ostvariti opšta svrha izricanja krivičnih sankcija iz čl. 4. st. 2. KZ.

Presuda Okružnog suda u Beogradu K 2402/05 od 18. januara 2006.

8. Na postavljeno pitanje da kada je prvostepeni sud u izreci osuđujuće presude odredio da ako okrivljeni kao odgovorno lice ne plati izrečenu novčanu kaznu u roku od 15 dana od dana pravnosnažnosti presude, ista će biti zamenjena kaznom zatvora tako što će se za svakih započelih ... odrediti ... zatvora ili tako što će se za svakih započelih 1.000,00 dinara novčane kazne odrediti osam časova rada u javnom interesu, te da li je takva izreka presude pravilna, pa je dat odgovor da nije, jer u prvostepenoj presudi nije moguće odrediti dva načina za zamenu izrečene novčane kazne, kaznom zatvora ili kaznom rada u javnom interesu, već je potrebno da sud odredi samo jedan način s tim da kod zamene novčane kazne kaznom rada u javnom interesu mora voditi računa o odredbi čl. 52. st. 4. KZ, tj. da se može izreći samo ako na nju pristane okrivljeni.

Iz obrazloženja: U konkretnom slučaju, povodom žalbe branioca, drugostepeni sud nije mogao da preinači prvostepenu presudu samo u delu odluke o izvršenju novčane kazne, jer kod zamene novčane kazne kaznom rada u javnom interesu nema pristanka okrivljenog, a ako bi odredio samo zamenu novčane kazne sa kaznom zatvora, došlo bi do povrede Pravila zabrane preinačenja na gore, jer je žalba izjavljena samo u korist okrivljenog.

Odgovor na postavljena pitanja utvrđen na sednici Odeljenja Privrednog apelacionog suda od 23. oktobra 2012. godine.

9. Da bi se licu osuđenom na kaznu rada u javnom interesu kazna mogla zameniti kaznom zatvora potrebno je prethodno na nedvosmislen način utvrditi da li su mu pozivi Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, radi izvršenja kazne uredno dostavljeni.

Rešenje Višeg suda u Beogradu Kž 106/14 od 24. februara 2014.

10. Ne postoji zakonska mogućnost da neplaćena novčana kazna na krivično delo prevara bude zamenjena kaznom rada u javnom interesu.

Rešenje Višeg suda u Čačku Kž 64/16 od 19. jula 2016.

11. Za izricanje kazne rad u javnom interesu nisu od uticaja uslovi za izvršenje te kazne.

Rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž 255/12 od 31. januara 2012.

12. Kazna rada u javnom interesu može se izreći učiniocu krivičnog dela u produženom trajanju vodeći računa o količini kriminalne aktivnosti okrivljenog odnosno u konkretnom slučaju okrivljeni je osuđen zbog produženog krivičnog dela krađa iz čl. 203. st. 1. KZ sa dve krivičnopravne radnje, te mu je izrečena kazna rada u javnom interesu u trajanju od dvesta četrdeset časova koja treba da bude obavljena u periodu od četiri meseca, pa drugostepeni sud nalazi da je ova kazna srazmerna stepenu krivice okrivljenog i nužna da izrazi društvenu osudu za konkretno krivično delo, ali i dovoljna da ispuni svrhu kažnjavanja predviđenu čl. 42. KZ.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 3704/10 od 15. novembra 2010.

II. Okolnosti od značaja za izricanje kazne rada u javnom interesu

1. Prilikom izricanja kazne rada u javnom interesu sud će imati u vidu svrhu kažnjavanja, uzeti u obzir vrstu učinjenog krivičnog dela, ličnost učinioca kao i njegovu spremnost da obavlja rad u javnom interesu, jer se rad u javnom interesu ne može izreći bez pristanka učinioca, a okolnost da li su se stekli svi potrebni uslovi za otvaranje kancelarije za alternativne sankcije, te da li postoji mogućnost izvršavanja kazne rada u javnom interesu ili ne, nisu okolnosti koje su od uticaja na donošenje predmetne odluke.

Rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž 255/12 od 31. januara 2012.

2. Prilikom zamene neplaćene novčane kazne kaznom rada u javnom interesu, sud će imati u vidu vrstu učinjenog krivičnog dela i zaprećenu kaznu, zatim ličnost osuđenog i njegove porodične i materijalne prilike, kao i izraženu spremnost i pristanak osuđenog da obavlja rad u javnom interesu.

Rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž 838/13 od 17. aprila 2013.

3. Kada je okrivljeni oglašen krivim za krivično delo za koje se može izreći kazna zatvora do tri godine, ispunjeni su uslovi za izricanje kazne rada u javnom interesu, s obzirom da okrivljeni ranije nije osuđivan, star je 23 godine i priznao je izvršenje krivičnog dela.

Presuda Okružnog suda u Beogradu K 2402/05 od 17. januara 2006.

III. Pristanak učinioca krivičnog dela za obavljanje rada u javnom interesu

1. Jedan od uslova za izostavljanje obrazloženja presude prema čl. 429. st. 1. t. 2. ZKP, pored vrste krivične sankcije koja se izriče okrivljenom, jeste da je osuda zasnovana na priznanju krivičnog dela, koje je potpuno, jasno, neprotivrečno i u skladu sa drugim dokazima. Karakter priznanja iz čl. 88. KZ nema pristanak okrivljenog da mu se izrekne rad u javnom interesu ukoliko negira izvršenje krivičnog dela.

Rešenje Višeg suda u Nišu Kž 651/16 od 17. januara 2017.

2. Na postavljeno pitanje, u kojoj fazi postupka treba zatražiti izjašnjenje okrivljenog, shodno čl. 52. t. 4. KZ u vezi sa njegovim pristankom, a da se ne prejudicira odluka suda o pitanju krivice, odnosno ne povredi princip pretpumpcije nevinosti, naročito ukoliko se okrivljeni brani negirajući izvršenje krivičnog dela.

Iz obrazloženja: Dat je odgovor da ako se vodi krivični postupak zbog krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna rad u javnom interesu, sud će to okrivljenom predočiti, kao mogućnost, u fazi davanja završnih reči i zatražiti da se izjasni u vezi sa tim.

Odgovor Krivičnog odeljenja Vrhovnog kasacionog suda na sporna pravna pitanja, na sednici od 24. novembra 2014.

3. Okrivljeni može u izjavljenoj žalbi da iskaže spremnost da obavlja rad u javnom interesu, te da pristane da mu se izrekne kazna rada u javnom interesu, jer takva izjava je relevantna za žalbeni sud.

Rešenje apelacionog suda u Beogradu Kž 838/13 od 17. aprila 2013.

4. Rad u javnom interesu ne može se izreći bez pristanka učinioca koji kao uslov za izricanje ove kazne postoji i zbog relevantnih međunarodnih konvencija kojima je zabranjen prisilan rad kao krivična sankcija.

Rešenje Vrhovnog suda Srbije Kž 463/09 od 28. maja 2009.

5. Prilikom donošenja odluke o izvršenju novčane kazne, sud ne može odrediti zamenu novčane kazne kaznom rada u javnom interesu bez pristanka okrivljenog.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu KŽ 6398/10 od 18. februara 2011.

Dragan U. Kalaba,
zamenik Višeg javnog tužioca u Čacku

**KRIVIČNO DELO NEHATNO LIŠENJE ŽIVOTA čl. 118. KZ
U SUDSKOJ PRAKSI**

Kada se spomene krivično delo nehatno lišenje života iz čl. 118. Krivičnog zakonika (*Službeni glasnik RS* 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 i 94/16), ranije u čl. 49. KZRS kao krivično delo ubistvo iz nehata, gotovo uvek i teorija i sudska praksa govore o privilegovanom obliku ubistva.

Nalazim da nema mesta prihvatanju da se radi o pomenutom obliku krivičnog dela ubistva, iz sledećih razloga.

Ako bi se radilo o privilegovanom obliku ubistva u odnosu na „obično“ ubistvo iz čl. 113. KZ, onda mora postojati ubistvo kao takvo, a to je umišljajna radnja lišenja života drugog lica.

Sušтина nehatnog lišenja života nije u ubistvu, pa ne bi trebalo kvalifikovati kao privilegovani oblik ubistva, jer u svojoj suštini nema umišljaja.

Dakle, može se raditi samo o samostalnom krivičnom delu koje ima svoja obeležja.

Navedeno krivično delo, a koje ima „kratku“ formulaciju „ko drugog liši života iz nehata“ predviđeno je u čl. 118. KZ u okviru Glave XIII pod nazivom „Krivična dela protiv života i tela“.

Radnja izvršenja se sastoji u lišenju života drugog lica, što se apsolutno poklapa sa radnjom izvršenja krivičnog dela ubistva iz čl. 113. KZ.

Kako se za nehatno krivično delo odgovara, ako je Zakonom predviđeno, to je i zakonodavac izričito i predvideo izvršenje krivičnog dela nehatno lišenje života, ali posebno u čl. 118. KZ.

U odnosu na krivično delo iz čl. 113. KZ, razlika je u obliku vinosti. Učini-lac lišava života drugog lica iz nehata kao oblika vinosti.

Nehat je predviđen u čl. 26. KZ, tako da postoji, prvo, svesni i drugo, nesvesni nehat.

Kod čl. 118. KZ zakonodavac ne pravi razliku u obliku nehata, tako da se navedeno krivično delo može izvršiti i svesnim i nesvesnim nehatom.

Svesni nehat postoji kada je učinilac bio svestan da svojom radnjom može učiniti krivično delo, ali je olako držao da do toga neće doći ili da će to moći sprečiti.

Nesvesni nehat postoji kada učinilac nije bio svestan da svojom radnjom može učiniti delo, ali je prema okolnostima pod kojima je ono učinjeno i prema svojim ličnim svojstvima, bio dužan i mogao biti svestan te mogućnosti.

Naravno, bilo da postoji ili ne postoji svest kod učinioca da svojom radnjom može učiniti delo, podrazumeva se da se može raditi o radnji izvršenja u vidu činjenja ili nečinjenja.

Kako je za ovo krivično delo predviđen nehat kao oblik vinosti, ono se mora i utvrditi, a da bi postojalo krivično delo nehatno lišenje života iz čl. 118. KZ.

Takvo utvrđenje je nužno zbog postojanja zaista „tananih“ razlika između eventualnog umišljaja i svesnog nehata, s jedne, a s druge strane razlika između nesvesnog nehata i slučaja.

U prvom slučaju treba primeniti čuvenu Frankovu formulu, pa ako učinilac zna da će nastupiti zabranjena posledica, na osnovu preduzete radnje i na takvu posledicu pristaje, radi se o eventualnom umišljaju, a u suprotnom, radi se o svesnom nehata.

U drugom slučaju, ako kod učinioca ne postoji svest da svojom radnjom može da učini delo, niti je na osnovu okolnosti pod kojima je delo učinjeno, niti je prema njegovim ličnim svojstvima bio dužan i mogao biti svestan takve mogućnosti, onda postoji tzv. slučaj, a ne radi se o nesvesnom nehata kao obliku vinosti.

Situacije lišenja života drugog lica nesvesnim nehatom moraju se rešavati primenom instituta otklonjive stvarne zablude predviđene u čl. 28. st. 3. KZ.

Ako bi postojala neotklonjiva stvarna zabluda, onda shodno čl. 28. st. 1. KZ, ne postoji krivično delo.

Otklonjiva stvarna zabluda postoji kada učinilac nema tačnu predstavu o okolnostima koje ulaze u biće krivičnog dela, a ta pogrešna predstava je rezultat njegove nepažnje, nehata, pa shodno tome treba da odgovara samo za ono krivično delo za koje zakon propisuje odgovornost i kada je izvršeno iz nehata.

Radnja izvršenja ovog krivičnog dela, a u vidu činjenja je jasna, i tu obično nema dilema.

Osetljivo je pitanje izvršenja radnje izvršenja nečinjenja. Ono se ogleda u propuštanju dužnog činjenja, a drugim rečima lice – učinilac krivičnog dela je bilo dužno da preduzme određeno činjenje, pa usled propuštanja dođe do smrti nekog lica.

Kod krivičnog dela nehatno lišenje života iz čl. 118. KZ učinilac postupa nehatno i u odnosu na radnju izvršenja i u odnosu na nastupelu posledicu.

To je i suštinska razlika između ovog krivičnog dela i krivičnog dela kvalifikovano težom posledicom, a u situaciji kada iz osnovnog krivičnog dela nastupi kao teža posledica npr. smrt nekog lica.

Tada nastupela smrt se mora pripisati nehatu učinioca a kod krivičnog dela iz čl. 118. KZ učinilac postupa nehatno „u potpunosti“.

Najčešći slučajevi nehatnog lišenja života iz čl. 118. KZ, u sudskoj praksi, odnose se na:

- nepažljivo rukovanje oružjem,
- igranje tzv. ruskog ruleta,
- tzv. promašeni udarac.

Za ovo krivično delo se može reći, da je u odnosu na krivično delo ubistvo iz čl. 113. KZ retko zastupljeno u sudskoj praksi, pa zbog toga analiza bića tog krivičnog dela i zaslužuje posebnu pažnju, uz navođenje karakterističnih sudskih odluka.

Iste su grupisane, u ovom radu, u okviru sledećih oblasti:

- I. Odnos eventualnog umišljaja i svesnog nehata,
- II. Krivično delo iz čl. 118. KZ i svesni nehat,
- III. Krivično delo iz čl. 118. KZ i nesvesni nehat,
- IV. Promašeni udarac,
- V. Nepostojanje krivičnog dela iz čl. 118. KZ,
- VI. Krivično delo iz čl. 118. KZ i instituti opšteg dela KZ,
- VII. Odnos krivičnog dela iz čl. 118. KZ i drugih krivičnih dela.

I. Odnos eventualnog umišljaja i svesnog nehata

1. O krivičnom delu nehatno lišenje života, a ne o eventualnom umišljaju pri izvršenju krivičnog dela ubistva, radi se kada ne postoji voljni element kod okrivljenog u pogledu nastupanja smrti kao posledice do koje je došlo usled nesmotrenosti, dok se svest o mogućnosti nastupanja posledice ne razlikuje kod ovih krivičnih dela.

Iz obrazloženja: Osnovano se postavlja pitanje da li se na osnovu ponašanja okrivljenog nakon kritičnog događaja može pouzdano tvrditi da je okrivljeni kritičnom prilikom postupao sa eventualnim umišljajem, jer je pristao na nastupanje zabranjene posledice. Ovo sve tim pre to prvostepeni sud na nekoliko mesta u obrazloženju presude utvrđuje da je okrivljeni svoj pištolj uperio u pravcu oštećenog iz šale ... utvrđuje da je okrivljeni u svog prijatelja oštećenog, želeći da naplati neumesnu šalu, izvršio opaljenje iz pištolja, te da je okrivljeni i ranije pravio takve šale. U ovom delu i svedoci – policajci su se izjašnjavali u svojim iskazima a što se odnosi na ponašanje okrivljenog.

Ovde se posebno ukazuje da je odmah nakon kritičnog događaja okrivljeni klečao pored oštećenog u nameri da mu pomogne, uz navođenje da je ... svedok oštećeni S. T. otac sada pokojnog izjavio da su okrivljeni i pokojni bili dobri prijatelji, da se ne pridružuje krivičnom gonjenju okrivljenog niti postavlja imovinsko-pravni zahtev, a ovo ističe u svom iskazu i svedok... koji je naveo da je video da je okrivljeni nakon kritičnog događaja hteo da se ubije, tako što je pištolj

prineo glavi, policija je reagovala oko njega i oduzela mu pištolj kada je došlo istovremeno i do još jednog opaljenja hica.

Sve navedeno, posebno celokupno ponašanje okrivljenog kritičnom prilikom, ide u prilog toga da je za okrivljenog smrtna posledica neželjena i nevoljna i da je rezultat neobazrivosti i nesmotrenosti okrivljenog, pa sve ovo ide u prilog toga da nema dokaza da bi okrivljeni izazvao opaljenje metka kojim je usmrtio oštećenog da je zaista znao da je metak u cevi pištolja, pa samim tim da je znao da do ove posledice – smrti oštećenog, može doći.

Dakle, u konkretnom predmetu se na osnovu ovoga što je navedeno postavlja pitanje da li je okrivljeni neoprezno rukovao oružjem jer se pre opaljenja metka nije uverio da mu je metak u cevi pištolja i to zbog svoje spremnosti na šalu kako to utvrđuje prvostepeni sud, iako je bio svestan da usled toga može nastupiti zabranjena posledica, ali je olako držao da ona neće nastupiti, pa da se samim tim radi o nehatnom lišenju života.

Rešenje Apelacionog suda u Novom Sadu KŽ 763/14 od 2. septembra 2014.

2. Kada je maloletnik spreman na šalu, u želji da zaplaši drugove svog brata, prilikom punjenja lovačke puške, pokazao veliki stepen neopreznosti i bez potrebe iz kese u kojoj se nalazila većina praznih patrona, uzeo pun patron, pa je prelomio pušku i automatski zapeo udarnu iglu, manipulisaio puškom i činio radnje koje su dovele do ustreline i smrti oštećenog, pri tome je bio svestan da usled njegovog činjenja može nastupiti zabranjena posledica, ali je zbog svog uzrasta, neiskustva u baratanju vatrenim oružjem i opšteg životnog iskustva, nivoa zrelosti nižeg od očekivanog za kalendarski uzrast, olako držao da se radilo o praznim patronima, te je bio u uverenju da usled povlačenja okidača zabranjena posledica neće nastupiti, tako da je delo izvršio sa svesnim nehatom, odnosno, radi se o izvršenju krivičnog dela ubistvo iz nehata predviđeno u čl. 49. KZRS.

Rešenje Vrhovnog suda Srbije Kžm 63/00 od 3. aprila 2001.

3. Za postojanje subjektivnog odnosa okrivljenog prema krivičnom delu, neophodno je da je izvršilac ovog krivičnog dela olako držao da posledica neće nastupiti, odnosno da je olako držao da neće nastupiti smrt oštećenog.

Iz obrazloženja: U odnosu na krivično delo ubistvo iz čl. 113. KZ koje je okrivljenom stavljeno na teret, prvostepeni sud je mišljenja da okrivljeni isto nije izvršio sa eventualnim umišljajem, već se radi o blažem obliku vinosti, odnosno nehata.

Naime, prvostepeni sud je stava da je okrivljeni lišio života oštećenog iz nehata, pre svega polazeći od odbrane okrivljenog koji je u više navrata tvrdio da je slučajno usmrtio oštećenog, a da je zapravo želeo da napravi šalu škljocanjem pištolja, te da je verovao da se u njegovom pištolju ne nalazi metak u cevi, zatim iz iskaza svedoka koji su na identičan način opisali ponašanje okrivljenog nakon ovog kritičnog događaja kada je pokušao da pomogne oštećenom, te kada je shvatio da je oštećeni preminuo, okrivljeni je počeo da viče i doziva oštećenog, pokušao je i da izvrši samoubistvo pri čemu je sprečen od strane prisutnih lica.

Takođe je utvrđeno da je okrivljeni više puta izrazio visoki stepen kajanja zbog smrti svog prijatelja o čemu je bilo reči i u nalazu i mišljenju veštaka medicinske struke koja je pregledom kod okrivljenog ustanovila depresivne smetnje kao posledicu traumatskog događaja i uvida u krivično penalnu situaciju, tvrdila je da je nakon izvršenja krivičnog dela kod okrivljenog nastupila akutna reakcija na stres koja se u prvom momentu manifestovala akutnom stresnom reakcijom ili stanjem šoka, a kasnije se manifestuje kada je već smešten u pritvor u vidu depresivno-reaktivnog

stanja, da se radilo o afektivnom stanju straha sa jedne strane, a sa druge strane tuge i žalosti i očaja zbog nastale situacije, što sve jasno ukazuje na činjenicu da okrivljeni ne bi preduzimao radnju izvršenja krivičnog dela da je znao kakva će posledica nastupiti.

Presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Kž 379/15 od 23. juna 2015.

4. Umišljaj je obeležen svešću i voljom, dok je nehat obeležen time da učinilac lakomisleno drži da posledica neće nastupiti.

Presudom prvostepenog suda okrivljeni je oglašen krivim zbog krivičnog dela ubistvo iz nehata iz čl. 137 KZ, a povodom žalbe Javnog tužioca zbog povrede Krivičnog zakona, drugostepeni sud je preinačio presudu prvostepenog suda nalazeći da u radnji okrivljenog stoji krivično delo ubistvo iz čl. 135. KZ.

Iz obrazloženja: Za pravilno shvatanje konkretnog slučaja potrebno je ukazati na razliku između eventualnog umišljaja koji predstavlja donju granicu umišljaja i svesnog nehata koji predstavlja gornju granicu nehata, kao drugog osnovnog oblika krivice. Kod svesnog nehata učinilac je svestan kao i kod eventualnog umišljaja, mogućnosti da će nastupiti zabranjena posledica. Bitna razlika između jednog i drugog leži upravo u olakom smatranju nehatnog učinioca, da ta konkretna posledica neće nastupiti ili da će je moći otkloniti. Dakle, razlika je u emocionalnom momentu, volji, kojeg kod svesnog nehata nema jer učinilac kod njenog nehata nije pristao na nastupanje zabranjene posledice. Upravo on kod svesnog nehata preduzima radnju, jer smatra da zabranjena posledica neće nastupiti.

Treba imati u vidu da iz spisa proizilazi da je okrivljeni uzeo jedan hrastov kolac debljine ruke odraslog čoveka sa oštrim ivicama, pa je sa njim u rukama čekao oštećenog, te kada se oštećeni vratio, snažno ga udario po glavi tako da se oštećeni srušio na zemlju, a potom još dva puta ga je snažno udario po glavi, pa svaki od tih udaraca je bio smrtonosan i konačno, da je od težine tih udaraca smrt oštećenog momentalno i nastupila.

Ova činjenična utvrđenja, kada se ocene kroz prizmu izloženog razmatranja sa stanovišta kako su se odrazila u psihi učinioca, upućuju očito na zaključak da je okrivljeni postupao umišljajno a ne nehatno.

Drugim rečima, kada je okrivljeni oštećenog udario po glavi, onda je samim tim pristao i na nastupanje posledice, a to je smrt oštećenog, a taj zaključak je još više očigledan, ako se uvaži da okrivljeni nije samo jedanput udario oštećenog po glavi nego tri puta, što sve ukazuje da je kod okrivljenog postojao eventualni umišljaj u pravcu lišenja života oštećenog, a nikako nehat.

Presuda Vrhovnog suda NR Hrvatske Kž 8/52 od 19. januara 1952.

II. Krivično delo iz čl. 118 KZ i svesni nehat

1. Učinilac je lišio života oštećenog iz nehata kada je pristupio rasklapanju pištolja, a da se prethodno nije uverio da je šaržer u pištolju pun ili prazan, iako je bio svestan da usled toga može nastupiti zabranjena posledica, ali je olako držao da ona neće nastupiti, pa je u jednom momentu prilikom pokušaja repetiranja pištolja, jednim projektilom pogodio oštećenog koji se nalazio u istoj prostoriji svog stana pa usled toga nastupila njegova smrt.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 97/97 od 21. februara 1997.

2. Kada je okrivljeni za stolom gde je bilo više prisutnih lica, među kojima i oštećeni, držao u ruci pištolj, kojim je „mahao” ispred prisutnih lica, okrećući vrh cevi ka njima, bio je svestan da povlačenjem okidača pištolja, može doći do opaljenja i do smrtne posledice nekoga, ali je olako držao da do toga neće doći, pa je usled ispaljivanja projektila, koji je pogodio oštećenog, kod njega nastupila smrtna posledica, pa je time okrivljeni izvršio krivično delo nehatno lišenje života iz čl. 118. KZ.

Imajući u vidu sve okolnosti slučaja, neosnovano je isticanje u žalbi branioca okrivljenog, da se u konkretnom slučaju može raditi o nesvesnom nehatu kao obliku vinosti okrivljenog.

Presuda Osnovnog suda u Čačku K 916/11 od 17. aprila 2015. i presuda Višeg suda u Čačku Kž 80/15 od 28. jula 2015.

3. Kada optuženi, razgledajući revolver sa oštećenim, isprazni „burence” od metaka, da bi jedan metak vratio u „burence” i isti zavrteo tako da se nije znalo gde se metak nalazi, pa revolver uperi sebi u vrat, povuče oroz i tada dođe do „škljocanja”, pa potom revolver uperi u oštećenog i povuče oroz i tada dođe do opaljenja revolvera i usmrćenja oštećenog, radi se o krivičnom delu iz čl. 49 KZRS, jer je olako držao da do opaljenja neće doći niti do teških posledica.

Neosnovano je isticanje u žalbi branioca okrivljenog da u konkretnom krivičnom pravnom događaju može biti reči o nesvesnom nehatu ili slučaju.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 965/00 od 9. januara 2001.

4. Ako se optuženi prethodno nije uverio da se u cevi pištolja nalazi metak, pa je nehotično pritisnuo na obarač pištolja, olako držeći da se u cevi pištolja ne nalazi metak i da samim tim neće doći do ispaljenja metka i kako je nakon pritiska na obarač došlo do ispaljenja metka kojim je pogodio oštećenu u predeo glave, od kojih povreda je i umrla, onda se radi o njegovom nehatnom postupanju iako svestan da usled njegovog činjenja može nastupiti zbranjena posledica, olako držao da ona neće nastupiti ili da će je moći sprečiti, pa je samim tim izvršio krivično delo prouzrokovanje smrti iz nehata predviđeno u čl. 168 Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovina.

Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine Kž 08-502 od 20. maja 2008.

5. Kada je optuženi bio svestan da, udarajući pokojnog pištoljem u kome je bio metak u cevi, može da ga liši života, ali je olako držao da do toga neće doći, radi se o krivičnom delu ubistva iz nehata, a ne o krivičnom delu ubistvo, jer je delo izvršeno sa svesnim nehatom.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 947/93 od 4. novembra 1993.

6. Okrivljeni je bio iskusan vojnik, jer mu je do kraja odsluženja vojnog roka ostalo još dva dana, a u toku služenja vojnog roka je oko šest meseci proveo na obezbeđenju državne granice, pored toga je bio dobro obučen u rukovanju automatskom puškom, dobro je poznao i propise o graničnoj službi.

Takođe mu je bilo poznato da se oružjem ne sme igrati, a posebno da u toj igri okreće cev oružja u pravcu drugih lica, jer je na takvo nedozvoljeno postupanje bio upozoravan od strane pretpostavljenih starešina još od prvog dana dolaska na odsluženje vojnog roka ..., postupajući na navedeni način, uz činjenicu da nije znao da li je automatska puška kritičnom prilikom bila napunjena, okrivljeni je bio svestan da usled takvog njegovog postupanja može nastupiti smrt lica prema kome je takvu radnju preduzeo, ali je olako držao da ova posledica neće nastupiti.

Prema tome, optuženi je kritičnom prilikom nastupao svesnim nehatom.

Presuda Vrhovnog vojnog suda K 14/90.

7. Ako je prilikom otimanja oko puške između okrivljenog i pokojnog došlo do opaljenja metka i usmrćenja pokojnog, ukoliko je umišljaj okrivljenog bio samo da zaplaši pokojnog, a ne da ga liši života, radi se o izvršenju krivičnog dela ubistvo iz nehata iz čl. 49. KZRS.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 196/92 od 2. aprila 1992.

8. U trenutku kada je pucao u siluetu koju je uočio, okrivljeni se nije sa dovoljnom pažnjom uverio da li je to silueta divljeg vepra ili je silueta nekog od lovaca, a što je bio dužan da učini budući da je kritičnom prilikom pored njega učestvovao veći broj ljudi u lovu i da se radi o iskusnom lovcu, te je time izvršio krivično delo nehatno lišenje života.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 3589/10 od 22. marta 2011.

9. Poslodavac je odgovoran za nehatno ubistvo, ako navodi šegрта da radi određeni posao, za koji nije pogođen, pa ovaj na tom poslu i pogine.

Odluka Suda u Smederevu od 4. maja 1923. godine.

10. Svakako da je udarac što ga je okrivljeni zadao sada pokojnom makar i dlanom, bio dovoljno jak kad je njime uspeo da obori tako snažnog i teškog čoveka, pa je okrivljeni kao svaki razuman čovek mogao i morao predvideti da od takvog udarca pokojni može pasti i pri tome, s obzirom da se tu nalazi sto, udariti glavom o taj sto, odnosno o tvrdi betonski pod, što može prouzrokovati najtežu posledicu. Ovo pogotovo što je optuženi morao računati s tim da je pokojnik pijan, jer je utvrđeno da je on znao da je pokojni bio u alkoholisanom stanju, i takvom stanju nestabilan, tako da ga može lako oboriti i da pri tome ovaj može usled tog stava nespretno pasti, pa prema tome u konkretnom slučaju postoji ubistvo iz nehata.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 2323/70.

11. Optuženi je krivično delo učinio tako što je uzeo staklenu flašu rakije komovice, pa je bebu koja je neprestano plakala, najpre masirao po telu kako bi joj snizio visoku temperaturu, a zatim je rakiju sipao u supenu kašiku i dao bebi da proguta, što je kod bebe izazvalo trovanje alkoholom, pa se u konkretnom slučaju radi o nehatnom lišenju života.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 4614/11 od 15. decembra 2011.

12. Propuštanjem da pokrije svoju krečanu usled čega je dete suseda upalo u kreč i izgubilo život, a pošto je znao da otkrivena krečana predstavlja opasnost za život dece iz susedstva, okrivljeni je učinio krivično delo ubistvo iz nehata iz čl. 137. KZ.

Presuda Vrhovnog suda Vojvodine Kž 4157.

III. Krivično delo iz čl. 118. KZ i nesvesni nehat

1. Okrivljeni koji je snažno gurnuo na kauč svoju suprugu, znajući da se ona nalazi u pijanom stanju, zbog čega je kod nje nastupio prelom vratnih pršljenova što je izazvalo njenu smrt, postupao je u odnosu na posledicu sa nesvesnim nehatom.

Presuda Vrhovnog suda Hrvatske Kž 1043/81-5.

2. Krivično je odgovoran zbog krivičnog dela ubistva iz nehata iz čl. 33. KZ Republike Crne Gore okrivljeni koji je svojom krivicom bio u otklonjivoj stvarnoj zabludi usled nehata – čl. 16. st. 1. KZSRJ.

Presuda Vrhovnog suda Republike Crne Gore Kž 194/95 od 26. decembra 1995.

3. Sukob između okrivljenih i sada pokojnog, kao stresni događaj bio je dovoljno jakog intenziteta da dovede do pogoršanja osnovnog oboljenja srca kod pokojnika i nastupanje smrtnog ishoda, pri čemu navedena stresna situacija nije bila neposredni uzrok već povod njegove smrti.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 2724/11 od 14. juna 2011.

4. U situaciji kada je dokazima utvrđeno da su se u kafani okrivljeni i oštećeni šalili, a jednog trenutka je oštećeni dobacio okrivljenom koji mu je leđima bio okrenut pa je okrivljeni mahinalno zamahnuo rukom i ne gledajući iza sebe odgurnuo oštećenog koji je unazad pao kroz otvorena vrata na stepenice, a nije tom prilikom uspeo da se uhvati za ogradu, pa je glavom udario o stepenik, pretrpeo teške telesne povrede usled kojih je posle nekoliko dana i preminuo, a okrivljeni je odmah po nastalom događaju prišao oštećenom da mu pomogne, prvostepeni sud je svojom presudom okrivljenog oglasio krivim

zbog krivičnog dela ubistvo iz nehata iz čl. 49. KZRS nalazeći da je postupao svesnim nehatom.

Rešenje Okružnog suda u Subotici Kž 80/08 od 21. februara 2008.

IV. Promašeni udarac

1. Kada učinilac zamahne rukom u kojoj je držao nož prema jednom licu, ali pogodi drugo lice koje od toga umre, radi se o krivičnom delu iz čl. 49. KZRS.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 709/95 od 13. septembra 1996.

2. Kada je okrivljeni u kafani bežičnim mikrofonom gađao oštećenog koga je promašio, ali je pogodio drugo lice i naneo mu tešku telesnu povredu, tada je izvršio krivično delo teške telesne povrede u pokušaju iz čl. 53 st.1 KZRS u odnosu na prvog oštećenog lica sa eventualnim umišljajem, a u odnosu na drugo oštećeno lice isto krivično delo iz st. 4 KZRS svesnim nehatom.

Presuda Opštinskog suda u Guči K 34/00 od 13. juna 2000. i presuda Okružnog suda u Čačku Kž 290/00 od 16. novembra 2000.

V. Nepostojanje krivičnog dela iz čl. 118 KZ

1. Kada je okrivljeni oštećenog kao srčanog bolesnika blago udario u predeo glave, bez nanošenja telesnih povreda, pa oštećeni padne na tlo i premine, tada da bi postojalo krivično delo nehatno lišenje života iz čl. 118. KZ mora da postoji neposredni i glavni uzročni odnos između radnje okrivljenog i nastupele smrti kod oštećenog.

Presuda Osnovnog suda u Užicu K 321/12 od 15. oktobra 2012. i presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Kž 5566/12 od 10. decembra 2012.

2. Kada u lovu na zeca okrivljeni usmrti drugog lovca koga nije mogao videti sa druge strane kukuružišta, a koji mesto gde se nalazio nije po pravilima Lovačkog društva smeo da napusti bez prethodnog oglašavanja i nade se van mesta na kome je trebalo da stoji, okrivljeni kada je pucao nije mogao pretpostaviti da će se oštećeni naći na tom mestu, pa na opisani način okrivljeni nije izvršio krivično delo iz čl. 49. KZRS.

Iz obrazloženja: Presudom prvostepenog, koja je potvrđena presudom drugostepenog suda okrivljeni je oslobođen od optužbe da je izvršio krivično delo ubistvo iz nehata iz čl. 49 KZRS.

U Poslovniku o ponašanju lovaca Lovačkog udruženja ako je donet u skladu sa Zakonom o lovstvu propisano je ponašanje lovaca u toku lova.

Navedeni propisi nalažu da se u toku lova svaki lovac prilikom promene položaja, mora oglasiti, a to znači da takvu njegovu promenu svi ostali zapaze.

U datoj činjeničnoj građi, oštećeni to nije učinio, pomerio se za 115 metara od položaja gde je trebalo da se nalazi, pa okrivljeni nije mogao ni da pretpostavi da će oštećeni biti na tom mestu, pa je prvostepeni sud pravilno primenio Krivični zakon.

Presuda Okružnog suda u Beogradu Kž 2784/03 od 24. oktobra 2003.

3. Imajući u vidu da se radi samo o jednom slabom udarcu i posebnom zdravstvenom stanju koje je postojalo kod oštećenog, o kome optuženi nije imao nikakvih saznanja, to po oceni suda, mogućnost nastupanja smrtne posledice kod oštećenog nije bila obuhvaćena svešću okrivljenog.

Presuda Apelacionog suda u Beogradu Kž 6478/11 od 26. septembra 2012.

VI. Krivično delo iz čl. 118. KZ i instituti opšteg dela KZ

1. Institut *actiones liberae in causa* primenjuje se samo u slučaju kada je učinilac krivično delo izvršio u neuračunljivom stanju ili u stanju bitno smanjene uračunljivosti, a ne kada je njegova uračunljivost u vreme izvršenja krivičnog dela bila smanjena do stepena bitnog, ali ne bitno.

Iz obrazloženja: Presudom prvostepenog suda okrivljeni je oglašen krivim zbog krivičnog dela nehatno lišenje života iz čl. 118. KZ.

Drugostepeni sud nalazi da je prvostepeni sud pravilno utvrdio da je okrivljeni u alkoholisanom stanju i stanju smanjene uračunljivosti, ali ne bitno, iz nehata lišio života lice ...

Neosnovano se u žalbi Javnog tužioca navodi da imajući u vidu ranije ponašanje okrivljenog, da je sam sebe doveo u stanje alkoholisanosti, da se radi o krivičnom delu ubistva, a ne o nehatnom lišenju života, i da je trebalo primeniti institut *actiones liberae in causa*.

Navodi u žalbi su neosnovani jer primena pomenutog instituta postoji samo u slučaju kada je učinilac izvršio krivično delo u neuračunljivom stanju ili u stanju bitno smanjene uračunljivosti, a ne kada je njegova uračunljivost u vreme izvršenja dela bila smanjena do stepena bitnog, ali ne i bitno, kako je to u konkretnom slučaju utvrđeno.

Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Kž 78/16 od 22. februara 2016.

2. Neosnovano je isticanje branioca okrivljenog u žalbi protiv presude prvostepenog suda kojom je on oglašen krivim zbog krivičnog dela nehatno lišenje života iz čl. 118. KZ, da u radnji okrivljenog nema elemenata krivičnog dela jer je postupao u nužnoj odbrani.

Iz obrazloženja: Prvostepeni sud je dao potpune i pravilne razloge, pa je žalba neosnovana posebno imajući u vidu okolnost da je okrivljeni započeo raspravu sa ocem iako je znao da je ovaj u alkoholisanom stanju, bio je svestan da može doći do fizičkog obračuna tako da se ne može pozivati na institut nužne odbrane.

Presuda Opštinskog suda u Užicu K 436/08 od 17. decembra 2008. i presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Kž 1449/10 od 17. septembra 2010.

3. Ako je sud u presudi pogrešno zaključio o vrsti nehata kod krivičnog dela ubistva iz nehata iz čl. 137. KZ (svesni nehat umesto nesvesnog nehata i obr-

nuto), to može biti od uticaja samo na odluku o kazni, a ne i na kvalifikaciju dela iz čl. 137. KZ.

Presuda Vrhovnog vojnog suda K 109/69.

VII. Odnos krivičnog dela iz čl. 118 KZ i drugih krivičnih dela

1. Ubistvo iz nehata se razlikuje od teškog dela protiv opšte sigurnosti po tome što se kod ubistva iz nehata, nehat odnosi na individualno određeno lice koje je izgubilo život, a kod krivičnog dela iz čl. 194. st. 4. u vezi sa čl. 187. st. 4. KZRS u odnosu na meštane – lica koji su se mogla naći na poljoprivrednom zemljištu i koja su brala kukuruz, čiji je život radnjama okrivljenog morao biti doveden u opasnost.

Rešenje Okružnog suda u Beogradu Kž 1487/00 od 13. septembra 200.

2. Ako je smrt oštećenog posledica opšte opasne radnje, radi se o krivičnom delu teško delo protiv opšte sigurnosti iz čl. 194. u vezi sa čl. 187. KZRS, a u suprotnom, u pitanju je drugo krivično delo.

Presuda Okružnog suda u Valjevu K 62/98 od 16. novembra 1998.

3. Optuženi koji je nakon kraće prepirke sa oštećenim, u jednom trenutku, iako svestan da udarcem u glavu može teško telesno povrediti oštećenog, pristao na takvu mogućnost i oštećenom zadao udarac u predelu glave pesnicom, oborivši ga na kolovoz usled čega je oštećeni zbog udarca glavom o čvrstu podlogu zadobio tešku telesnu povredu i preminuo, a koju posledicu optuženi niti je hteo da ostvari svojom radnjom, niti je na nju pristao, iako je svestan da do nje može doći, ali je olako držao da ona neće nastupiti, izvršio je krivično delo teška telesna povreda iz čl. 53. st. 3. u vezi sa st. 1. KZRS a ne krivično delo ubistvo iz nehata iz čl. 49. KZRS.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 996/96 od 19. decembra 1996.

4. Nehatnim lišenjem života vojnika na karauli, prouzrokovanim opaljenjem metka prilikom nepažljivog i nepravilnog rukovanja pištoljem od strane dežurnog karaule, koje nije bilo preduzeto u vršenju dežurstva, ostvareni su elementi krivičnog dela ubistvo iz nehata iz čl. 39. KZM a ne krivičnog dela povreda stražarske, patrolne ili druge slične službe iz čl. 209. st. 3. u vezi sa st. 1. KZ SFRJ.

Presuda Vrhovnog vojnog suda K 357/89 od 29. decembra 1989.

5. Kada je namera učinioa bila da oštećenu „pretuč“ odnosno da joj naneše teške telesne povrede, tim preduzetim radnjama je postupio sa direktnim umišljajem, dok je smrtna posledica nastupila kao posledica nehata optuženog kao oblika vinosti jer je optuženi olako držao da do smrtno posledice neće doći ali je ta posledica ipak nastupila i u direktnoj je uzročno-posledičnoj vezi sa

radnjama optuženog, pa sa tih razloga odbijena je kao neosnovana žalba Javnog tužioca da u radnjama optuženog stoje elementi krivičnog dela ubistva i branioca okrivljenog da je okrivljenog trebalo oglasiti krivim za krivično delo ubistvo iz nehata.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 1401/04 od 2. novembra 2004.

6. Za postojanje krivičnog dela ubistvo iz nehata, potrebno je da kod optuženog postoji nehat kako u pogledu objektivne tako i u pogledu subjektivne strane bića krivičnog dela.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 483/03 od 7. maja 2003.

7. Kada je krivično delo teške telesne povrede iz čl. 141. st. 2. KZ nehatno učinjeno pa je usled toga nastupila teža posledica – smrt oštećenog koja se takođe može pripisati nehatu učinioca, u radnji optuženog postoji samo krivično delo ubistvo iz nehata iz čl. 137. KZ.

Presuda Vrhovnog suda Srbije Kž 1335/55.

8. Nije jedini kriterijum za razlikovanje krivičnog dela ubistva iz nehata od krivičnog dela iz čl. 141. st. 1. ili 2. u vezi st. 3. KZ vremenski interval između osnovne radnje izvršenja i nastupanja teže posledice. Njemu se pridružuje i subjektivni, po kome uvek predleži krivično delo ubistvo iz nehata u radnjama okrivljenog koji je nehatno naneo tešku telesnu povredu pa je usled nje došlo do smrti povređene osobe.

Presuda Vrhovnog vojnog suda K 1148/56 od 22. novembra 1956.

9. Usmrćenje nekog lica opšteopasnim sredstvima (prenosnim kaišem poljoprivredne mašine) zbog nehatnog odnosa zaduženog lica prema zaštitnim merama pri radu ne može se tretirati kao krivično delo ubistvo iz nehata iz čl. 137. KZ, već samo kao krivično delo kvalifikovanog oblika protiv opšte sigurnosti.

Presuda Vrhovnog suda Srbije – Odeljenje u Novom Sadu Kž 72/64 od 4. juna 1965.

10. Nije reč o ubistvu iz čl. 135. st. 1. KZ već o ubistvu iz nehata iz čl. 137. KZ kada okrivljeni i pored upozorenja da to ne čini, nastavi neoprezno da se igra sa napunjenim pištoljem i pri tome izazove opaljenje metka koji usmrti vojnika u njegovoj neposrednoj blizini, a nema dokaza da bi tako postupio da je znao da do ove posledice – smrti vojnika – može doći.

Presuda Vrhovnog vojnog suda K 468/70 od 5. novembra 1970.

11. Time što je okrivljeni pucao iz vazdušne puške u pantalone pokojnog da bi na taj način ispitao da ispaljenim zrnom može probiti pantalone pokojnog, te mu naneo tešku telesnu povredu ... usled koje je nastupila i smrt, on nije učinio krivično delo iz čl. 268. st. 2. i 3. KZ jer izvršenjem te radnje nije život trećih osoba bio doveden u opasnost već se radi o radnji u odnosu prema

određenom licu usled koje je telesno moglo biti povređeno samo pomenuta osoba, pa je prvostepeni sud pravilno našao da se radi o izvršenju krivičnog dela ubistvo iz nehata iz čl. 137. KZ.

Presuda Vrhovnog suda Hrvatske Kž 774/72 od 13. novembra 1972.

12. Ako je okrivljeni oštećenog teško telesno povredio iz nehata i ako se smrtna posledica prouzrokovana tom povredom takođe ima pripisati njegovom nehata, onda su ostvareni elementi krivičnog dela ubistvo iz nehata iz čl. 137. KZ, a ne krivičnog dela teške telesne povrede kvalifikovane težom posledicom iz čl. 141. st. 3. KZ.

Presuda Vrhovnog suda Hrvatske Kž 1100/72.

13. Nepružanje higijenskih i tehničkih zaštitnih mera pri radu po čl. 167. KZ je krivično delo ugrožavanje koje predviđa samo apstraktnu opasnost za život ili zdravlje lica u radnom odnosu.

Ako nastupi nezgoda odnosno konkretna nesigurnost za život i zdravlje lica u radnom odnosu, može doći u pitanje primena odredbe čl. 137. KZ ili čl. 268. KZ.

Presuda Vrhovnog suda Slovenije Kž 93/52.

14. Nameštanjem električne struje na vratima pekare da bi se sprečila krađa kad od iste pogine jedno lice vrši se krivično delo nehatno ubistvo.

Presuda Vrhovnog kasacionog suda K 1706 od 2. maja 1928.

15. Okrivljeni je pri gađanju malokalibarskom puškom u kamen koji je predstavljao metu, pogodio pokojnika u trenutku kada se ovaj uputio prema kamentu da proverikakav je to pogodak okrivljenog, pa je tako izvršio krivično delo ubistvo iz nehata a ne krivično delo teške telesne povrede kvalifikovane smrću, jer je gađanje usmerio na metu, a ne na pokojnika.

Presuda Vrhovnog suda Makedonije Kž 687/62.

16. Pucanje iz pištolja nasumice kroz otvorena vrata iz dućana na ulicu gde se može očekivati dolazak ili prolaženje neodređenog broja lica jeste opasnost za život ljudi koja je izazvana opšteopasnom radnjom i opšteopasnim sredstvom u smislu čl. 268. st. 2. i 3. KZ, pa ako je takvom radnjom prouzrokovana smrt jednog lica ostvareno je obeležje krivičnog dela teškog dela protiv opšte sigurnosti, a ne krivičnog dela ubistvo iz nehata.

Dragan U. Kalaba,
zamenik Višeg javnog tužioca u Čacku

**СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА
одржане 24. 11. 2017. године**

1. СПАСОЈЕВИЋ ВЕСНА, дипломирани правник, рођена 14. 07. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 01. 12. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Железничка 36.

– Брише се из Именика адвокатских приправника СПАСОЈЕВИЋ ВЕСНА, адвокатски приправник код Мандић Владимира, адвоката у Новом Саду, са даном 30. 10. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

2. ЛАЗИЋ СТЕВАН, дипломирани правник, рођен 08. 07. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 01. 12. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Шиду, Цара Душана 17.

– Брише се из Именика адвокатских приправника ЛАЗИЋ СТЕВАН, адвокатски приправник код Вармеђа Владимира, адвоката у Шиду, са даном 30. 10. 2017. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

3. МАРЈАНОВИЋ ЖЕЉКО, дипломирани правник, рођен 09. 04. 1962. године УПИСУЈЕ СЕ 01. 12. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Булевар цара Лазара 110/III, стан Б14.

4. СПАСИЋ ПРЕДРАГ, дипломирани правник, рођен 20. 11. 1991. године УПИСУЈЕ СЕ 01. 12. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 4ц.

5. ИЛИЋ МАРИНА, дипломирани правник, рођена 07. 09. 1983. године УПИСУЈЕ СЕ 01. 12. 2017. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Васе Стајића 18.

6. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЂЕРИЋ АНДРЕЈ, рођен 19. 01. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Зељеви Оливера, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

7. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТЕПАНОВИЋ НИКОЛА, рођен 14. 10. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Сињери Игора, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

8. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПЕТРОВИЋ ЈОВАНА, рођена 19. 12. 1991. године, на адвокат-

ско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

9. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЛОВАНОВИЋ-ШЕВИЋ НЕВЕНА, рођена 27. 01. 1975. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Цигурски Бранимира, адвоката у Сремској Каменици, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

10. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТОЈИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 10. 09. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кесерић Синише, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

11. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЛОЈЕВИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 27. 10. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Миљковић Срђана, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

12. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДУЈИН СЛАЂАНА, рођена 13. 09. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

13. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЧУЉАГ СТЕФАН, рођен 09. 09. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Степанов Миливоја, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

14. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БОСИЋ ДАНКА, рођена 10. 04. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Трифковић Ненада, адвоката у Петроварадину, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

15. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДРАЖИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 23. 04. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Радовић Небојше, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

16. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БРЊИЦА ДРАГАНА, рођена 18. 11. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ђурђев Душана, адвоката у Темерину, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

17. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду НОВАКОВИЋ МАРКО, рођен 24. 03. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Муртин Јоване, адвоката у Бегечу, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

18. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БАЊАЦ ДУШАН, рођен 21. 09. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Крунић Бранета, адвоката у Суботици, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

19. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду АМБРУШ УРОШ, рођен 20. 10. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Миловановић Уроша, адвоката у Суботици, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

20. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВУЛИЋ СЕЛЕНА, рођена 04. 03. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Видић Манастирац Видосаве, адвоката у Сремској Митровици, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

21. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БРЕКИЋ СТРАХИЊА, рођен 28. 11. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Чупић Маљковић Сање, адвоката у Сремској Митровици, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

22. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СУБИН АЛЕКСАНДАР, рођен 05. 09. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ђулинац Иване, адвоката у Зрењанину, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

23. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАКИЋ НИНА, рођена 18. 11. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Суботић Марине, адвоката у Зрењанину, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

24. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАДУЛОВИЋ ФИЛИП, рођен 09. 02. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Радвановић Бранимира, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

25. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ИВАНОВИЋ МИЛОШ, рођен 12. 09. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

26. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КАЧАР МАРИНА, рођена 06. 01. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

27. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ХАЛГАТО БОГЛАРКА, рођена 08. 02. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кристијан Јожефа, адвоката у Темерину, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

28. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ОКАЊИ АНАМАРИЈА, рођена 05. 10. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Марић Мирка, адвоката у Жабаљу, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

29. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВЕСЕЛИНОВИЋ АЛЕКСАНДАР, рођен 10. 10. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Зарић Драгана, адвоката у Сомбору, дана 30. 11. 2017. године, у трајању од две године.

30. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БЛАГОЈЕВИЋ ДЕЈАНА, рођена 17. 12. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Поповић Срђана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 12. 2017. године, у трајању од две године.

31. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТАНКОВИЋ ДИЈАНА, рођена 09. 05. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Дабић Милана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 12. 2017. године, у трајању од две године.

32. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЧОБАН ЛАУРА, рођена 03. 03. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Пухаловић Александра, адвоката у Новом Саду, дана 01. 12. 2017. године, у трајању од две године.

33. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЈОВИЋ СТЕФАН, рођен 12. 09. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Краљ Радин Биљане, адвоката у Новом Саду, дана 01. 12. 2017. године, у трајању од две године.

34. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СПАСОЈЕВИЋ СРЂАН, рођен 19. 10. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Божић мр Зорана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 12. 2017. године, у трајању од две године.

35. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КРАИНОВИЋ ИВАН, рођен 14. 11. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 01. 12. 2017. године, у трајању од две године.

36. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду АРСЕНОВИЋ ИВАНА, рођена 24. 03. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Јаковљевић Стевана, адвоката у Панчеву, дана 01. 12. 2017. године, у трајању од две године.

37. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БАЛЧИН ТАМАРА, рођена 21. 03. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Папулић Ђорђа, адвоката у Панчеву, дана 01. 12. 2017. године, у трајању од две године.

38. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ШУША ЂОРЂЕ, рођен 08. 05. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Шуша Војина, адвоката у Новим Бановцима, дана 01. 12. 2017. године, у трајању од две године.

39. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАЦИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 07. 10. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Шуша Војина, адвоката у Новим Бановцима, дана 01. 12. 2017. године, у трајању од две године.

40. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ДРАГИЧЕВИЋ МИЛОРАД, адвокат у Суботици са даном 31. 12. 2017. године, ради пезионисања.
– Именовани и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Васковић Данка, адвокат у Суботици, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

41. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине МЕЂЕДОВИЋ БОРИЦА, адвокат у Мартинцима са даном 15. 11. 2017. године, услед смрти.

– Гатарић Срђан, адвокат у Сремској Митровици, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

42. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ХОРОШКО ИВА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Сувачар Санде, адвоката у Новом Саду, са даном 31. 10. 2017. године.

43. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине МИЛОШЕВИЋ ЗОРИЦА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-

-приправничкој вежби код Радовић Небојше, адвоката у Новом Саду, са даном 06. 11. 2017. године.

44. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ПОПОВИЋ НАТАША, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, са даном 14. 11. 2017. године.

45. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЗЕЉИЋ МАЈА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Милић Т. Синише, адвоката у Новом Саду, са даном 01. 12. 2017. године.

46. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине РАДИВОЈЕВИЋ ТИЈАНА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Прошић Зорана, адвоката у Новом Саду, са даном 09. 10. 2017. године.

47. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине СУБИЋ МИЛАН, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Радовић Небојше, адвоката у Новом Саду, са даном 06. 11. 2017. године.

48. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ВОЈНОВИЋ БРАНКА, адвокатски приправник у Темерину, на адвокатско-приправничкој вежби код Кристијан Жојефа, адвоката у Темерину, са даном 20. 09. 2017. године.

49. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЛАЗИЋ КСЕНИЈА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Жунић Витомира, адвоката у Новом Саду, са даном 20. 11. 2017. године.

50. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЛАЗИЋ ЖЕЉКА, адвокатски приправник у Зрењанину, на адвокатско-приправничкој вежби код Шерфезе Јанка, адвоката у Зрењанину, са даном 31. 10. 2017. године.

51. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЉУБИШИЋ НИНА, адвокатски приправник у Старој Пазови, на адвокатско-приправничкој вежби код Ђурић Биљане, адвоката у Старој Пазови, са даном 31. 10. 2017. године.

52. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ФИЛИПОВИЋ ОЛИВЕРА адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Стипанчевић Винка, адвоката у Новом Саду, са даном 20. 11. 2017. године.

53. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЗЕКИЋ СЛАЂАНА адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, са даном 20. 11. 2017. године.

54. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ВЕЛИЧКОВ ДАНИЛО, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, са даном 01. 08. 2017. године.

55. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ЈОВИЋЕВИЋ БИЉАНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 05. 11. 2017. до 04. 11. 2018. године.

– Марјановић Милица, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

56. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да СИМИЋ ДАНИЈЕЛИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања почев од 16. 11. 2017. године.

– Шоштарић Благојевић Душица, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

57. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да КОЗЛИНА БОЈАНИ, адвокату у Инђији, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 01. 11. 2017. до 31. 10. 2018. године.

– Ракић Дијана, адвокат у Инђији, одређује се за привременог заменика.

58. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да МИХАЈЛОВИЋ БИЉАНИ, адвокату у Сомбору, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања почев од 01. 11. 2017. године.

– Мрдак Вељко, адвокат у Сомбору, одређује се за привременог заменика.

59. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ПАЈКОВИЋ ДРАГАНИ, адвокату у Панчеву, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања почев од 13. 11. 2017. године.

– Јарковачки Милетић Ивана, адвокат у Панчеву, одређује се за привременог заменика.

60. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СЕКУЛИЋ МИРЈАНА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 03. 11. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Влаховић Митар, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

61. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАРУНИЋ СОЊА, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 07. 11. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Лојпур Дејан, адвокат у Суботици, разрешава се дужности привременог заменика.

62. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАРЈАНОВИЋ ДАНИЛОВ ДУШКА, адвокатски приправник у Новом Саду, наставила са радом дана 04. 11. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на обављање адвокатско-приправничке вежбе због породилског одсуства и неге детета.

63. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЦВЕТКОВИЋ ДИЈАНА, адвокат у Суботици, наставила са радом дана 28. 10. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Закић Никола, адвокат у Суботици, разрешава се дужности привременог заменика.

64. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Шариф Јована, адвокат у Новом Саду, променила презиме, које сада гласи Бедов.

65. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Цвејић Сања, адвокат у Сремској Митровици, променила презиме, које сада гласи Ђурић Цвејић.

66. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Вилотић Јелена, адвокат у Новом Саду, променила презиме, које сада гласи Вилотић Мирић.

67. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Међеши Александра, адвокатски приправник у Кули, променила презиме, које сада гласи Међеши Фаркаш.

68. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВАСИЋ НЕДА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду дана 31. 10. 2017. године, те да исту наставља код Гудало Саше, адвоката у Новом Саду, дана 01. 11. 2017. године.

69. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЉУБЉАНАЦ ВАЊА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Божић Зорана, адвоката у Новом Саду дана 31. 10. 2017. године, те да исту наставља код Миљковић Срђана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 11. 2017. године.

70. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КАПИКУЛ ЖЕЉКО, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Татић Бранка, адвоката у Новом Саду дана 31. 10. 2017. године, те да исту наставља код Вукићевић Тадије, адвоката у Новом Саду, дана 01. 11. 2017. године.

71. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ИВАТОВИЋ НЕМАЊА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Чубрило Миодрага, адвоката у Новом Саду дана 13. 11. 2017. године, те да исту наставља код Рајачић Јелене, адвоката у Новом Саду, дана 14. 11. 2017. године.

72. ОДОБРАВА СЕ захтев Љубљанац Вање, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Миљковић Срђана, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 09. 12. 2018. године.

73. ОДОБРАВА СЕ захтев Пувача Милана, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Боговац Предрага, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 10. 11. 2018. године.

74. ОДОБРАВА СЕ захтев Томичић Бориса, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Голубовић Светлане, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 14. 01. 2019. године.

75. ОДОБРАВА СЕ захтев Лотина Марка, адвокатског приправника у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Лотина Мирослава, адвоката у Новом Саду за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 10. 11. 2018. године.

76. ОДОБРАВА СЕ захтев Табаков Александра, адвокатског приправника у Футогу, на адвокатско-приправничкој вежби код Вигњевић Данице, адвоката у Футогу за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 10. 11. 2018. године.

77. ОДОБРАВА СЕ захтев Воркапић Недељке, адвокатског приправника у Сомбору, на адвокатско-приправничкој вежби код Воркапић Остоје, адвоката у Сомбору за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 09. 12. 2018. године.

78. Узима се на знање да су Бјелица Бранислав, Крстић Зоран и Анкић Милетић Невена, адвокати у Панчеву, основали „Заједничку адвокатску канцеларију Бјелица“ са седиштем у Панчеву, Максима Горког 4/II, почев од 30. 10. 2017. године.

79. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Милановић Јелена, адвокат у Новом Саду приступила Заједничкој адвокатској канцеларији „Алексић са сарадницима“, са седиштем у Новом Саду, Грчкошколска 1, почев од 31. 10. 2017. године.

80. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ШУТАЛО МЕЗЕИ ИВАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Булевар ослобођења 92, почев од 10. 11. 2017. године.

81. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЂОКИЋ САЊА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Железничка 23/а, почев од 01. 11. 2017. године.

82. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВУЈОВИЋ ЉИЉАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 8ц, стан 1, почев од 23. 10. 2017. године.

83. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КАРАНОВИЋ МИЛИЦА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Футошка 1а/II, локал 204, почев од 30. 10. 2017. године.

84. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЗАВИША КОВИНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Радничка 17/ст.4, почев од 01. 12. 2017. године.

85. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РАДОШЕВИЋ ВИОЛЕТА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Стражиловска 11, почев од 01. 12. 2017. године.

86. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЦВЈЕТОЈЕВИЋ ЈОВО, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Трг младенаца 5, почев од 01. 11. 2017. године.

87. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ДАБИЋ МИЛАН, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Железничка 34, почев од 08. 11. 2017. године.

88. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЈУРИШИЋ ПАВЛЕ, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Железничка 34, почев од 06. 11. 2017. године.

89. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПРЕЛИЋ ПЕТАР, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Железничка 23/а, почев од 01. 11. 2017. године.

90. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КОВАЧЕВИЋ ПЕТАР, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Сремска 1, стан 3, почев од 01. 11. 2017. године.

91. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВУЈАНОВИЋ ВЛАДИМИР, адвокат у Темерину, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Кошут Лајоша 38, почев од 31. 10. 2017. године.

92. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РОДИЋ ГОРАН, адвокат у Темерину, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Кошут Лајоша 38, почев од 31. 10. 2017. године.

93. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РАНИСАВЉЕВ МИЛЮШ, адвокат у Зрењанину, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Јеврејска 1, локал 20, почев од 10. 11. 2017. године.

94. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БУЦКО БЕРЋ, адвокат у Суботици, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Трг жртава фашизма 14, почев од 31. 10. 2017. године.

95. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЦВЕТКОВИЋ ДИЈАНА, адвокат у Суботици, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Храстова 40/2, почев од 17. 11. 2017. године.

96. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РАДИЋ МИЛАН, адвокат у Инђији, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Војводе Степе 8, Тржни центар „Фонтана”, локал 17/I, почев од 08. 11. 2017. године.

97. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПАПОВИЋ РАДОСЛАВ, адвокат у Црвенки, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Тржни центар бб, почев од 20. 11. 2017. године.

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА одржане 28. 12. 2017. године

1. БАЛЧИН УРОШ, дипломирани правник, рођен 13. 08. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Војводе Радомира Путника 8-А/12.

2. ГЕРЛА БОРИС, дипломирани правник, рођен 16. 05. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 19.

3. ВУКАШИНОВИЋ ЕВА, дипломирани правник, рођена 30. 01. 1973. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Војводе Мишића 15/приземље.

4. ЈОВАНОВИЋ БОГДАН, дипломирани правник, рођен 28. 08. 1952. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Краља Петра Првог 19.

5. МИЋИЊ ЖАРКО, дипломирани правник, рођен 20. 07. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Стражиловска 23.

6. ПЕТРИЋ ДРАГАН, дипломирани правник, рођен 23. 09. 1977. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Радничка 19.

7. ИЛИЋ СЛОБОДАН, дипломирани правник, рођен 05. 08. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Вршцу, Трг победе 3.

8. ЉУБИЧИЋ СЕНИША, дипломирани правник, рођен 07. 09. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Јастребачка 42.

9. ВУКОБРАТОВИЋ БРАНКО, дипломирани правник, рођен 20. 06. 1981. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 4е.

10. НИКОЧЕВ ВАЊА, дипломирани правник, рођена 22. 07. 1987. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Стојана Новаковића 3.

11. ФРАЈИЋ МАРИЈАНА, дипломирани правник, рођена 22. 11. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 8а.

– БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника ФРАЈИЋ МАРИЈАНА, адвокатски приправник код Павлов Горана, адвоката у Новом Саду, са даном 11. 01. 2018. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

12. ВИДАКОВИЋ МИА, дипломирани правник, рођена 30. 11. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Васе Стајића 4.

– БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника ВИДАКОВИЋ МИА, адвокатски приправник код Врсајков Дејана, адвоката у Новом Саду, са даном 11. 01. 2018. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

13. ГАЛИЋ МИЛОШ, дипломирани правник, рођен 29. 03. 1991. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 22.

– БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника ГАЛИЋ МИЛОШ, адвокатски приправник код Дринчић Будимира, адвоката у Новом Саду, са даном 11. 01. 2018. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

14. СТЕВОВИЋ МАРКО, дипломирани правник, рођен 14. 07. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 12. 01. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Максима Горког 17А, стан 3.

– БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника СТЕВОВИЋ МАРКО, адвокатски приправник код Ивошевић Милене, адвоката у Новом Саду, са даном 11. 01. 2018. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

15. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КАПЛАРЕВИЋ ИВАНА, рођена 24. 09. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

16. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РОГАЧ МАРИЈА, рођена 10. 01. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

17. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КОРОЛИЈА МАРИЈАНА, рођена 01. 12. 1983. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

18. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАДМАНОВИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 13. 01. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

19. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СПАСИЋ НЕМАЊА, рођен 13. 03. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

20. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КНЕЖЕВИЋ НЕМАЊА, рођен 19. 11. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Евић Јелене, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

21. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПЕТКОВИЋ ИВАНА, рођена 23. 07. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мишчевих Војислава, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

22. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ТРАЈАНОВСКИ ТИЈАНА, рођена 10. 02. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стајић Тања Браниславе, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

23. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЉУТИЋ НЕМАЊА, рођен 06. 10. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Петровић Драгослава, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

24. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВУКОБРАТОВИЋ РАНКА, рођена 29. 03. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Бјелановић Велимира, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

25. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТУПАР СТАНИСЛАВА, рођена 23. 04. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Чубрило Миодрага, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

26. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КНЕЖЕВИЋ ДАНИЈЕЛА, рођена 15. 06. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кристијан Жожефа, адвоката у Темерину, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

27. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАДОЊИЋ НЕБОЈША, рођен 12. 10. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Грбић Николе, адвоката у Руми, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

28. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЛЕПОТИЋ МАРКО, рођен 01. 11. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Грбић Младена, адвоката у Руми, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

29. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДИВНИЋ ОПАЧИЋ ДУЊА, рођена 28. 07. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Дивнић Слободана, адвоката у Инђији, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

30. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БРЊЕВАРАЦ ЈОВАНА, рођена 19. 07. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Поштић Светислава, адвоката у Панчеву, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

31. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЈОВАНОВ СЛОБОДАН, рођен 04. 02. 1988. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кошић Бојана, адвоката у Панчеву, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

32. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БАСИЋ НИКОЛИНА, рођена 21. 10. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Краљ Радин Биљане, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

33. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду САВИЧИЋ ЈОВАНА, рођена 04. 02. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Арсић Тање, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

34. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТОЈИЉКОВИЋ ИВАНА, рођена 24. 05. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Чутурило Јасмине, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

35. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДИМИТРИЋ МАРКО, рођен 19. 02. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Барош Борислава, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

36. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БОЖИЧКОВИЋ МИЛИЦА, рођена 10. 06. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Делић Иване, адвоката у Сомбору, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

37. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЈОВАНОВИЋ ЉУБОМИР, рођен 16. 06. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

38. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ТЕШИЋ НЕВЕНА, рођена 03. 07. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

39. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАРИЋ МАРКО, рођен 20. 09. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 10. 01. 2018. године, у трајању од две године.

40. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ГРАНДИЋ ТЕОДОРА, рођена 04. 06. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Стојковић Ајше, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

41. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТАНКОВИЋ КАТАРИНА, рођена 27. 12. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

42. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАТКОВИЋ ПЕТАР, рођен 27. 11. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

43. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БУРЧИК МАРИЈАНА, рођена 01. 12. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ковачевић Каназир Вање, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

44. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СТАНАР АНЂЕЛИЈА, рођена 27. 06. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Војновић Миодрага, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

45. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ГОЛУБОВИЋ МИЛАН, рођен 02. 08. 1985. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Тафиловић Хасиде, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

46. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДОТЛИЋ АНА, рођена 21. 05. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Недељков Ђорђа, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

47. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду АРДАЛИЋ БОРИС, рођен 14. 09. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Костић Владислава, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

48. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БАШИЋ ДАВИД, рођен 05. 09. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Микљан Златка, адвоката у Старој Пазови, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

49. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИЛОШЕВИЋ ЗОРИЦА, рођена 21. 01. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Огњеновић Благоја, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

50. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ГОЈКОВИЋ БИЉАНА, рођена 21. 07. 1987. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

51. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАЈОЧИЋ МАРИНА, рођена 18. 05. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Поповић Срђана, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

52. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПАВЛОВИЋ СУЗАНА, рођена 07. 06. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

53. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИТРОВИЋ ПАВЛЕ, рођен 13. 06. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Митровић Бранимира, адвоката у Сомбору, дана 11. 01. 2018. године, у трајању од две године.

54. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ВУЈИЋ СТАНКО, адвокат у Новом Саду са даном 31. 12. 2017. године, ради пензионисања.

– Именовани и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Етински Вељко, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

55. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине БУФАН САВА, адвокат у Ковину са даном 31. 12. 2017. године, ради пензионисања.

– Недељков Сава, адвокат у Ковину, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

56. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине СТАРЧЕВИЋ СТРАХИЊА, адвокат у Сомбору са даном 31. 12. 2017. године, ради пензионисања.

– Именовани и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Зиндовић Радован, адвокат у Сомбору, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

57. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ЛЕТИЋ СМИЉКА, адвокат у Новом Саду са даном 31. 12. 2017. године, на лични захтев.

– Именована и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Деспотов Гордана, адвокат у Новом Саду, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

58. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ЛИРИЋ ИВАН, адвокат у Зрењанину са даном 31. 12. 2017. године, ради пензионисања.

– Именовани и након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Кирћански Даниела, адвокат у Зрењанину, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

59. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЧУТУРИЋ ДАНИЈЕЛА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Стипанчевић Винка, адвоката у Новом Саду, са даном 30. 11. 2017. године.

60. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЂУРКОВИЋ ДРАГАНА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Симикић Радојице, адвоката у Новом Саду, са даном 30. 11. 2017. године.

61. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине НАСТАСИЈЕВИЋ МИЛАН, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Караматраковић Десимира, адвоката у Новом Саду, са даном 30. 11. 2017. године.

62. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ДУБРАВАЦ НЕМАЊА, адвокатски приправник у Сомбору, на адвокатско-приправничкој вежби код Славковић Едит, адвоката у Сомбору, са даном 30. 11. 2017. године.

63. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ИЛИЋ ТАМАРА, адвокатски приправник у Вршцу, на адвокатско-приправничкој вежби код Патрић Бојана, адвоката у Вршцу, са даном 22. 11. 2017. године.

64. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ГРИЈАКОВИЋ ДРАГАНА, адвокатски приправник у Старој Пазови, на адвокатско-приправничкој вежби код Маринковић Куљхави Зорице, адвоката у Старој Пазови, са даном 11. 12. 2017. године.

65. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине БАРОШ ЈЕЛЕНА, адвокатски приправник у Кикинди, на адвокатско-приправничкој вежби код Марићевић Миодрага, адвоката у Кикинди, са даном 18. 12. 2017. године.

66. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ШЉАПИЋ НЕВЕНА, адвокатски приправник у Кикинди, на адвокатско-приправничкој вежби код Марићевић Миодрага, адвоката у Кикинди, са даном 18. 12. 2017. године.

67. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ШАРИЋ СТЕФАН, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Божовић Бранка, адвоката у Новом Саду, са даном 15. 01. 2018. године.

68. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ВАЛАН ДАЈАНА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Поповић Срђана, адвоката у Новом Саду, са даном 27. 12. 2017. године.

69. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да МИЋИЋ ЈЕЛЕНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на бављење адвокатуром због именованја за секретара Привременог органа општине Пећинци, почев од 30. 10. 2017. године, док траје ова функција.

– Мишковић Марина, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

70. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да БАЈИЋ ДОБРОСЛАВУ, адвокату у Суботици, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања, почев од 23. 11. 2017. године.

– Бајић Бранко, адвокат у Суботици, одређује се за привременог заменика.

71. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да МИШКОВ ХОРВАТ ДУЊИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства почев од 11. 12. 2017. године.

– Чекић Бранимир, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

72. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да БРСТИНА ДРАГАНИ, адвокату у Старој Пазови, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета почев од 04. 12. 2017. године.

– Михаљевић Срђан, адвокат у Старој Пазови, одређује се за привременог заменика.

73. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ГАВРАНЧИЋ ВАЊИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања почев од 11. 12. 2017. године.

– Попивоца Дуња, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

74. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да БЕНИЋ ПЕТРОВИЋ ЉИЉАНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства од 23. 12. 2017. до 22. 12. 2018. године.

– Зрињанин Душко, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

75. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ВИЃЊЕВИЋ НАТАШИ, адвокатском приправнику у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатско-приправничке вежбе због породилског одсуства и одсуства ради неге детета, од 22. 09. 2017. до 21. 09. 2018. године.

76. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ће БАЦКОВИЋ ЗОРАНА, адвокат у Новом Саду, наставити са радом дана 09. 01. 2018. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Рајачић Јелена, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

77. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ће ВЕСИЋ АЛЕКСАНДРА, адвокат у Врбасу, наставити са радом дана 01. 01. 2018. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Милић Владимир, адвокат у Врбасу, разрешава се дужности привременог заменика.

78. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИЛЕНКОВИЋ МАРИНА, адвокат у Зрењанину, наставила са радом дана 09. 12. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Берак Савковић Деана, адвокат у Зрењанину, разрешава се дужности привременог заменика.

79. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МЕДАН МИЛИЦА, адвокатски приправник у Новом Саду, наставила са адвокатско-приправничком вежбом дана 12. 12. 2017. године, након што јој је привремено престала вежба због породилског одсуства и неге детета.

80. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАГЛИЋ ЈЕЛЕНА, адвокатски приправник у Сомбору, наставила са адвокатско-приправничком вежбом дана 19. 11. 2017. године, након што јој је привремено престала вежба због породилског одсуства и неге детета.

81. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СУБОТИН ШИПОСКИ СТАША, адвокат у Новом Саду, наставила са радом дана 29. 11. 2017. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Гвозденовић Милица, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

82. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Драпшин Александра, адвокат у Новом Саду, променила презиме, које сада гласи Драпшин Рајић.

83. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Лучић Тамара, адвокатски приправник у Темерину, променила презиме, које сада гласи Барић.

84. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПАВЛОВИЋ ЛАЗАР, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Савин Соње, адвоката у Новом Саду дана 28. 11. 2017. године, те да исту наставља код Куртиновић Славице, адвоката у Новом Саду, дана 29. 11. 2017. године.

85. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КЛИПА МАРКО, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Радовић Небојше, адвоката у Новом Саду дана 13. 12. 2017. године, те да исту наставља код Калман Штање, адвоката у Новом Саду, дана 14. 12. 2017. године.

86. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РАДИЋ ПЕРИЦА, адвокатски приправник у Суботици, прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Крпић Бисерке, адвоката у Суботици дана 24. 11. 2017. године, те да исту наставља код Сабадош Роберта, адвоката у Суботици, дана 25. 11. 2017. године.

87. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВИРИЈЕВИЋ ОЛИВЕР, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Бенић Петровић Љиљане, адвоката у Новом Саду дана 12. 12. 2017. године, те да исту наставља код Главарданов Кристине, адвоката у Новом Саду, дана 13. 12. 2017. године.

88. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КАЧАР МАРИНА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду дана 22. 12. 2017. године, те да исту наставља код Мудић Оливера, адвоката у Новом Саду, дана 25. 12. 2017. године.

89. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РАДОВАНОВИЋ БИЉАНА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Вег др Енике, адвоката у Новом Саду дана 13. 12. 2017. године, те да исту наставља код Радовић Небојше, адвоката у Новом Саду, дана 14. 12. 2017. године.

90. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да су Пацек Штефанија и Тодорић Глигоје, адвокати у Беочину, раскинули уговор о оснивању Удружене адвокатске канцеларије дана 08. 12. 2017. године.

91. ОДОБРАВА СЕ захтев Митровић Николе, адвокатског приправника у Суботици, на адвокатско-приправничкој вежби код Вулетић Ненада, адвоката у Суботици за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 09. 12. 2018. године.

92. ОДОБРАВА СЕ захтев Сладок Јанка, адвокатског приправника у Старој Пазови, на адвокатско-приправничкој вежби код Вујовић Драгана, адвоката у Старој Пазови за продужење адвокатско-приправничке вежбе за четврту годину, закључно са 14. 01. 2019. године.

93. ОДОБРАВА СЕ захтев Милошевић Бранислава, адвокатског приправника у Вршцу, на адвокатско-приправничкој вежби код Прерадовић Радосављевић Мирјане, адвоката у Вршцу за продужење адвокатско-приправничке вежбе за три месеца четврте године, закључно са 09. 03. 2018. године.

94. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ће ВАСИЉЕВИЋ МИЛАН, адвокат у Кули, преселити седиште адвокатске канцеларије у Нови Сад, Димитрија Туцовића 2 А, почев од 01. 01. 2018. године.

95. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ће ДРАПШИН РАЈИЋ АЛЕКСАНДРА, адвокат у Новом Саду, преселити седиште адвокатске канцеларије у Нови Бечеј, Соње Маринковић 1, почев од 18. 12. 2017. године.

96. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ће МИРКОВИЋ БОЈАН, адвокат у Сомбору, преселити седиште адвокатске канцеларије у Нови Сад, Железничка 4/II, почев од 04. 01. 2018. године.

97. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПОПАДИЋ МИРОСЛАВА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 7/1, почев од 04. 12. 2017. године.

98. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВУЈАДИН ЈЕЛЕНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Стражиловска 19/I, стан 3, почев од 06. 12. 2017. године.

99. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ГАВРИЋ ИВАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 10а, почев од 11. 12. 2017. године.

100. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ће ВАСКОВИЋ ДАНКА, адвокат у Суботици, преселити своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 8, почев од 01. 01. 2018. године.

101. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ВУКОБРАТ ГОРДАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Железничка 4, почев од 18. 12. 2017. године.

102. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЈОВИН МИЛЕНКО, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Футошка 1а/2/204, почев од 18. 12. 2017. године.

СА СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА одржане 26. 01. 2018. године

1. СТОЈИЛКОВИЋ ЈЕЛЕНА, дипломирани правник, рођена 15. 07. 1989. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Јабуци, Николе Тесле 81.

– БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника СТОЈИЛКОВИЋ ЈЕЛЕНА, адвокатски приправник код Јаковљевић Стевана, адвоката у Панчеву, са даном 01. 02. 2018. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

2. БОДЛОВИЋ АЛЕКСАНДАР, дипломирани правник, рођен 10. 08. 1991. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Железничка 42/II, стан 5.

– БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника БОДЛОВИЋ АЛЕКСАНДАР, адвокатски приправник код Чолић Драгана, адвоката у Новом Саду, са даном 01. 02. 2018. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

3. МАЈСТОРОВИЋ КАТАРИНА, дипломирани правник, рођена 18. 03. 1982. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Дунавска 8.

– БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника МАЈСТОРОВИЋ КАТАРИНА, адвокатски приправник код Мајсторовић Живана, адвоката у Руми, са даном 01. 02. 2018. године због уписа у Именик адвоката ове Коморе.

4. РАМАЧ ТАМАРА, дипломирани правник, рођена 16. 05. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Грчкошколска 1.

5. КУТАЊАЦ ЈОВАНА, дипломирани правник, рођена 09. 12. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Грчкошколска 1.

6. МАЈСТОРОВИЋ ДАРКО, дипломирани правник, рођен 20. 09. 1977. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Кеј Радоја Дакића 7/15.

7. МИЛОЈКОВИЋ МАРИЈА, дипломирани правник, рођена 28. 06. 1990. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Булевар ослобођења 82/III.

8. ЈАЊИЋ АЊА, дипломирани правник, рођена 23. 04. 1984. године уписује се 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Змај Јовина 2, тржни центар, локал 24.

9. БЕЋАГУЛ МАРИЈАНА, дипломирани правник, рођена 02. 03. 1991. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Стевана Брановачког 11.

10. МАТАРУГА АНА, дипломирани правник, рођена 02. 07. 1987. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Васе Стајића 50/18.

11. ШТИКЛИЦА САВА, дипломирани правник, рођен 06. 04. 1984. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Зрењанину, Светозара Марковића 3.

12. РИСТАНОВИЋ СТЕФАНОВИЋ АЛЕКСАНДРА, дипломирани правник, рођена 27. 05. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Трг републике 20/18.

13. ПЕРОВИЋ МИЉАН, дипломирани правник, рођен 23. 08. 1988. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Сремској Митровици, Светог Димитрија 17.

14. ГИГИЋ ВЕЉКО, дипломирани правник, рођен 26. 12. 1985. године УПИСУЈЕ СЕ 02. 02. 2018. године у Именик адвоката Адвокатске коморе Војводине, са седиштем адвокатске канцеларије у Панчеву, Браће Јовановића 119.

15. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЈАНКОВИЋ ПРЕДРАГ, рођен 04. 08. 1990. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мараш Иване, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

16. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАНЂЕЛОВИЋ МАРИЈА, рођена 13. 08. 1989. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

17. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЗЕКИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 19. 08. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Радовић Небојше, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

18. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПИРИЋ ЈЕЛЕНА, рођена 16. 05. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Даријевић Вићентија, адвоката у Зрењанину, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

19. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МАКСИМОВИЋ МИЛИЦА, рођена 31. 10. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Кнежевић Бојовић Снежане, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

20. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДИВАЦ НИКОЛА, рођен 25. 04. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Василије Милоша, адвоката у Панчеву, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

21. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДАКИЋ НЕМАЊА, рођен 21. 08. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Јанчић Александра, адвоката у Панчеву, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

22. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду СМИЉАНИЋ НАТАША, рођена 28. 04. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Мартиновић Драгољуба, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

23. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЗАВИШИЋ БОЖИДАР, рођен 07. 01. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Михајловић Мирјане, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

24. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЈАЊУШ ПРЕДРАГ, рођен 11. 01. 1995. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Басарић Предрага, адвоката у Панчеву, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

25. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЖУПАНСКИ МИЛИЦА, рођена 04. 08. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Беднарик Снежане, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

26. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПЕТКОВИЋ ЈОВАНА, рођена 08. 09. 1986. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

27. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду БИТЕВИЋ МИЛАН, рођен 28. 10. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Димковић Тихомира, адвоката у Зрењанину, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

28. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ШКОРО ДУБРАВКА, рођена 20. 11. 1983. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Гуцуња Милана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

29. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ДАБИЋ БОРИСЛАВА, рођена 28. 09. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Будаков Оливере, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

30. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КОЦАН АЛЕКСАНДРА, рођена 12. 10. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Коцан Биљане, адвоката у Руми, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

31. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ПАНДУРОВИЋ РАЈКА, рођена 25. 09. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Марковић Владимира, адвоката у Старој Пазови, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

32. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ВУКАШИНОВИЋ МАРИЈА, рођена 29. 07. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Рикић Ристе, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

33. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КАРАНОВИЋ БОСИЉКА, рођена 19. 12. 1984. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Карановић Анђе, адвоката у Бачкој Паланци, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

34. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду МИТРЕСКИ ФИЛИП, рођен 04. 04. 1992. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Шуња Томислава, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

35. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду НИНКОВИЋ НЕМАЊА, рођен 12. 03. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Вукић Бојане, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

36. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду ЖИВКОВИЋ ДАНА, рођена 22. 05. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Ковачевић Гордане, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

37. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду УБИПАРИП ДРАГАНА, рођена 05. 10. 1991. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Чичовачки Бранка, адвоката у Сомбору, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

38. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду КУСАКОВИЋ МАЈА, рођена 25. 01. 1993. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Продановић Драгана, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

39. УПИСУЈЕ СЕ у Именик адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине у Новом Саду РАДОСАВЉЕВИЋ МИЛОШ, рођен 27. 01. 1994. године, на адвокатско-приправничку вежбу код Жунић Марић Тијане, адвоката у Новом Саду, дана 01. 02. 2018. године, у трајању од две године.

40. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ВУКОЊАНСКИ БЛАГОЈЕ, адвокат у Бачкој Паланци са даном 09. 12. 2017. године, услед смрти.

– Поповић Душан, адвокат у Бачкој Паланци, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

41. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ЂИРЕ ЕНИКЕ, адвокат у Ади са даном 01. 03. 2018. године, ради пензионисања.

– Именована након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Ђире Иштван, адвокат у Ади, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

42. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ЗАРИЋ МИЛИСАВ, адвокат у Сомбору са даном 31. 12. 2017. године, на лични захтев.

– Именовани након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Милутиновић Слободан, адвокат у Сомбору, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

43. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине САВИЋ ЕТЕЛ, адвокат у Апатину са даном 28. 12. 2017. године, ради пензионисања.

– Именована након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Обрадовић Сава, адвокат у Апатину, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

44. БРИШЕ СЕ из Именика адвоката Адвокатске коморе Војводине ВУКАДИНОВ НЕНАД, адвокат у Белој Цркви са даном 31. 01. 2018. године, ради пензионисања.

– Именовани након брисања задржава чланство у Посмртном фонду АК Војводине.

– Митровић Бојан, адвокат у Белој Цркви, поставља се за преузиматеља адвокатске канцеларије.

45. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ЛАЗАРЕВИЋ АЛЕКСАНДРА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, са даном 08. 01. 2018. године.

46. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине КОРДИЋ БОРИС, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Алексић др Немање, адвоката у Новом Саду, са даном 29. 12. 2017. године.

47. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ДУКИЋ ЂУРЂИЦА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Краљ Радин Биљане, адвоката у Новом Саду, са даном 29. 01. 2018. године.

48. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине СТОЈАНОВИЋ АЛЕКСАНДРА, адвокатски приправник у Новом Саду, на адвокатско-приправничкој вежби код Савин Соње, адвоката у Новом Саду, са даном 15. 01. 2018. године.

49. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ТРБОЈЕВИЋ ДУШАНКА, адвокатски приправник у Беочину, на адвокатско-приправничкој вежби код Игњатић Данијела, адвоката у Беочину, са даном 07. 09. 2017. године.

50. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ДОЉЧИНОВИЋ ГОРАН, адвокатски приправник у Беочину, на адвокатско-приправничкој вежби код Игњатић Данијела, адвоката у Беочину, са даном 07. 10. 2017. године.

51. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине ОГЊАНОВ АЛЕКСАНДАР, адвокатски приправник у Суботици, на адвокатско-приправничкој вежби код Мркић Ђорђа, адвоката у Суботици, са даном 05. 01. 2018. године.

52. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине КРМАР БИЉАНА, адвокатски приправник у Инђији, на адвокатско-приправничкој вежби код Крунић Миленка, адвоката у Инђији, са даном 03. 02. 2018. године.

53. БРИШЕ СЕ из Именика адвокатских приправника Адвокатске коморе Војводине МИЛОЈЕВИЋ ТАЊА, адвокатски приправник у Зрењанину, на адвокатско-приправничкој вежби код Милојевић Зорана, адвоката у Зрењанину, са даном 01. 02. 2018. године.

54. БРИШЕ СЕ из чланства Посмртног фонда Адвокатске коморе Војводине ГАЛЕЧИЋ МАЈА, бивши адвокат из Сремске Митровице са даном 05. 01. 2018. године, на лични захтев.

– Отписује се дуговање по основу чланства у Посмртном фонду АК Војводине у износу од 3.300,00 динара.

55. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да МИЋИЋ ЈЕЛЕНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на бављење адвокатуром због именовања за секретара Скупштине општине Пећинци, почев од 10. 01. 2018. године, на период од четири године.

– Мишковић Марина, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

56. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да КРСТИЋ НИКОЛИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на бављење адвокатуром због стручног усавршавања у иностранству, у периоду од 01. 03. до 31. 10. 2018. године.

– Кузмановић Живка, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

57. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да МИШКОВ ХОРВАТ ДУЊИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства у периоду од 11. 12. 2017. до 10. 12. 2018. године.

– Чекић Бранимир, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

58. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да АРСЕНИЈЕВИЋ ДАРИЈИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета у периоду од 12. 01. 2018. до 11. 01. 2019. године.

– Воларевић Драган, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

59. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да МИЋИЋ ЈЕЛЕНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства и одсуства ради неге детета у периоду од 27. 01. 2018. до 26. 01. 2019. године.

– Јосифовић Саша, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

60. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да КОСАНОВИЋ БОЈАНИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због неге детета у периоду од 15. 01. до 01. 04. 2018. године.

– Терзић Бранислав, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

61. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да БАЛОШ МАРИЈИ, адвокату у Зрењанину, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања почев од 10. 02. 2018. године.

– Берак Савковић Деана, адвокат у Зрењанину, одређује се за привременог заменика.

62. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ТАНЧИЋ ЉУБИШИ, адвокату у Зрењанину, привремено престаје право на обављање адвокатуре због боловања почев од 15. 01. 2018. године.

– Асани Хава, адвокат у Зрењанину, одређује се за привременог заменика.

63. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ЈОВИЧИЋ САНДРИ, адвокату у Новом Саду, привремено престаје право на обављање адвокатуре због породилског одсуства у периоду од 29. 01. 2018. до 28. 01. 2019. године.

– Галић Јелена, адвокат у Новом Саду, одређује се за привременог заменика.

64. УПИСУЈЕ СЕ да ће БАЦКОВИЋ ЗОРАНА, адвокат у Новом Саду, наставити са радом дана 09. 01. 2018. године, након што јој је привремено било престало право на бављење адвокатуром због породилског одсуства и неге детета.

– Рајачић Јелена, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика.

65. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МАЈОРОШ ШОМОЋИ ХЕРМИНА, адвокатски приправник у Темерину, наставила са адвокатско-приправничком вежбом дана 11. 01. 2018. године, након што јој је привремено престала вежба због породилског одсуства и неге детета.

66. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Ширадовић Наташа, адвокат у Новом Саду, променила презиме, које сада гласи Бабић.

67. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Туцаковић Сузана, адвокатски приправник у Новом Саду, променила презиме, које сада гласи Туцаковић Јовановић.

68. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је Петковић Јована, адвокат у Панчеву, променила презиме, које сада гласи Петковић Бранисављевић.

69. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИЈАЛКОВИЋ МИНА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Савин Соње, адвоката у Новом Саду дана 28. 12. 2017. године, те да исту наставља код Беоња Божицара, адвоката у Новом Саду, дана 29. 12. 2017. године.

70. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЉУБЉАНАЦ ВАЊА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Миљковић Срђана, адвоката у Новом Саду дана 04. 01. 2018. године, те да исту наставља код Мадих Оливера, адвоката у Новом Саду, дана 05. 01. 2018. године.

71. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИЛОЈЕВИЋ ЈЕЛЕНА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Миљковић Срђана, адвоката у Новом Саду дана 15. 01. 2018. године, те да исту наставља код Трудић Владимира, адвоката у Новом Саду, дана 16. 01. 2018. године.

72. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је АНТИЋ НЕМАЊА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Боговац Предрага, адвоката у Новом Саду дана 08. 01. 2018. године, те да исту наставља код Ристић Зорана, адвоката у Новом Саду, дана 09. 01. 2018. године.

73. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је БАСТАЈА ДАНИЦА, адвокатски приправник у Новом Саду прекинула адвокатско-приправничку вежбу код Купрес Слађане, адвоката у Новом Саду дана 16. 01. 2018. године, те да исту наставља код Шево Наде, адвоката у Новом Саду, дана 17. 01. 2018. године.

74. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КОВАЧЕВИЋ ГОРАН, адвокатски приправник у Новом Саду прекинуо адвокатско-приправничку вежбу код Мадих Оливера, адвоката у Новом Саду дана 18. 01. 2018. године, те да исту наставља код Војновић Бојовић Гордане, адвоката у Зрењанину, дана 19. 01. 2018. године.

75. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да су Драговић Данило, Вукашиновић Наташа и Мићић Јелена, адвокати у Новом Саду, приступили Заједничкој адвокатској канцеларији „Алексић са сарадницима“ са седиштем у Новом Саду, Грчкошколска 1, почев од 28. 12. 2017. године.

76. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да ће ПЕШУТ МАЈА, адвокат у Кљајићеву преселити седиште адвокатске канцеларије у Нови Сад, Трг Саве Вукосављева 2, почев од 01. 02. 2018. године.

77. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је РАДИН МАРИО, адвокат у Зрењанину преселио седиште адвокатске канцеларије у Нови Сад, Прешернова 136, стан 6, почев од 25. 01. 2018. године.

78. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ПИЛИПОВИЋ ВАСА, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Шумадијска 9, почев од 08. 01. 2018. године.

79. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ГАВРИЋ ЧУКВАС СЛАВЕНКА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 17а, почев од 11. 01. 2018. године.

80. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је АЛЕКСИЋ ГОРДАНА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Максима Горког 17а, почев од 10. 01. 2018. године.

81. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ДУГОЊИЋ ТАЊА, адвокат у Новом Саду, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Сремска 4/III, стан 6, почев од 22. 01. 2018. године.

82. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ТОМИН ЈЕЛЕНА, адвокат у Жабљу, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Светог Николе 39, почев од 05. 01. 2018. године.

83. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је КИРЋАНСКИ ДАНИЕЛА, адвокат у Зрењанину, преселила своју адвокатску канцеларију на адресу Гимназијска 16, почев од 16. 01. 2018. године.

84. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ЈАКОВЉЕВИЋ ЗОРАН, адвокат у Панчеву, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Жарка Зрењанина 3/2, почев од 01. 02. 2018. године.

85. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је МИЛИЋ Т. СИНИША, адвокат у Новом Саду, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Радничка 10, стан 1, почев од 23. 01. 2018. године.

86. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је ТАТИЋ ДРАГИША, адвокат у Суботици, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу Петра Драпшина 14, почев од 15. 01. 2018. године.

87. УЗИМА СЕ НА ЗНАЊЕ да је СПАЈИЋ СРБИСЛАВ, адвокат у Руми, преселио своју адвокатску канцеларију на адресу ЈНА 142, почев од 25. 01. 2018. године.

Управни одбор

Уређивачки одбор *Гласника* моли сараднике да текстове за објављивање достављају уз уважавање следећих сугестија:

- примерак рада доставити одштампан и потписан;
- по могућности, доставити рад и електронском поштом (*akvojvodine@gmail.com*) или на дискети;
- фусноте писати у дну одговарајуће странице;
- у библиографским подацима за књиге уз уобичајене податке обавезно навести и издавача;
- уз чланке доставити резиме и кључне речи;
- пожељно је доставити и превод резимеа на енглески, немачки или француски језик.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Излази 12 пута годишње
у месечним свескама.

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 10.000,00 дин.,
за иностранство 110 евра.
(Текући рачун број 340-1482-43 са знаком „за Гласник“)

Овај број је закључен 29. јуна 2018. године.

Тираж: 2.000 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01
од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се
основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: *Тајјана Божић*, Нови Сад

Штампа: OFFSET PRINT, Нови Сад
2018.